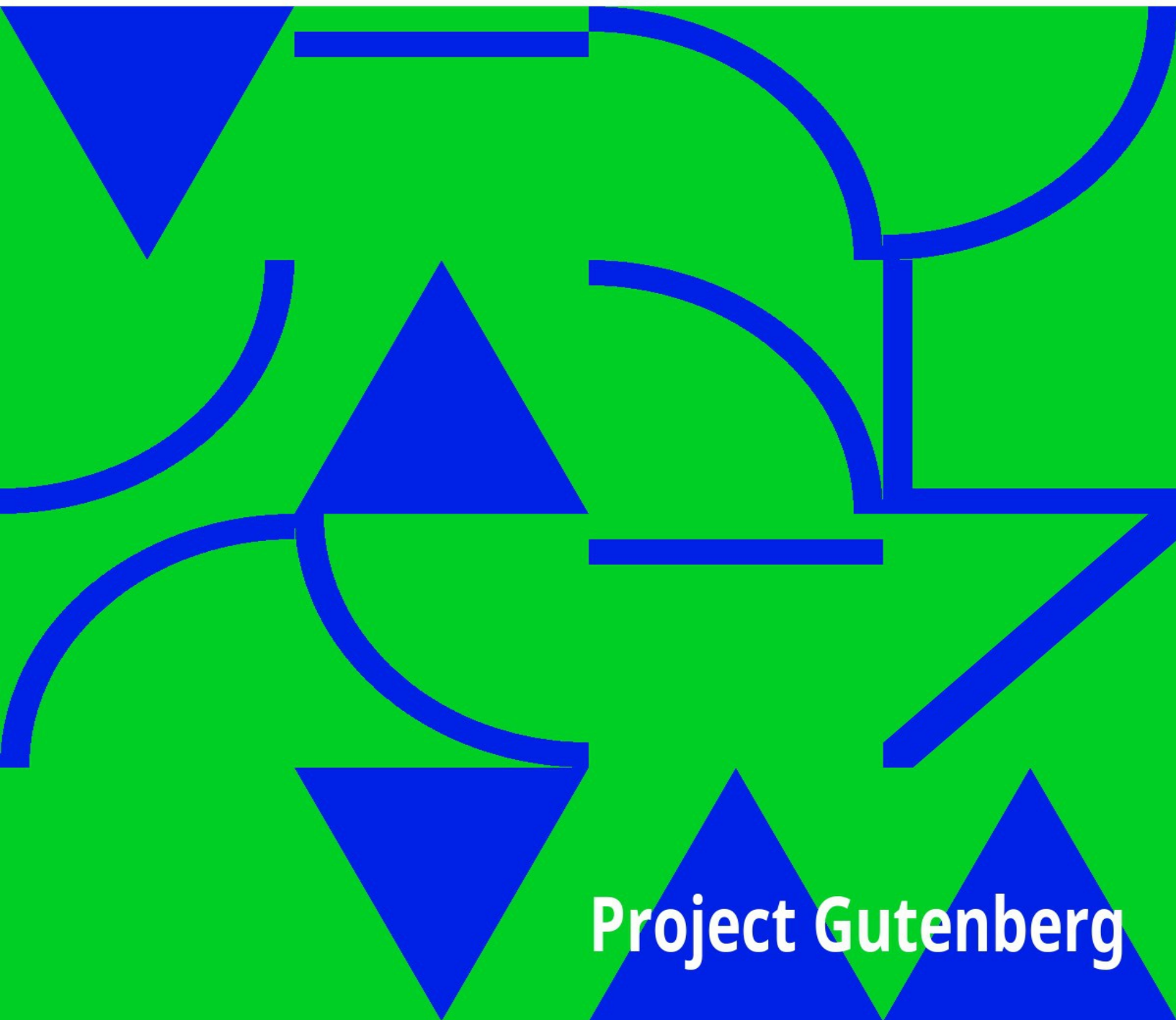

Seikkailujen saari

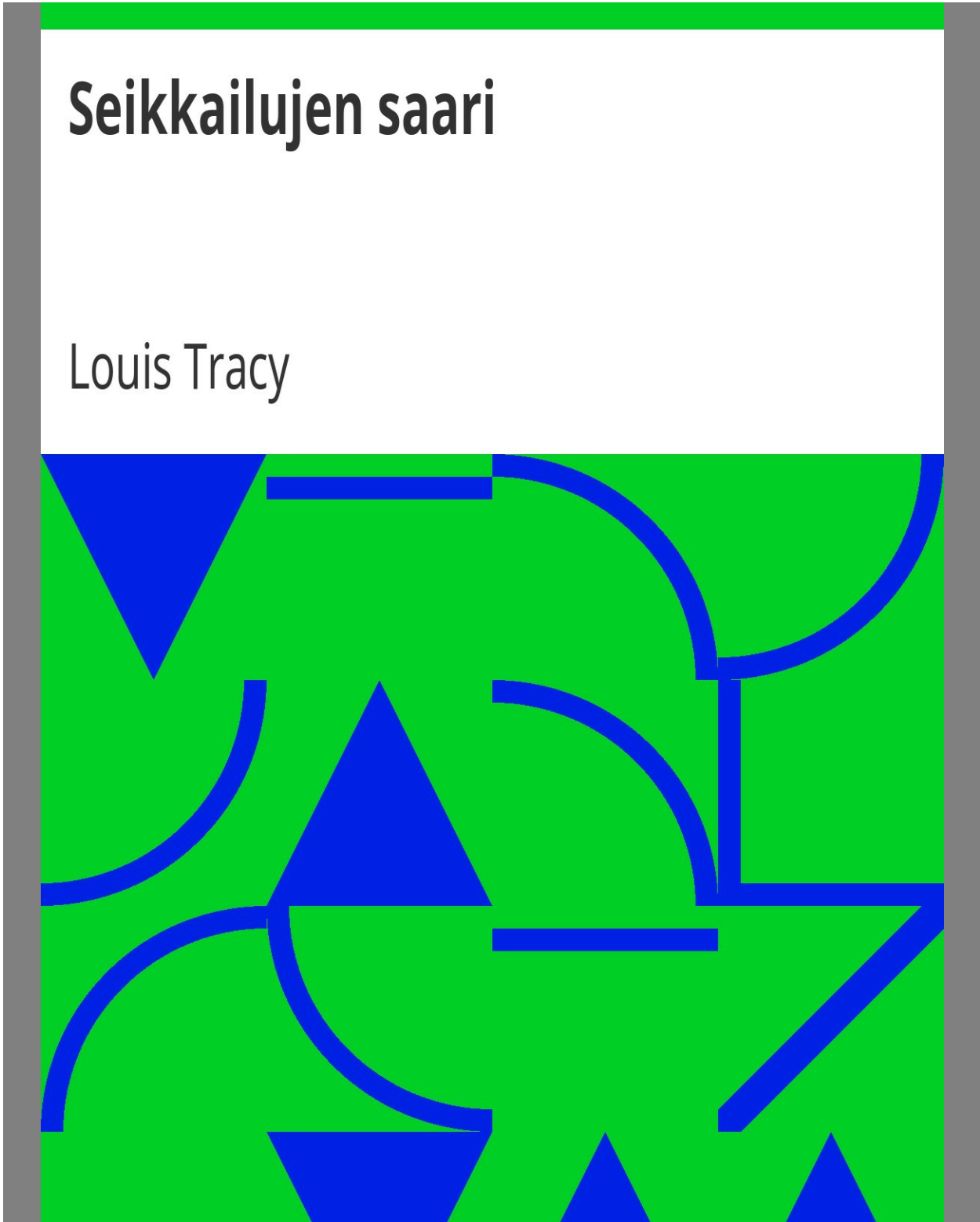
Louis Tracy

An abstract geometric pattern consisting of various blue shapes (triangles, arcs, lines) on a green background. The shapes are interconnected and overlap, creating a complex, modern design.

Project Gutenberg

Seikkailujen saari

Louis Tracy

The image features a vibrant abstract design. The top half has a white background with the title 'Seikkailujen saari' in a bold, black, sans-serif font, and the author's name 'Louis Tracy' in a smaller, black, sans-serif font below it. The bottom half is a solid green field filled with various blue geometric shapes. These include solid triangles of different sizes, some pointing upwards and some downwards. There are also thick blue curved lines, some forming semi-circles or arcs, and straight blue lines of varying lengths. The shapes are scattered across the green background, creating a dynamic and modern visual effect.

Louis Tracy

The logo features a horizontal bar with a repeating pattern of green and blue triangles. The text "Project Gutenberg" is centered in white.

Project Gutenberg

The Project Gutenberg eBook of Seikkailujen saari

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Seikkailujen saari

Author: Louis Tracy

Translator: Aito Kare

Release date: June 8, 2019 [eBook #59704]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SEIKKAILUJEN
SAARI ***

Produced by Timo Ervasti and Tapio Riikonen

SEIKKAILUJEN SAARI

Kirj.

Louis Tracy

Suomentanut

Aito Kare

Helsingissä, Kustannusliike Minerva Oy, 1923.

I.

Sirdarenin haaksirikko.

Lady Tozer korjasi taistelunhaluisena kultasankaisia silmälasejaan. Hän oli oleskellut liian monta vuotta kaukaisessa idässä. Hongkongissa kutsuttiin häntä yleisesti "mandariiniksi". Englantiin menevän Sirdarenin päällikkö arvasi joutuvansa kidutuspenkille ottaessaan paikkansa salongin pöydän ääressä.

"Onko totta, kapteeni, että joudumme pyörremyrskyyn?" kysyi hänen armonsä.

"Kuka niin on sanonut, lady Tozer?" Kapteeni Ross oli varovainen, vaikkakin hiukan hämmästynyt.

"Miss Deane. Muistelen hänen joku aika sitten sanoneen, että te puhuitte siitä hänelle."

"Minä?"

"Niin, ettekö se olleet te? Joku puhui siitä aamulla minulle. En kai itse ole

voinut sitä arvata", sanoi Iris Deane katsoen häneen suurilla, sinisillä silmillään.

"Ah niin, — aivan niin — olin sen unohtanut", sanoi tahdikas merimies.

"Onko se totta?" kysyi lady Tozer kiusottavasti.

"On, totta se on", vastasi kapteeni Ross samanlaisella äänensävyllä.

"Kauheata!" läähätti hänen armonsä salaamatta pelkoaan.

"Tulitteko vakuutetuksi siitä vilkaistessanne aurinkoon?" kysyi Iris.

Kapteeni hymyili. "Tällä kertaa osasitte lähemmäksi totuutta kuin ehkä luulettekaan, miss Deane", sanoi hän. "Eilen huomioita tehdessämme oli auringon ympärillä harvinainen kehä. Tänä aamuna huomasitte kenties meren olevan peilityynenä, ainoastaan joku maininki silloin tällöin sitä liikautti. Ilmapuntari putoaa nopeasti ja arvelen ennen päivän loppua alkavan kovan merenkäynnin. Pelkään, ettette ole tottunut merenkäyntiin, lady Tozer! Oletteko te, miss Deane?"

"Minäkö! Olisi ihastuttavaa olla oikeassa myrskyssä!"

"Varjelkoon! Toivon, ettei siitä tule kovin raju!" huudahti lady Tozer.

"Ei ole mitään levottomuuden syytä!" vastasi kapteeni. "Myrsky Kiinanmerellä on tietysti raju niin kauan kuin sitä kestää, mutta sellainen alus kuin *Sirdaren* ei siitä paljon välitä."

Senjälkeen poistui kapteeni Ross, eivätkä matkustajat enää häntä sinä päivänä nähneet.

Hänen armonsä antoi puheenaiheen jäädä ja mittaili miss Deanea lorgnnettinsa läpi.

"Sir Arthurilla on kai aikomus tulla kesäkuussa kotiin Englantiin, luulen kuulleen?" sanoi hän.

Iris oli harvinaisen terve nuori nainen. Hänen huomionsa oli tällä hetkellä kiintynyt suureen banaaniin ja hän nyökkäsi iloisesti.

"Te oleskelette hänen tuloonsa asti kai sukulaisten luona?" jatkoi lady Tozer.

"Sukulaisten? — Niitä meillä ei ole ketään — tarkoitan sellaisia, joiden kanssa erityisesti seurustelisimme. Pysähdyn pariaksi päiväksi Lontooseen neuvotellakseni ompelijattareni kanssa ja matkustan sitten suoraan Heimdaleen, maatilallemme Yorkshireen."

"Mutta teillähän pitää tietysti olla seuranainen?"

"Seuranainen? Rakas lady Tozer, tekikö isäni teihin sellaisen vaikutuksen, että hän sallisi ikävän, lihavan vanhan naisen tehdä elämäni sietämättömäksi?"

Korko vastauksessa oli sanalla "lihava". Mutta Iris ei ollut tottunut olemaan ristikuulustelussa.

Kolmikuukautisella saarella oleskeluaikanaan oli hän oppinut välttämään lady Tozeria. Täällä se kuitenkin oli mahdotonta ja vanha nainen pureutui häneen kiinni kuin iilimato. Miss Iris Dean oli makupala sellaisille, jotka pitivät juoruamisesta. Ei vielä kahtakymmentäyhtä täyttänyt, isä rikas baronetti, joka vallitsi kokonaista laivastoa komeita aluksia — m.m. Sirdarenia —; tyttö, joka oli ollut isänsä kodin hallitsijattarena siitä saakka kun tuli Dresdenistä kolme vuotta sitten — nuori, rikas, kaunis — siinä yhdistelmä, joka sai miehet kiittämään lempeää sallimusta ja naiset pakahtumaan kateudesta.

Sir Arthuria pidättivät liikeasiat, mutta hän ei tahtonut jättää Iristä alttiiksi vaaralliselle kiinalaiselle keväälle, joten he erosivat kyyneleet silmissä ja Iris uskottiin kapteenin hoitoon.

"Arvelen sir Arthurin teidän tulevaa avioliittoanne silmälläpitäen haluavan, että tottuisitte olemaan itsenäinen", jatkoi lady Tozer.

"Minun — tulevaa — avioliittoani!" huudahti Iris suunnattoman hämmästyneenä.

"Niin. Eikö ole totta, että aiotte avioliittoon lordi Ventnorin kanssa?"

Eräs juuri ohikulkeva tarjoilija kuuli suoraan asiaan käyvän kysymyksen.

Sillä oli omituinen vaikutus häneen. Hän tuijotti miss Deaneen ja unohti itsensä siihen määrin, että antoi jäätelömaljakon levätä sir John Tozerin kaljulla pääläella.

Iris ei voinut olla huomaamatta hänen kummallista käytöstään. Tavallinen hyvä tuuli karkoitti hänen lady Tozerin ristikuulustelun johdosta tuntemansa vihan.

"Se ehkä tulee minun onnelliseksi kohtalokseni", sanoi hän iloisesti, "mutta lordi Ventnor ei ole kosinut minua."

"Peijakas! Mitä te teette, pässinpää", huusi sir John kun jäätelö alkoi sulaa.

Kohtaus huvitti niitä matkustajia, jotka istuivat kyllin lähellä nähdäkseen sen. Mutta ylitarjoilija juoksi esiin kalpeana raivosta ja sähisi: "Ilmoittautukaa toisen luokan ruokasaliin palvelukseen tänä iltana!" Ja hän töyttäsi käskynalaisensa syrjään sir Johnin tuolin luota.

Miss Deane nousi ylös reippautta säteillen.

"Olkaa hyvä, älkääkä rangaisko miestä, mr Jones", sanoi hän rakastettavasti. "Se oli selvä onnettomuus. Hän hämmästyí niin. Hänen sijassaan olisin kaatanut koko maljakon."

Ylitarjoilija vaikení. Hän ei oikein tiennyt mitä oli tapahtunut, mutta niin merkittävä henkilö kuin sir John Tozer olikin, oli kuitenkin laivan omistajan tytär vielä merkittävämpi.

"Kyllä, miss, kyllä!" vastasi hän sekä lisäsi sitten luottavasti: "On hyvin ikävää tarjoilijalle tulla lähetetyksi toiseen luokkaan, miss. Matkustajien juomarahoiissa on niin suuri ero."

Tyttö hymyili ja kumartui sir Johnin puoleen, joka kuivasi ruokaliinalla niskaansa.

"Te annatte hänelle anteeksi, eikö niin?" kuiskasi hän. "En tiedä minkävuoksi, mutta miesraukka tarkasteli minua niin, ettei nähnyt mitä teki."

Sir John tuli heti lempeämmäksi.

Yht'äkkiä tunsivat matkustajat vaipuvansa ikäänkuin alus olisi muuttunut suureksi hissiksi. He tarttuivat kovasti tuoleihinsa, jotka natisivat ja koettivat pyörähtää nurin, samalla kun avonaisesta luukusta räiskähti vesiryöppy sisään.

"Kas niin!" huudahti hänen armonsä. "Tiesin, että joutuisimme myrskyyn, vaikka kapteeni Ross uskotteli — John, vie minut heti hyttiini!"

Pitkät, tummat aallot liukuivat äänettömästi ohi laivan. Miehistö oli täydessä työssä. Laskarit juoksivat edestakaisin totellen puosmannin ja päälliköittänsä pillien vihellyksiä.

Upseerit valkoisissa univormuissaan kulkivat edestakaisin.

Vahdinmuutossa huomasi Iris ensimmäisen upseerin olevan puettuna vanhaan siniseen pukuun ja kantavan käsivarrellaan öljytakkia kiivetessään komentosillalle.

Luonto näytti oikulliselta ja levottomalta. Laiva tuntui olevan samanlaisessa mielentilassa. Ilmassa oli varustautumisen ja koettelemuksen tuntu. Kettingit kitisivät tavalla, jota tyttö ei ollut milloinkaan ennen huomannut, ja myrskykannella juoksevien miesten askeleet kaikuivat raskailta ja kovilta.

Soittokunnan eloisat säveleet eivät onnistuneet täyttämään salonkia. *Sirdaren* taisteli päättävästi yltyvää myrskyä vastaan. Mutta todellinen taistelu oli miellyttävämpää kuin seuraavien tuntien tuottama kauhea vaaran tunne. Koneen voimakas jyskytys, propellien pyöriminen ja tasainen kulku läpi kuohun ja laineiden vaikutti rohkaisevasti ja luottamusta herättävästi.

Miss Deane osoitti kestävänsä merenkäyntiä. Hän hymyili iloisesti laivalääkärille kun tämä huomasi hänen katselevan monia tyhjiä paikkoja pöydässä. Iris oli yksin ja lääkäri asettui hänen viereensä.

"Te tuotatte kunniaa yhtiölle — olette oikea merenkuninkaan tytär", sanoi lääkäri.

"Tohtori, puhutteko samalla tavoin kaikille naismatkustajille?"

"En, en suinkaan! Liiankin usein voin pysyä totuudessa vain olemalla vaiti."

Iris nauroi. "Jos jään kauaksi aikaa laivalle, niin menee pääni pyörälle", huudahti hän. "Saan kuulla kohteliaisuuksia aina kapteenista —"

"Lääkəriin saakka!"

"Te olette luettelossa jo toisena!"

Oikeastaan ajatteli hän jäätelöä kuljettavaa tarjoilijaa ja tämän hämmästystä kuullessaan mainittavan hänen otaksutusta kihlauksestaan. Mies kiinnitti hänen mieltään. Hän näytti uraltaan suistuneelta herrasmieheltä. Ylitarjoilija seisoi lähellä ja hetken aikaa tuumi hän kysyä mihin rikollinen oli joutunut, mutta ei sitten välittänyt siitä. Asia oli liian jokapäiväinen.

Kovasti helisten vierivät porsliinit, lasit ja muut pöydällä olevat esineet tuulenpuoleiselle laidalle. Jos ei pöydillä olisi ollut varalaitoja, olisi kaikki vierinyt lattialle. Eräs tarjoilija kaatui täysinäisen tarjottimen kera ja toiset olivat pakoitettuja tarttumaan tuolien selustoihin pysyäkseen pystyssä. Eräs miehistä tarttui lähellä olevan naisen hiuksiin, naisen, joka jokaista ruokailua ennen omisti hiustensa järjestelylle tunnin. *Sirdaren* koetti pyörähtää ympäri.

"Suunnanmuutos!" huomautti tohtori. "Tavallisesti on tapana välttää sitä matkustajien istuessa pöydässä, mutta rajumyrsky ei salli mitään kohteliaisuuksia."

"Minun on kiiruhdettava kannelle", sanoi miss Deane.

"Ette voi päästä sinne ennenkuin huomenaamalla."

"Niinkö! Kapteeni Ross lupasi minulle — se tahtoo sanoa, minä pyysin häntä —"

Tohtori hymyili. Iris oli niin ihastuttavan itsepäinen.

"Se on yksinkertaisesti mahdotonta. Ovet ovat suljetut. Laineet huuhtovat kävelykantta joka minuutti. Yksi pelastusvenhe on ryöstäytynyt irti ja useat kannatushirret ovat murskautuneet kuin tulitikut. Ensi kerran elämässänne, miss Deane, olette lukittujen ovien takana."

Tyttö ehkä kalpeni hiukan, sillä tohtori lisäsi kiireesti:

"Ei tietystikään ole mitään vaaraa, ymmärrättehän, mutta nämä varovaisuustoimenpiteet ovat välttämättömiä. Te ette arvatenkaan pitäisi siitä, jos useita tonneja vettä syöksyisi alas salonginportaita, vai miten?"

"En, ehdottomasti en. Mutta ei ole hauskaa olla suljettuna suureen rautalaatikkoon, tohtori. Se muistuttaa suurta ruumisarkkua."

"Ei suinkaan! *Sirdaren* on turvallisin alus mitä löytyy. Teidän isällänne on siinä suhteessa aina ollut erinomainen menettelytapa. Lontoon Hongkong yhtiöllä ei kenties ole erittäin nopeakulkuisia laivoja, mutta ne ovat merikelpoisia ja joka suhteessa hyvin varustettuja."

"Onko monta matkustajaa sairaana?"

"Ei, ainoastaan tavallinen määrä. Mutta ennen päivällistä sattui suuri onnettomuus."

"Varjelkoon! Mitä tapahtui?"

"Muutamat laskarit joutuivat myrskylaineeseen. Eräältä murtui luu."

"Vieläkö muuta?"

Tohtori epäröi. Hänen mieltään näytti kiinnittävän bourgougneviinin väri.

"En tunne vielä yksityiskohtia", vastasi hän. "Huomenna aamiaisen jälkeen kerron teille kaikki."

Mahtava aalto oli temmannut etukanssista mukaansa toisen perämiehen ja neljä laskaria. Seuraava aalto sinkautti kaikki viisi takaisin kaidetta vasten. Eräs mustista merimiehistä jäi jalka murtuneena makaamaan kannelle. Toiset neljä musertuivat rautakaidetta vastaan ja katosivat.

Kone hiljentyi hetkeksi. Laiva alkoi kääntyä. Kapteeni Ross puri hampaitaan ja merkinantokello soitti: Täydellä vauhdilla!

Tohtori oli kutsuttu pois ja Iris oli ainoa nainen salongissa. Istuttuaan hetken katselemassa kortinpelaajia lähti hän hyttiinsä. Siellä tapasi hän kamarineitinsä ja erään siivoojattaren. Molemmat naiset itkivät.

"Mikä on hätänä?" kysyi Iris.

"Eräs hänen ystävättäristään oli naimisissa äskenhukkuneen miehen kanssa", selitti kamarineito osoittaen siivoojatarta.

"Hukkuneen? Minkä miehen?"

Ja vähitellen sai Iris tietää koko surullisen totuuden. Hän oli vähällä puhjeta kyyneliin. Hän muisti tohtorin epäröinnin ja omat sanansa "suuresta ruumisarkusta."

Hän ei halunnut riisuutua. Kamarineiti pyysi itkien saada jäädä emäntänsä luo. Hän tahtoi levätä sohvalla.

Iris paneutui vuoteeseen ja koetteli lukea, mutta se oli hyvin vaikeaa. Hänen katseensa harhaili paikasta paikkaan ja hän huomasi naurettavat liikkeet, joita koukuissa olevat vaatteet tekivät. Hän ei ollut peloissaan, vaan pikemmin kummastunut, sekä varustautunut vakaviin tapahtumiin.

Lopuksi hän kuitenkin nukahti ja hänen viimeinen selvä ajatuksensa oli kiitollisuudentunne siitä, että kone jatkoi jyskytystään sellaisella lujalla päättäväisyydellä.

Kun oli muutettu suuntaa ja *Sirdaren* kulki länsietelään, katsoi kapteeni

ilmapuntaria kerran puolessa tunnissa. Elohopea oli viimeisten kahdentoista tunnin kuluessa laskenut pari tuumaa. Tavattoman matala ilmanpaine aiheutti pilviä, jotka tekivät myrskyn tunnelman vielä vaikuttavammaksi.

Heti puolenyön jälkeen osoitti ilmapuntari kohoamisen merkkejä. Kello puoli yksi kävi kohoaminen huomattavaksi ja samalla kääntyi tuuli äkkiä länteen.

Kapteeni Ross hymyili väsyneesti. Hänen muotonsa valkeni. Hän napitti öljytakkinsa, heitti katseen kompassiin ja nyökkäsi hyväksyvästi.

"Hyvä on", huusi hän torveen alaperämiehelle. "Pitäkää sama suunta — etelä 15 länsi."

"Etelä 15 länsi, sir", huusi merimies vastaukseksi.

Kapteeni Ross söi muutamia voileipiä ja huuhtoi ne alas kylmällä teellä. Hän oli nälkäisempi kuin oli luullutkaan, sillä yhteentoista tuntiin ei hän ollut maistanut mitään. Hän tilasi puhetorvella lisää voileipiä sekä kahvia.

Sitten alkoi hän tutkia karttaa ja ensimmäinen upseeri ryhtyi samaan työhön. Molemmat miehet tarkastelivat sitä hiljaisuuden vallitessa.

Vihdoin tarttui kapteeni Ross lyijykynään ja asetti sen eräälle pisteelle 14° N ja 112° Ö välille.

"Olemme näillä tienoin", sanoi hän.

Ensimmäinen upseeri myönsi ja sanoi:

"Ei mitään teille tänä yönä, sir."

"Ei yhtään mitään. Se on kuitenkin onni tällaisella ilmalla. Päivänkoittoon voimme pitää niin kauas etelään kuin haluamme ja sitten

— — Miltä näytti ulkona kun tulitte sisään?"

"Hiukan paremmalta, arvelen."

"Olen käsenyt lisää virvokkeita. Ottakaamme pieni tähystys ennenkuin käymme käsiksi niihin."

Molemmat upseerit menivät myrskykannelle. Samalla hetkellä yritti tuuli pyyhkäistä merikorttihytin kannelta. Vahtiupseeri näki sen ja nyökkäsi. Ei hyödyttänyt koettaa puhua. Mutta ilma oli huomattavasti kirkkaampi.

Kaikki tuijottivat eteenpäin pimeyteen. He koettivat silmillään lävistää edessään olevaa verhoa. Äkkiä kuului edestä villi ulvonta. Nuo kolme miestä tuijottivat kauhistuneina suureen, mastottomaan kiinalaisdsonkkaan, joka pyöri avuttomana aivan laivan edessä.

Kapteeni juoksi ohjaushyttiin ja ilmaisi vilkkain elein, että suunta oli muutettava.

Vahtiupseeri asetti sähköosoittajan näyttämään "seis!" ja "takaisin täydellä koneella!" vetäen samalla vapaalla kädellään merkinantokädensijasta ja käheä varoitus saattoi tarjoilijat juosten kiiruhtamaan ilmaluukkuja sulkemaan. Ensimmäinen upseeri juoksi alatuulenpuoleiselle laidalle, sillä *Sirdaren* totteli silmänräpäyksessä peräsiintä ja näytti selviytyvän dsonkasta kuin taikauskalla.

Kaikki tapahtui niin nopeasti, että dsonkka liukui ohi laivan käheän merkinannon vielä kaikuessa. Ensimmäinen upseeri, joka oli liittynyt päällikköönsä, katsoi dsonkkaraukkaa. He näkivät miehistön tarrautuneen korkealla esikannella olevaan vintturiin. Dsonkka oli lastattu tukeilla. Vaikkakin vettä täynnä, ei se voinut upota, jos vain pysyi koossa.

Mahtava laine heitti sen etemmäksi laivasta ja sinkautti sitten

vastustamattomalla voimalla takaisin. *Sirdaren* oli juuri lopettamaisillaan käännöksen ja propelli pyöri ylhäällä ilmassa — sillä kolmas upseeri oli käskennyt täydellä vauhdilla eteenpäin! — kun kömpelö dsonkka antoi hirmuisen iskun *Sirdarenin* peräpuoleen, löi irti propellin ja särki peräsimen.

Kone jyskytti tavattomasti ennenkuin koneenkäyttäjä sai sen pysähtymään. Dsonkka katosi aaltoihin ja kaunis laiva, joka muutamia sekunteja sitten oli ollut täynnä voimaa, kamppaili kuin haavoitettu Leviathan kostonhaluisen vihollisen käsissä.

Mutta rohkeat, taitavasti johdetut miehet ponnistivat voimiaan torjuakseen äärimmäisen onnettomuuden.

Nopeasti asetettiin etumastoon purje, ja meriankkuri laitettiin kuntoon heti kun huomattiin, ettei peräsin toiminut. Säännöllisin väliajoin laskettiin raketteja siinä heikossa toivossa, että ne herättäisivät jonkun muun laivan huomiota ja tämä seuraisi jäljestä sekä antaisi myrskyn lakattua apua.

Kun kapteeni oli varmistautunut siitä, ettei laiva ollut saanut vuotoa, vaan vahingot olivat ulkopuolella, avattiin varmuusovet ja matkustajat päästettiin salonkiin, säteilevään palatsiin, jossa ei huomannut jälkeäkään myrskystä eikä vaurioista.

Kapteeni Ross tuli itse sanomaan vaiteliaille miehille ja kalpeille naisille muutamia rauhoittavia sanoja. Hän kertoi heille totuudenmukaisesti mitä oli tapahtunut.

Tunnit kuluivat hitaasti. Kaikki olivat halukkaat pääsemään kannelle heittääkseen silmäyksen ulkona oleviin tuntemattomiin vaaroihin. Mutta kun se ei voinut tulla kysymykseen, istuvat he pöydän ympärille innokkaasti pohtimaan tilannetta.

Muutamit varovaiset sielut menivät hytteihinsä ottamaan ylleen arvoesineensä siltä varalta, että jotain odottamatonta vielä tapahtuisi. Toiset, rohkeammat, menivät sensijaan uudelleen levolle.

Sillä aikaa olivat kapteeni ja ensimmäinen upseeri ohjaushytissä, jossa he innokkaasti tutkivat merikortteja ja keskustelivat uudesta vaarasta, joka uhkaavana sukelsi heidän eteensä. Laiva oli ollut onnettomuuden sattuessa kaukana tavalliselta kulkuväylältään. He laskivat sen nyt kulkevan yhdentoista meripenikulman nopeudella tunnissa kohti tunnetun maailman vaarallisinta paikkaa, Kiinan meren eteläisintä osaa, joka oli täynnä lukemattomia kallioita, kiviä ja salakareja.

Ei ollut kuitenkaan tehtävissä mitään muuta, kuin niin huomaamatta kuin suinkin ryhtyä muutamiin varovaisuustoimenpiteisiin ja luottaa sitten kohtaloon. Ankkurin heittäminen ja koetteleminen sen varassa kestää myrskyä ei heidän nykyisessä tilassaan voinut tulla kysymykseen.

Kello tuli kaksi, kolme, neljä. Puolen tunnin kuluttua koittaisi päivä. Ilmapuntari nousi nopeasti. Myrskyn keskus oli mennyt ohi. Jällellä olivat vain mahtavat laineet ja raivokas, mutta tasainen tuuli.

Kapteeni Ross astui kahdennenkymmenennen kerran ohjaushyttiin.

Hän näytti monta vuotta vanhemmalta. Hymyilevä, komea upseeri oli muuttunut masentuneeksi, hiljaiseksi mieheksi. Hän oli muuttunut yhdessä laivansa kanssa.

"On mahdotonta nähdä eteensä kahta jalkaa", uskoi hän lähimmälle miehelleen. "En ole koko elämässäni ollut näin huolissani. Jumalan kiitos, että yö lähenee loppuaan. Päivänkoitossa ehkä —".

Hänen viimeisissä sanoissaan oli rukousta ja toivoa. Mutta hänen vielä

puhuessaan näytti laiva kohoavan ilmaan.

Silmänräpäystä myöhemmin kuului räiskettä ja rautojen katkeilemista. Kaikki, jotka sattumalta eivät pitäneet lujasti kiinni, kaatuivat. Kansi taipui, samalla kun aallot, jotka uudistuneella raivolla löivät uutta estettä vastaan, tukahduttivat laskarien huudot.

Sirdaren oli lopettanut viimeisen retkensä. Nyt se oli rikkoutunut hylky. Se riippui karilla muutaman sekunnin. Silloin tarttui uusi laine suureen laivaan, kuljetti sitä jonkun matkaa ja paiskasi kallioihin. Sen selkä taittui. Se katkesi kahteen osaan. Molemmat osat kääntyivät ylösalaisin ja kaikki — mastot, savupiiput, veneet, ja jokainen elävä sielu joutui kuohuvaan vesi- ja vaahtopyörteeseen, joka heidät nielasi.

II.

Pelastuneet.

Kun *Sirdaren* katkesi keskeltä, halkesi salongin lattia mahtavalla räiskeellä. Liian huumautuneina voidakseen lausua edes rukousta lensivät miehet ja naiset sikin sokin. Iris tempautui kauhistuneen kamarineitinsä otteesta, putosi käytävään ja olisi mennyt laivan mukana pohjaan, jollei eräs kajuutanportaihin nojaava merimies olisi tarttunut häneen.

Mies ei ymmärtänyt mitä oli tapahtunut. Itsesäilytysvaiston ajamana tarttui hän laivan törmätessä kivelle ensimmäiseen tukeen. Samoin saattoi vaistomainen auttamisenhalu hänet ojentamaan vasemman kätensä ja tarttumaan tytön vyötäisiin kun tämä vierähti ohi. Onnellisen sattuman kautta olivat he tuulenpuoleisella laidalla, sillä epäroityään kauhean sekunnin kallistui laiva alatuuleen.

Mies ei ollut valmistautunut tähän. Samalla hetkellä kun portaat kallistuivat, kadotti hän tasapainonsa; molemmat lennähtivät voimakkaasti luukun kautta ulos ja katosivat kiehuvaan aallokkoon. Sellaisissa olosuhteissa oli mahdotonta ajatella. Sarja vaikutelmia, joukko epäselviä kuvia kiintyi sieluun ja selveni myöhemmin tuskallisina muistoina. Pelko, epätoivo, hämmästyminen — ei mitään näistä tunteista ollut olemassa. Hän tiesi ainoastaan, että elotonta naisruumista — sillä onneksi oli Iris pyörtynyt — täytyi pidellä

lujasti kunnes kuolema sen häneltä tempaisi. Hän palasi tietoisuuteen kuohuvassa meressä ja tunsu jalkojensa alla jotain, joka muistutti viettävää kalliota. Hän kohosi vedestä ja luuli tuntevansa jälleen ohjaushyttiä kannattavan pylvään, joka yhdessä ohjaushytin kanssa oli repeytynyt irti.

Vapaalla kädellään tarttui hän tähän odottamattomaan tukeen. Lyhyen hetken oli hänellä hämärä tietoisuus laivan haaksirikosta. Sekä keula- että peräpuoli olivat ilmanpaineesta räjähtäneet. Hylynsirpaleet ja ihmisruumiit singahtivat sinne tänne. Meri jymisi kallioita vastaan kymmenentuhannen mahtavan rautavasaran lailla.

Univormupukuinen mies — hän arveli sen olevan kapteenin — ojensi kätensä tarttuakseen pylvääseen, joka kannatti merimiestä ja tyttöä, mutta kateellinen aalto kohotti puun ja lennätti miehen tiedottomine taakkoineen takaisin syvyyteen. Hän taisteli elämästä epätoivon vimalla. Nyt oli loppu varmasti käsissä. Mutta ei, hänen polvensa nojasi musiikkisalongin kattoa vastaan ja hän sai hengähdysaika. Suurin vaikeus oli hengittämisessä, niin tiheää oli kuohu, jonka läpi hän ajautui. Mutta tässäkin kauheassa silmänräpäyksessä säilytti hän mielenmalttinsa. Tiedottoman tytön suonenvedontapaiset rinnan liikkeet osoittivat hänen olevan tukehtumaisillaan. Äärimmilleen ponnistaen käänsi hän tytön siten, että suojasi häntä omalla ruumiillaan.

Se näytti tuottavan helpotusta ja tällä hetkellä luuli merimies tuntevansa hänet. Hänellä ei ollut kuitenkaan kykyä selvästi ajattelemaan. Samalla hetkellä, kun hän epäselvästi pääsi perille naisen henkilöllisyydestä, kadotti heikko tuki, johon hän nojasi, tasapainon, ja epätasainen taistelu alkoi jälleen.

Tällä kertaa tapasivat hänen jalkansa jotain turvallisen kiinteätä. Hän paiskautui eteenpäin ja tunsu jälleen saman kiinteän ja lujan pohjan. Hänen sielunkykynsä heräsivät. Siinä oli hiekkaa. Pelastuksen toivon kannustamana taisteli hän kuin hullu. Hän kaatui usein; kolme kertaa koetti takaisin virtaava

vesi viedä hänet mukanaan, mutta hän ponnisteli sokeasti edelleen kunnes jalat vajosivat pehmeään valkoiseen hiekkaan.

Hän kaatui kykenemättä enää nousemaan. Ponnistaen viimeiset voimansa veti hän tytön lähelleen ja siinä lepäsivät molemmat mistään välittämättä.

Miten kauan mies siinä makasi, saattoi hän jälkeinpäin vain arvailla. *Sirdaren* vajosi pohjaan juuri ennen päivänkoittoa ja merimies näki tajuntansa palattua pienen auringonsäteen pilkistävän pilvien välitse idässä; myrsky oli alkanut vaimentua.

Hän kohottautui hitaasti ja vaivaloisesti istumaan. Heti alettuaan liikkua tunsu hän pahoinvointia, sillä hän oli niellyt paljon suolavettä, ja vasta saatuaan sen pois saattoi hän ajatella tyttöä. Tämä makasi vielä kasvot hiekkaa vasten.

Kaikkien pakoittavien jäsentensä väristessä lankesi hän toiselle polvelleen ja kohotti hellästi Iriksen pään ja olkapäät ylös. Tytön silmät olivat suljetut, huulet ja hampaat lujasti yhteenpuristetut — seikka, jota hän epäilemättä sai kiittää hengestään, sillä muussa tapauksessa olisi hän tukehtunut; — hänen kalpeutensa oli sitä lajia, joka näytti todistavan kuolemaa.

Epätoivon elein pyyhkäisi mies takinhihalla silmiään paremmin nähdäkseen. Sitten koetti hän vapisevin käsin avata tytön puseron kaulusta ja nyöriliivejä. Hänellä oli hämärä käsitys siitä, että niin oli pyörtyneiden naisten kanssa meneteltävä ja hän oli vakaasti päättänyt palauttaa Iris Deanen tajuihinsa. Hänen työtään vaikeutti vyö, jonka hän katkaisi veitsellään.

Silloin vasta huomasi hän oikean kätensä etusormen kynnen repeytyneen irti, luultavasti koettaessaan pitää kiinni epävarmasta tuesta, joka oli niin merkittävästi vaikuttanut hänen pelastukseensa. Kynsi riippui yhä lihariekaleessa kiinni estäen käden käyttöä. Ilman epäröimistä puri hän

hampaillaan siihen ja repäisi irti.

Aikoessaan senjälkeen ruveta huolehtimaan työstä, huomasi hän ihmeekseen tämän loikovan avoimin silmin ja katsovan häneen. Tyttö oli täydessä tajussaan ja oli nähnyt hänen omituisen käyttäytymisensä.

"Jumalan kiitos, te olette elossa!" huudahti merimies käheästi.

"Miksikä niin teitte? Minkävuoksi repäisitte kynnen?" kuiskasi tyttö.

"Se oli tiellä. Halusin leikata vaatteenne auki vyötäisiltä. Olitte pyörtynyt ja aioin avata nyöriliivinne."

Iriksen väri palasi huomattavan nopeasti.

Hän koetti kohottautua ja kädet yrittivät vaistomaisesti järjestää pukua.

"Naurettavaa!" huudahti hän hämillään.

"Luuletteko voivanne maata siinä kunnes hankin hiukan vettä?" kysyi mies levottomasti.

Iris nyökkäsi ja sulki silmänsä. Se johtui vain siitä, että suolainen merivesi kirveli kovasti silmiä, mutta merimies luuli hänen pyörtyvän uudelleen.

"Koettakaa olla pyörtymättä", sanoi hän. "Eikö ole parasta, jos avaan vaatteenne?"

"Ei, ei", mutisi Iris. "Silmiäni vain kirveltää, siinä kaikki. Eikö ole — yhtään — vettä?"

Mies laski hellästi hänen päänsä hiekalle ja nousi ylös. Hänen ensimmäinen silmäyksensä koski merta. Hän näki jotain, joka sai hänet hämmästyksestä säpsähtämään. Meri vyöryi yhä edelleen yli riuttojen, jotka

sulkivat sisäänsä pienen lahdelman. Vastakohta myrskyävän meren ja tyynen, rauhallisen lahden välillä oli kummastuttava.

Merellä ei näkynyt jälkeäkään *Sirdarenista*, mutta ranta oli kaikkialla pirstaleiden peitossa ja — kauheata — useita elottomia ihmisruumiita oli heittänyt sikin sokin rannalle laivanjäännösten joukkoon.

Tämä huomio sai hänet toimimaan. Hän kääntyi heittääkseen silmäyksen maahan, johon avuttomine seuralaisineen oli joutunut. Suureksi helpotukseksi huomasi hän sen olevan vuorista ja metsänpeittämää. Hän tiesi, ettei laiva ollut voinut ajautua Borneoon, joka oli kaukana etelässä. Tämän täytyi olla joku niistä Kiinan meressä olevista sadoista saarista, joilla kalastajat käyvät. Todennäköisesti oli se asuttu, vaikkakin tuntui kummalliselta, etteivät saaren asujamet olleet näyttäytyneet. Joka tapauksessa oli täällä vettä ja jotain syömistä.

Mutta ennen vedenetsintään lähtemistä oli suoritettava kaksi asiaa. Tyttö oli muutettava pois nykyisestä paikastaan. Olisi liian julmaa antaa hänen nähdä rannalla olevia ruumiita.

Hän kumartui tytön puoleen ja sanoi lempeästi: "Teidän täytyy antaa minun kantaa itsenne kauemmaksi maalle."

Sitten otti hän tytön käsivarsilleen ja kantoi erään hiekasta kohoavan kiven taa, joka suojasi tuulelta ja rannan tarjoamalta näyltä.

"Minua paleltaa ja olen niin väsynyt", mutisi Iris. "Eikö ole yhtään vettä? Kaulassani tuntuu niin kipeältä."

"Koettakaa maata hiljaa muutamia minuutteja. Teidän ei tarvitse kärsiä kauan. Tulen heti takaisin."

Hänen oma kurkkunsa ja silmänsä kirvelivät kuin tulella suolavedestä,

mutta siitä huolimatta juoksi hän ensiksi lagunin rannalle. Siellä oli kaikkiaan neljätoista ruumista. Miesten joukossa oli laivalääkäri, ensimmäinen upseeri ja sir John Tozer.

Merimies ei osoittanut mitään näkyvää liikutusta tutkiessaan heitä. Vakuuttauduttuaan siitä, ettei voinut auttaa ketään näistä vaiteliaista olennoista, meni hän lähintä metsää kohden. Hän ei tiennyt kuinka pitkäaikaiseksi vedenetsintä tulisi ja hänelle oli mitä tärkeintä sen löytäminen.

Tultuaan likimmäisten puiden luo päästi hän ilohuudon. Siellä kasvoi suuri joukko saniaiskasveja, joiden suuret kääntyneet lehdet muistuttivat teekuppia ja sisälsivät sadevettä, johon oli senlisäksi sekaantunut niiden omaa hyvältämaistuvaa mehua.

Hän leikkasi veitsellään kaksi lehteä noituen samalla vahingoittunutta sormeaan ja kiiruhti Iriksen luo kalliine juomineen. Iris onnistui nousemaan käsivarsiensa varaan ja hänen silmänsä loistivat toivosta saada jotain virkistävää. Hän joi nopeasti molempien lehtien sisällön.

"Miten kummallinen maku", sanoi hän sitten. "Mitä se on?"

Mutta into, jolla Iris sammutti janonsa, muistutti merimiestä omista silmänräpäykseksi unohtuneista tuskistaan. Hänen kielensä tuntui turpoavan ja hänen oli mahdotonta vastata.

"Te ette ole juoneet mitään itse!" huudahti Iris. "Menkää heti juomaan. Ja olkaa ystävällinen ja tuokaa minullekin vielä vähän."

Hänen ei tarvinnut sanoa sitä kahta kertaa. Juotuaan kiireesti muutamien lehtien sisällyksen, palasi merimies Iriksen luo tuoden lisää vettä. Tyttö oli nyt noussut istumaan. Aurinko loisti majesteettillisena pilvien välitse ja jäsenet saivat lämpöä ja jänteveyttä.

"Mitä tämä on?" kysyi hän juotuaan vielä kerran.

"Saniaiskasvin vettä. Luonto ei ole aina julma. Ollessaan erinomaisen jalossa mielentilassa keksi se tämän tavan säilyttää vettä."

Miss Deane ojensi kätensä saadakseen lisää.

"Ei, madame", sanoi merimies äänessään kunnioitusta ja päättäväisyyttä.
"Ei enempää tällä kertaa. Ensiksi on minun hankittava jotain syötävää."

"Laiva on uponnut?" sanoi Iris hetken vaiettuaan.

"Niin, madame."

"Ja me olemme ainoat pelastuneet?"

"Pelkään niin olevan."

"Onko tämä asumaton saari?"

"En usko, madame. Se on ehkä tilapäisesti asumaton, mutta kiinalaiset kalastajat tulevat näille seuduille kokoamaan kilpikonnia ja *beche-de-meriä*. En ole nähnyt meitä itseämme lukuunottamatta ainoatakaan elävää olentoa, mutta asukkaat voivat oleskella saaren eteläosassa."

"Ei voi olla mahdollista", jatkoi Iris hetken kuluttua, "että *Sirdarenin* kokoinen laiva on murskautunut."

Merimies vastasi tyynesti:

"Se on vain liiankin totta, madame. Te ette tiedä kuinka se tapahtui — se kävi niin nopeasti. Onneksi kadotitte te tajuntanne."

"Kuinka sen tiedätte", kysyi tyttö nopeasti.

"Minä — niin — olin sattumalta teidän läheisyydessänne, madame, kun laiva murskautui ja me — tulimme heitetyksi yhdessä maihin."

Iris kohottautui ja katsoi häneen. "Nyt muistan", huudahti hän. "Te tartuitte minuun kaatuessani käytävään. Putosimme mereen laivan hajotessa. Olette pelastanut henkeni. Jos ei teitä olisi ollut, en olisi päässyt hengissä."

Hän tarkasti miestä vakavasti nähdessään punan kohoavan tämän suolan ja hiekan peittämille kasvoille.

"Ei, mutta", huudahti hän äkkiä, "tehän olette tarjoilija, jonka eilen huomasin salongissa. Mistä johtuu, että olette merimiehen puvussa?"

"Myrskyn aikana sattui laivalla onnettomuus, madame. Olen sangen hyvä merimies, mutta huono tarjoilija ja pyysin tulla muutetuksi. Koska miehistö ei ollut täysilukuinen, suostuttiin pyyntööni."

Iris tarkasteli häntä hyvin huomaavasti.

"Te pelastitte henkeni", toisti hän hitaasti. Sitten juolahtivat hänen mieleensä kapteeni Ross, sir John, lady Tozer, tohtori, kamarineiti ja kaikki muut. Olivatko kaikki tosiaankin kuolleet? Hänen huulensa värisivät ja silmät täyttyivät kyynelin.

"Onko todellakin totta, että kaikki meitä lukuunottamatta ovat hukkuneet?" kysyi hän katkonaisella äänellä.

"Onnettomuudeksi ei siitä voi olla pienintäkään epäilyä", vastasi merimies alasluoduin katsein.

"Oletteko siitä ihan, ihan varma?"

"Kyllä — ainakin muutamien suhteen!" Vasten tahtoaan kääntyi hän

rannalle.

Iris ymmärsi. Hän laskeutui polvilleen, painoi kädet kasvoilleen ja purskahti kovaan itkuun. Mies kumartui hänen puoleensa katseessaan sanomatonta osanottoa ja aikoi laskea kätensä hänen olalleen, mutta pidättäytyi äkkiä. Jokin oli tehnyt tämän miehen kovaksi. Hänelle maksoi ponnistusta välinpitämättömänä pysyminen, mutta se onnistui. Hän puristi huulensa yhteen ja lempeä ilme kasvoilta katosi.

"Kas niin, rakas madameni", huudahti hän teeskennellyn reippaalla äänellä, "teidän on rauhoituttava. Haaksirikossa on samoin kuin sodassakin. Me olemme elossa ja meidän on koetettava selviytyä. Kadonneita me emme voi auttaa."

"Mutta osanottoa voimme tuntea" vaikeroi Iris katsoen häneen kyynelten täyttämin silmin. Ei edes tälläkään hetkellä hän voinut olla kummastelematta, että tämä merimies, joka puhui kuin sivistynyt mies, mutta koetteli jäljitellä alemman luokan tapoja, oli mitä ritarillisimmin pelastanut hänen henkensä ja auttanut häntä, vaikka itse oli vielä enemmän avun tarpeessa.

Mies odotti vaieten kunnes hänen nyhkytyksensä lakkasivat.

"Ja nyt, madame", sanoi hän, "on tärkeintä saada jotain ruokaa. En jätä teitä mielelläni yksin ennenkuin olemme oppineet tuntemaan oleskelupaikkamme paremmin. Jaksatteko kulkea vähän matkaa metsään päin, vai kannanko teitä?"

Iris nousi heti ja työnsi uhmaavasti hiuksensa taapäin.

"Tietysti voin kulkea", vastasi hän. "Mitä ehdotatte tehtäväksi?"

"Niin, madame —"

"Mikä on nimenne?" keskeytti Iris käskevästi.

"Jenks, madame — Robert Jenks."

"Kiitos! Kuulkaa nyt, Robert Jenks. Minä olen miss Iris Deane. Laivalla olin minä matkustajana ja te tarjoilijana — toisin sanoen, siksi kun rupesitte merimieheksi. Täällä olemme onnettomuustovereita, mutta te olette johtaja — minä olen aivan avuton. Voin auttaa teitä vain antamienne ohjeiden mukaan, enkä siis halua enää hetkeäkään tulla kutsutuksi 'madameksi'. Ymmärrätekö?"

Mr Robert Jenks tunsi hänen suurten sinisten silmiensä katselevan itseään ja tukahdutti hymyilyn. Tyttö oli yhä hermostunut, täytyi tehdä hänen mielikseen.

"Kuten haluatte, miss Deane", sanoi hän. "Tosiasiaksi kuitenkin jää, että meillä on paljon tehtävää ja että meidän on heti syötävä jotain."

"Mitä voimme syödä?"

"Ottakaamme siitä selvää", vastasi Robert Jenks, alkaen tarkastella lähimpiä puita.

He liikkuiivat vaivaloisesti eteenpäin. Silloin tuli Iris ajatelleeksi harvinaista näkyä, joka oli osunut hänen silmiinsä tajunnan palatessa.

"Olette vahingoittanut sormenne", sanoi hän. "Näyttäkää se minulle."

Jenks ojensi oikean kätensä häneen katsomatta.

"Oi, raukkaa!" huudahti Iris. "Sitä pakottaa tietysti hirveästi."

Sitten repäsi hän riekaleen puvustaan ja sitoi sormen hellästi ja varovasti.

"Kiitos!" sanoi Jenks. Sitten päästi hän ilohuudon.

"Jupiterin kautta, miss Deane! Meillä on onnea! Tässä on mainio pisankipuu!"

Vaikkakin hedelmät tuskin olivat kypsiä, söivät he niitä ahnaasti. Vihdoinkin oli heidän nälkensä jonkunverran vaimentunut.

"Nyt", selitti Jenks, "on teidän levättävä täällä hetkinen. Aion mennä takaisin rannalle. Teidän ei tarvitse olla peloissanne. Täällä ei ole mitään eläimiä, jotka voisivat teitä vahingoittaa, enkä minä viivy kauan."

"Mitä teette rannalla?" kysyi Iris.

"Koetan pelastaa ruokatavaroita ja muuta."

"Enkö saa tulla mukaan? Saattaisin ehkä olla hiukan avuksi."

Jenks vastasi hitaasti:

"Olkaa kiltti ja tehkää mielikseni jäämällä tänne. Tulen takaisin pian ja siellä tulee ehkä koko joukko työtä."

Iris ymmärsi hänen tarkoituksensa ja värähti.

"*Sitä* en saattaisi tehdä", mutisi hän. "Minä pyörtyisin. Teidän poissaollessanne rukoilen heidän puolestaan — onnettomien ystäväraukkojeni puolesta."

Jenksin jättäessä hänet itki hän hiljaa.

Kun Robert Jenks tuli lagunille, pysähtyi hän äkkiä. Hän muisti varmasti lukeneensa neljätoista ruumista. Nyt niitä oli vain kaksitoista. Kaksi laskaria, jotka olivat levänneet aivan lagunin rantakivillä, oli kadonnut.

Mihin he olivat joutuneet?

III.

Löytö.

Merimies ei kuluttanut aikaa ihmettelemiseen. Hän tutki innokkaasti jokaista kadonneista laskareista jäänyttä jälkeä. Lopuksi tuli hän siihen tulokseen, että voima, jota hän ei voinut ymmärtää, oli vetänyt ruumiit kallioiden yli laguniin.

Nähtyään ne viimeksi puoli tuntia sitten olivat ne levänneet monta jalkaa vesirajan yläpuolella. Tällä kohdalla oli ranta hyvin jyrkkää. Hän saattoi katsoa syvälle kirkkaaseen veteen. Siellä ei näkynyt muuta kuin useita erilaisia pikkukaloja.

Tapahtuma kummastutti ja suututti häntä. Yhä ajatellen asiaa istuutui hän kivelle, otti kenkensä ja tyhjensi niistä veden. Sukkansa asetti hän kalliolle kuivumaan.

Se muistutti häntä miss Deanen tarpeista. Hän juoksi paikalle, josta saattoi huutaa tytölle neuvoakseen tätä hänen poissaollessaan kuivaamaan vaatteitaan. Hän vetäytyi nopeasti takaisin peljäten tulewansa nähdyksi, sillä Iris oli jo levittänyt suuren osan vaatteitaan auringonpaisteeseen.

Senjälkeen ryhtyi hän epämiellyttävään, mutta välttämättömään työhön. Ensimmäisen upseerin ja tohtorin taskusta veti hän esille kaksi ladattua

revolveria toivoen etteivät patruunat olisi kastuneet. Peläten säikäyttävänsä miss Deanea ei hän kuitenkaan uskaltanut niitä koetella.

Molemmilla upseereilla oli lompakot, muistikirjat ja lyijykynät. Toiseen muistikirjoista, jonka lehdet olivat kuivat, teki hän tarkan luettelon kuolleilta löytämistään rahoista ja arvoesineistä. Sen jälkeen otti hän molemmilta kengät ja päällysvaatteet. Hän ei tiennyt kuinka kauaksi hänen ja tytön oli saarelle jäätävä, ja oli senvuoksi välttämätöntä varustautua vaatteilla.

Siitä huolimatta oli hänen hyvin vaikea ottaa naisten päällysvaatteet. Sitten seisahtui hän tuumimaan kuinka menettelisi ruumiiden kanssa. Hänen ensimmäinen ajatuksensa oli kaivaa laudanpätkällä suuri kuoppa, mutta ajatellessaan kuinka paljon työtä se vaatisi ja kuinka paljon hänelle ja hänen avuttomalle toverilleen kallisarvoista aikaa siihen tarvittaisiin, katsoi hän parhaaksi luopua aikomuksestaan.

Hän puri hampaat yhteen ja työnsi ruumiit, yhden kerrallaan, laguniin. Ne eivät enää tulisi näkyviin. Hän oli melkein suunniltan ja tunsu tehneensä ikäänkuin häpeällisen rikoksen, sillä tyyneen veteen muodostui mustien terävien evien aikaansaamia väreitä. Hait olivat täydessä toimessa.

Senjälkeen hän ojentautui ja pudisti itseään kuin koira. Oli jällellä vielä paljon tehtävää. Hän kokosi vaatteet yhteen ja asetti niiden läheisyyteen rikkinäisen tavaralaatikon sirpaleita — pettääkseen Iristä. Tätä tehdessään potkaisi hän hiekasta esiin ruostuneen kris'in (malaiijilaismiekan). Tämän aseeseen läsnäolo pelästytti häntä. Hän tutki sitä kauan ja pisti sen takaisin hiekkaan, niin ettei sitä näkynyt.

Pukeuduttuaan kuiviin sukkiin ja kenkiin palasi hän Iriksen luo.

"Oletteko valmis, miss Deane", huusi hän iloisesti.

"Valmis! Minähän olen odottanut teitä?"

Jenks naurahti itsekseen. "Minun on pidettävä vaaria kielestäni, ettei se minua ilmaise", ajatteli hän.

Iris tuli hänen luokseen. Jollain salaperäisellä tavalla oli tyttö siistiytynyt melkoisesti, mutta vaatteissa näkyi reikiä.

"Jospa minulla vain olisi neulaa ja lankaa —" alkoi Iris.

"Siinäkö kaikki?" kysyi merimies alkaen kaivella taskujaan ja otti esille pienen rasian, joka sisälsi sormustimen, kuusi neulaa ja muutamia lankakeriä. Rasia ja sen sisältö olivat märkiä, mutta tyttö tarttui tähän aarteeseen huohtaen syvään helpotuksesta.

"Olkaa kiltti ja hankkikaa minulle nyt sähkösanoma-asema ja laiva!" huudahti hän.

Merimiehen oli mahdoton vastustaa hänen tarttuvaa eloisuuttaan. Tällä kertaa nauroi hän koettamatta sitä salata.

"Otamme niistä selon, miss Deane. Mutta tahdotteko silläaikaakaan olla niin ystävällinen ja käyttää tätä? Aurinko nousee nopeasti taivaalle."

Hän ojensi Irikselle öljylakin, jota käytti. Itselleen oli hän ottanut toisen. Tytön katse tuli vakavaksi, sillä hän muisti merimiehen asian. Mutta kun hän oli harvinaisen ymmärtäväinen nuori nainen, ei hän tehnyt mitään vastaväitteitä, vaan pakottautui solmimaan nyörit leuan alta.

Tullessaan rannalle huomasi hän vaatekasan rikkonaisen tavaralaatikon keskellä. Tämä kuje ei häntä pettänyt. Mutta hän katsoi hyvin kiitollisena seuralaiseensa. Miten huoltapitävä tämä olikaan!

"Näen teillä olleen paljon työtä", sanoi Iris nyökäten sille suunnalle, jossa vaatteet ja kengät olivat.

"Niin", sanoi merimies. "Oli onni että löysin ne, eikö niin?"

"Kyllä. Kun ne ovat oikein kuivuneet, käytän niistä osan. Mutta mihin ryhdymme ensiksi?"

"Kaikkein ensiksi, miss Deane, on meidän tutkittava maihin ajautuneet tavarat ja katsottava sisältäisikö laatikoista joku ruokatavaroita. Toiseksi on meidän vedettävä kuivalle maalle kaikki, josta saattaa olla hyötyä. Kolmanneksi on meidän syötävä ja levättävä, ja lopuksi on tutkittava saari, ennenkuin tulee liian pimeä. Olen vakuutettu, että olemme täällä yksin. Tämä on hyvin pieni saari, ja jos täällä olisi ollut kiinalaisia, olisivat he kauan sitten näyttäytyneet."

"Luuletteko siis meidän olevan pakoitettuja jäämään tänne kauaksi aikaa?"

"Sitä on mahdoton tietää. Apu saattaa tulla päivän kuluttua. Toiselta puolen — on viisainta, miss Deane, varustautua pahimpaan."

"Tarkoitatteko, että meidän on kenties oltava täällä viikkoja — ehkäpä kuukausia?"

"Jos ajattelette muutamia tunteja taaksepäin, niin myönnätte olevan onnen, että yleensä olemme täällä."

"Älkää väistäkö kysymyksiäni, mr Jenks! Vastatkaa!"

Mies kumarsi. "Tosiasiat ovat nähtävissä, miss Deane. *Sirdarenin* uppoaminen ei varmastikaan tule tunnetuksi moneen päivään. Tullaan arvelemaan konevian kohdanneen höyrylaivaa. Asiamiehet Singaporessa odottavat sähkösanomaa laivan olopaikasta. Myrsky on saattanut ajaa sen

minne hyvänsä. Vihdoin lähettävät he laivan ottamaan selkoa asiasta — teidän isänne levottomuus voi hiukan kiirehtiä sen lähettämistä. Etsijäretkikunnan on tutkittava koko Kiinan meri. Myrsky on saattanut ajaa vahingoittuneen laivan etelään, pohjoiseen, itään tahi länteen. Kiinan, Jaavan, Borneon ja Filippiinien rantamat eivät ole varustettu sähkölangoilla. Sitäpaitsi on meidän otettava huomioon rantarosvot ja villit kansanheimot."

"Lyhyesti ja selvästi", jatkoi hän, "meidän on kenties jätävä tänne moniksi päiviksi, ehkäpä kuukausiksi. Aina on tietysti mahdollisuus, että meidät löydetään. Meidän on kuitenkin toimittava silmälläpitäen pitkäaikaista tänne jäämistä. Puhun asianhaaroista sellaisina kuin ne ovat. Saaren lähempi tutkiminen saattaa kenties muuttaa mielipiteeni."

"Missä suhteessa?"

Merimies kääntyi osoittaen heidän takanaan olevaa puiden peittämää kukkulaa.

"Tuolta ylhäältä näemme kukaties toisia suurempia saaria. Siinä tapauksessa ovat ne varmasti asuttuja. Minua kummastuttaa ettei tämä sitä ole."

Hän vaikenä äkkiä. He kuluttivat turhaan aikaa. Ennenkuin Iris ehti auttaa oli hän vetänyt vedestä suuren, ehyen laatikon.

"Samppanjaa!" sanoi hän. "Vieläpä lisäksi hyvää merkkiä."

Tämä mies oli tosiaankin arvoitus. Hän puhui sivistyneen miehen tavoin, mutta käyttäytyi harkitun karkeasti luullessaan Iriksen häntä tarkkaavan. Tämä karkea kuori hämmästytti tyttöä.

Iris ryhtyi auttamaan sikäli kun voi. He saalistivat harvinaisen kokoelman. Laatikon samppanjaa, toisen konjakkia, kirjalaatikon, yökiikarin, kompassin,

useita laatikoita laivakorppuja, suolan peittämiä, mutta kovuutensa vuoksi hyvin säilyneitä. Kaksi suurta laatikkoa kinkkua pelastettiin hyvin säilyneinä ja senlisäksi muutamia suuria vadin kansia, rautapata, joukko lankkuja ja nuoria.

Sitäpaitsi saivat he hyvin raskaan laatikon, joita eivät jaksaneet nostaa. Merimies etsi sopivan rautapalan, jolla mursi auki kannen — laatikko sisälsi 500 Lee-Metford-kiväärin patruunaa.

"Ah", huudahti hän. "Nyt tarvitsemme joitakin kiväärejä."

"Mitä hyötyä meillä niistä olisi?" kysyi Iris.

Merimies kutsui itseään pöllöksi, mutta vastasi heti.

"Lintuja ampuaksemme tietenkin, miss Deane. Täällä on niitä paljon ja monet syötäviä."

"Teillähän on kaksi revolveria ja patruunoita."

"Niin kyllä, mutta niitä ei voi käyttää metsästykseen."

He työskentelivät vaieten vielä tunnin. Aurinko läheni keskitaivasta ja lämpö vaivasi sietämättömästi. Jenks otti kinkun, laivakorppuja, ajopuita ja kiikarin sekä pyysi miss Deanea seuraamaan mukana metsänreunaan. Iris totteli lausumatta sanaakaan, vaikkakin kummasteli kuinka merimies aikoi sytyttää tulen. Avustaakseen jollain tavoin tulevan juhlan valmisteluissa, otti hän maljakon kannen ja pullon samppanjaa.

Merimies tarkasteli viimeksimainittua paheksuvin katsein.

"Ei niin kauan kuin aurinko on ylhäällä", sanoi hän. "Illalla se kyllä on erinomaista".

"Se oli teille aiottu", sanoi Iris kylmästi. "Minä en juo viiniä."

"Teidän on rikottava raittiuslupaustanne niin kauan kuin olette täällä, miss Deane. Tällä leveysasteella on usein öisin hyvin kylmä. Vilustuminen saattaisi aiheuttaa kuumeen, kenties kuoleman".

"Kummallinen ihminen!" mutisi tyttö.

Hän tarkkasi huolellisesti merimiehen valmistuksia. Tämä otti muistikirjasta kuivan lehden, veti patruunasta kuulan ulos ja kasteli ruudin. Siveltyään ruudinsekoitusta paperille asetti hän sen aurinkoon, jossa se heti kuivui. Senjälkeen kokosi hän kuivia palmunoksia, jotka asetti ajopuiden alle ja valitsi nuotiolleen varjoisan paikan. Pistettyään paperin oksien väliin, kiersi hän kiikarista irti lasin ja sitä polttolasina käyttäen sai muutaman minuutin kuluttua nuotion syttymään. Terävien tikkujen avulla paistoi hän kinkkuviipaleita.

Iris unohti mielenkiinnosta kokonaan harminsä. Ilma täyttyi ruokahalua herättävällä tuoksulla.

"Voinko auttaa jotenkin?" kysyi hän niin katuvalta äänellä, että Jenks näytti suorastaan kummastuneelta.

"Kyllä", vastasi puhuteltu osoittaen vadin kanteen. "Jos puhdistatte tuon puseronne hihalla, niin se voi toimia lautasena. Aamiainen on valmis."

Hän asetti korppujen päälle kinkkuviipaleita ja ojensi ne sekä kääntöveitsensä Irikselle.

"Minä käytän sormiani", selitti Jenks. "Se ei ole ensimmäinen kerta."

"Oletteko viettäneet seikkailurikasta elämää?" kysyi Iris saadakseen aikaan keskustelun.

"En", mutisi toinen.

"Luulin sitä senvuoksi, että näytätte tuntevan kaikki mahdolliset keinot, asiat ja esineet, joista minä en ole kuullut edes puhuttavankaan."

"Käristetyn kinkun — ja korput — esimerkiksi?"

Toisessa tilaisuudessa olisi Iris nenästännyt häntä tästä vastauksesta, mutta nyt vastasi hän aivan tyynesti.

Syötyään nousi merimies nopeasti ja otti esiin revolverin.

"Onko teillä mitään sitä vastaan, jos ammun laukauksen koetellakseni patruunia?"

Iris nyökkäsi. Jenks tähtäsi kookospähkinärykelmään. Laukaus kajahti, kaksi pähkinää putosi ja ilma täyttyi kimeällä kirkunalla ja siipien suhinalla. Iris tunsu hiukan levottomuutta, mutta merimies sanoi tyynesti: "Kalalokkeja".

Hän panosti revolverin ja oli juuri sanomaisillaan jotain, kun ääni, muistuttaen veden pulppuamista pullosta, kuului. Se tuli metsän sisästä ja he katsoivat hämmästyneinä, kysyvästi toisiinsa. Jenks otti nopeasti muutamia askeleita sinne päin, mutta pysähtyi äkkiä ja purskahti nauruun. Iris piti hänen naurustaan. Se oli avointa eikä teeskenneltyä.

"Nyt muistan", sanoi Jenks "Wou-wou apinat huutavat noin. Niiden läsnäolo osoittaa saaren joskus olleen asutun."

"Muistatte?" sanoi tyttö. "Te olette siis jo kerran ennenkin olleet tässä maailmanosassa?"

"En, tarkoitan lukeneeni niistä."

Kahdesti puolen tunnin kuluessa oli hän lyhyesti torjunut henkilökohtaiset tiedustelut.

"Osaatteko käyttää revolveria?" kysyi merimies.

"Kyllä, isäni on minulle sen opettanut. — Hänen mielestään jokaisen naisen on tarvittaessa kyettävä puolustamaan itseään."

"Mainiota! Nyt, miss Deane, on teidän koetettava nukkua pari tuntia. Aion tarkastaa kappaleen rantaa saaren molemmilta puolin. Jos haluatte jotain, niin laukaus on merkinä."

"Olen hyvin väsynyt", tunnusti tyttö. "Mutta te?"

"Oh, kaikki on all right. Olen aivan reipas — tarkoitan, etten voi nukkua ennen yön tuloa, enkä ennenkuin olen kiivennyt tuolle kukkulalle ja saanut yleissilmäyksen valtakunnastamme. Haluan saada paremman asunnon kuin meillä nyt on."

Jos Iris olisi ollut vähemmän väsyksissä, olisi hän ehkä pannut merkille levottomuuden ja epäluulon merimiehen äänessä. Mutta hiekalle levitetyt lehdet, joiden päällä hän loikoi, olivat hyvin houkuttelevia. Hänen silmänsä sulkeutuivat, hän asettui niin mukavasti kuin taisi ja nukahti.

Mies katseli häntä hetken, muutti revolverin niin, ettei hän unissaan voinut vahingoittaa sillä itseään, mutta herätessään huomaisi sen heti, veti öljylakin silmilleen ja lähti.

He olivat joutuneet maihin saaren lounaiselle rannalle. Lukuunottamatta palmupeittoisten koralliriuttojen muodostamaa lagunia, oli saarella kaaren muoto, jonka molemmat kärjet olivat toisistaan noin kolmen neljäsosa mailin päässä.

Keskellä kohosi saari melkoisesti, noin 150 á 200 jalkaa. Ylängön keskipaikoilla oli korkea vuori, joka näytti muodostavan luoteeseen päin jyrkän seinän. Kaakkoispuolella oli mereenpistävä kallionkieleke. Merimies kulki ensiksi luoteeseen, sillä se suunta näytti sopivimmalta pikaiseen tutkimiseen.

Hän ei hämmästynyt huomattaessaan kukkulan päättyvän jyrkkään kallioseinään, joka kohosi uhkaavana ympäröivän vehreyden keskeltä. Tätä kallioseinää vastapäätä, kapean maakappaleen eroittamana, oli toinen kukkula, joka oli aivan paljas ja halkeillut tavalla, joka muistutti salamaniskuista.

Jenks vihelsi itsekseen. "Jupiterin kautta!" sanoi hän. "Saari on tuliperäinen ja mineraalirikas!"

Kukkuloiden välillä olevaa maata peittivät harvaan kasvavat puut, joiden nimeä hän ei tiennyt, mutta jotka muistuttivat ebenholtsia ja seedriä. Joukko kantoja ilmaisi täällä käytetyn kirvestä, vaikkakaan ei äskettäin.

Hän laskeutui laaksoon ja kiipesi erästä puuta ylös. Kuten oli odottanutkin, kohtasi hänen katseensa sinisen meren puolen mailin päässä.

Tultuaan alas aloitti hän järjestelmällisen etsinnän. Ihmiset olivat olleet täällä. Oliko täällä kenties talo? Kohtaisiko hän yht'äkkiä jonkun malaijin — tahi kiinalaiserakon?

Vuoren juurella kasvoi pisanki-, pähkinä- ja kookospuita.

"Tässä on ainakin hiukan vaihtelua ruokalistaan", mutisi hän.

Taitettuaan saagopalmusta paksun oksan, raivasi hän tieltään puita ja oksia saadakseen selville syyn tähän runsaaseen kasvullisuuteen. Oksat ja pensaat peittivät lähdetä — uhkasivat suorastaan ensimmäisellä myrskyllä sen

tukahduttaa.

Ihastuneena keksinnöstään, joka tällä hetkellä oli hänelle timantteja arvokkaampi, lankesi hän polvilleen nähdäkseen syvennykseen. Lähde oli huolellisesti tehty. Kymmentä jalkaa syvemmällä saattoi hän nähdä omat kasvonsa. Ojentamalla kätensä mahdollisimman alas ulottui hän kepillä veteen. Hän maistoi pisaroita; ne olivat suolattomia. Hiekka muodosti mitä parhaimman vedenpuhdistuskoneen.

Noustessaan ylös huomasi hän umpeenkasvaneen, kalliolle johtavan polun. Hän seurasi sitä varovasti kun hänen jalkojensa alla ratisi jotain. Lähemmin tutkiessaan asiaa huomasi hän astuneensa luurangon päälle.

Jos hänen jaloissaan olisi kiemurrellut myrkyllinen käärme, ei hän olisi voinut enemmän säikähtyä. Mutta tämä teräshermoinen mies tointui pian.

Kepillä raivasi hän syrjään ruohoa ja oksia, niin että miehen luuranko paljastui. Luut olivat suuria, mutta ilman vaikutuksesta hauraiksi tulleet. Jenks oli vahingoittanut vasenta kyynärluuta, mutta katkenneet reisiluut ja musertunut olkapää kertoivat kauheasta, kirjoittamattomasta historiasta.

Näiden synkkien jäännösten luona oli maatuneita vaatteita. Ne olivat sinistä kangasta. Niiden läheisyydessä oli muutamia messinkinappeja, joissa oli ankkurin kuva.

Ruostunut kääntöveitsi oli maassa ja luurangon rinnan päällä oli pyöreä tinapala, tupakkapurkin kansi. Jenks otti sen ylös. Siihen oli piirretty muutamia omituisia merkkejä ja numeroita. Heitettyään siihen pikaisen silmäyksen pisti hän sen taskuunsa tutkiakseen sitä tilaisuuden tullen tarkemmin.

Mitään aseita ei näkynyt. Hän ei voinut arvata koska ja millä tavoin tämä

tuntematon mies oli kuollut. Jenks oli seisonut paikalla useita minuutteja ennenkuin huomasi luurangolta puuttuvan pään. Aluksi luuli hän kepillään sysänneensä pään syrjään, mutta huolellinen tutkimus osoitti sen tulleen poisviedyksi, sillä luurankoa tiheästi ympäröivä kasvullisuus ei olisi sallinut sen katoamista.

Merimiehen kasvot tulivat vielä vakavemmiksi ja synkemmiksi. Hän ajatteli ruostunutta malaijilaismiekkaa ja epäselvät muistot omituisista kertomuksista Kiinan mereltä johtuivat hänen mieleensä.

"Dyakkeja!" mutisi hän. "Päitä metsästävien dyakkirosvojen murhaama meriupseeri, todennäköisesti englantilainen."

Jos he olivat kerran käyneet, tulisivat he uudelleen.

Viiden sadan yardin päässä nukkui Iris Deane. Hänen ei olisi pitänyt jättää tyttöä yksin. Samalla hetkellä rikkoi hiljaisuuden revolverinlaukaus, joka saattoi linnut kirkuen lentelemään sinne tänne.

Läähättäen ja liikutettuna oli Jenks uskomattoman lyhyessä ajassa tytön luona, joka oli nyt lagunin rannalla ja tuijotti siellä oleviin kallioihin.

"Mitä on tapahtunut?"

"Oh, ei mitään. Näin niin kauheaa unta. Te taistelitte tuolla jonkun hirviön kanssa." Hän osoitti kalliota.

"En ollut ollenkaan sillä suunnalla", sanoi Jenks myötätuntoisesti.

"Niin, niin, kyllä ymmärrän. Mutta minä heräsin ja juoksin tänne pelastaakseni teidät. Ja tänne tullessani näin jonkin heiluvine käsivarsineen ja ammuin."

Merimies meni hitaasti kalliolle. Tuore naarmu kivessä osoitti mihin kuula oli sattunut. Mahtava kivipaasi oli märkä ikäänkuin aalto olisi pyyhkäissyt sen yli. Hän seiso hiljaa ja silmäili veteen. Ei yhtään kalaa näkynyt, mutta pienet hiekkajyvät pohjassa liikkuvat.

Hän tuns kylmän väristyksen selässään. Tällä kohdalla olivat kadonneet laskarit olleet. Välähdyksenä selvisi hänelle, että pelätty mustekala oleilee Kiinan meressä.

Hän oli kalpea kuin ruumis palatessaan Iriksen luo. "Te olette väsymyksestä suunniltanne, miss Deane", sanoi hän. "Näkynne oli todennäköisesti näköhäiriö. Olkaa kiltti ja lähtekää jälleen nukkumaan."

"Hyvä, menen takaisin", vastasi Iris, "vaikkakin mieluummin seuraisin mukana. Mitä te teette?"

"Etsin paikkaa, johon voisimme päämme kallistaa", vastasi merimies välinpitämättömästi. "Teidän on tosiaankin levättävä, miss Deane, muussa tapauksessa tulette sairaaksi."

Iris meni jälleen levähdyspaikalle ja merimies palasi luurangon luo.

IV.

Sateenkaarisaari.

Poikittain rutikuivien luiden päällä oli keppi, jonka Jenks oli kauhistuksissaan pudottanut. Hän otti sen ylös ja meni polkua pitkin eteenpäin. Nyt tutki hän maata niin tarkoin, että tuskin kiinnitti huomiota suuntaan. Polku johti suoraan vuorensiinää vasten. Välimatka ei ollut suuri, noin neljäkymmentä yardia. Aluksi hidastuttivat pensaat, mutta pian este katosi ja selvästi muodostunut tie johti eteenpäin.

Muutamia pensaita kasvoi vielä kallion juurella ja niiden takaa eroitti hän sisäänkäytävän erääseen luolaan; kuusi kuukautta vanha kasvullisuus ilmaisi selvästi kuinka pitkä aika oli kulunut siitä, kun ihmisjalka rikkoi yksinäisyyden ja hiljaisuuden.

Jotkut voimakkaat kepiniskut aukaisivat tien. Merimies kumartui, sillä aukko oli vain viisi jalkaa korkea ja katsoi luolaan. Hän huomasi heti syvennyksen olevan ihmiskätten tekoa. Luonnollinen tunneli oli ihmisen laajentama. Kauempana korkeni luola. Jenks laski sisällä olevan riittävän valoisaa, jos troopillinen kasvullisuus ulkopuolella raivataan pois. Nyt oli sisällä melko pimeää. Hän koputteli kepillä seiniin ja kattoon. Pari pelästynyttä lintua lensi tiehensä. Silmäin totuttua pimeyteen näki hän luolan olevan kolmekymmentä jalkaa pitkän, kymmenen leveän ja seitsemän,

kahdeksan korkean.

Perällä oli kokoelma esineitä, jotka herättivät hänessä vilkasta mielenkiintoa. Hän huomasi suurella kivellä, joka oli toimittanut penkin virkaa, muutamia tinapalasia, veitsiä, sextantin ja joukon patruunanhylsyjä. Kiven ja kallioseinän välillä oli neljän jalan levyinen avoin paikka. Puoleksi hiekkaan hautautuneena löysi hän sieltä kaksi kuokkaa, vasaran, lapion, hyvän kirveen ja kolme sorkkarautaa.

Pimeimmässä kulmassa tuntui seinä olevan aivan sileä. Hän koetteli kepillään ja kuuli läkkipellin kalinaa, jonka aiheutti kuusi fotogenisäiliötä. Kolme oli tyhjää, yksi puolillaan ja kaksi aivan täyttä.

"Tällainen saalis!" huudahti hän. Sikäli kun saattoi nähdä, ei luola sisältänyt muita yllätyksiä. Uloskäytävälle palatessaan potkaisi hän jalallaan muutamia suurireikäiseen revolveriin sopivia patruunoita. Kappaleen matkaa sisäänkäytävän ulkopuolella oli niitä tusinoittain.

"Taistelun jälkiä!" ajatteli hän. "Miehen päälle hyökättiin ja hän puolustautui. Kun hän ei ollut odottanut vihollista, ei hän ollut varustautunut ruokatavaroilla ja vedellä. Hänet murhattiin koettaessaan päästä lähteelle, todennäköisesti yöllä. Mutta mitä peijakasta miesraukka täällä teki? Minkävuoksi hautautui hän tälle saarelle yksinkertaisine elämänmahdollisuuksineen?"

Senjälkeen puhdisti hän kirveellä luolan edustan oksista ja raivasi lähteelle uuden tien sekä heitti luurangon päälle lehtiä. Myöhemmin aikoi hän sen haudata.

Oltuaan poissa vähän enemmän kuin tunnin, palasi hän tytön luo.

"Miten olette onnistuneet?" huudahti tämä heti hänet nähdessään.

"Hyvin, miss Deane. Olen löytänyt vettä, fotogenia ja katon päämme päälle."

"Onko siellä talo?" kysyi Iris innokkaasti.

"Ei, luola. Jos olette kylliksi levänneet, tulette ehkä mukaan ottamaan sen haltuunne." Tytön silmät loistivat innosta. Mies kertoi mitä oli nähnyt — eräällä poikkeuksella — ja tyttö juoksi hänen edellään tarkastamaan tätä ihmettä.

"Miksi olette raivanneet lähteelle uuden tien?" kysyi hän pikaisen tarkastuksen jälkeen.

"Uuden tien?" Tämä suoraan asiaan käypä kysymys hämmästytti miestä.

"Niin, täällä ennen asuneet ihmiset ovat kai kulkeneet sinne mistä sattui."

"Olen vain raivannut viimeaikojen kasvullisuuden syrjään", valehteli Jenks.

"Ja minkävuoksi on tänne kaivettu luola? Olisi kai ollut paljon yksinkertaisempaa rakentaa näistä puista talo."

"Siihen kysymykseen en voi vastata", selitti merimies avomielisesti.

"Nämä tyhjät patruunat ovat hauskoja. Ne saattavat ajattelemaan linnoitusta, taistelua."

"Meillä on koko joukko suoritettavaa!" huomautti Jenks kiireesti. "Meidän on kiivettävä vuorelle ja oltava täällä ajoissa takaisin sytyttääksemme tulen ennen auringonlaskua. Aion asettaa purjekankaasta verhon luolan suun eteen ja koettaa löytää jonkunlaisen lampun."

"Onko minun nukuttava täällä sisällä?" kysyi Iris.

"Tietysti! Kuinkas muuten?"

"Suoraan sanoen en pidä tuollaisessa paikassa nukkumisesta. Sehän on kuin hautaholvi."

"Te sanoitte kerran minua johtajaksi ja kuitenkin asetutte määräyksiäni vastaan".

"Aivan oikein. Mutta jos terveydelleni on vaarallista nukkua kylmässä, sateessa tahi auringonpaisteessa, niin on se yhtä epäterveellistä teillekin. Ja ilman teitä olen aivan avuton, ymmärrättehän".

"Tahdon palvella teitä parhaan kykyni mukaan, miss Deane!" huudahti Jenks. "Saamme toivoa pikaista pelastusta ja muuten minä olen tottunut yhteen ja toiseen. Mutta sitä te ette ole. Oletteko valmis kiipeämään."

Iris otti koneellisesti maasta, jalkojensa juuresta, kepin, mutta merimies sieppasi sen häneltä ja sinkautti puiden väliin.

"Se on vaarallinen alppisauva", sanoi hän. "Puu on haurasta ja saattaa katketa. Leikkaan teille paremman."

Iris ajatteli, että hän oli "lystikäs" ja seurasi häntä pitkin ylänköä, joka ei ollut jyrkkä, sillä vuosien myrskyt olivat siloittaneet kalliota ja ajaneet rakoihin hiekkaa.

Kukkula oli metsänpeitossa eivätkä he nähneet muuta kuin lähimmän ympäristön, kunnes merimies löysi korkeamman paikan. Jenksin oli autettava tyttöä, sillä oli vaikea saada jalansijaa. Miehen kiinteä ja varovainen ote herätti luottamusta. Iris oli hengästynyt kun he olivat päässeet korkeimmalle paikalle. Sieltä oli näköala joka ilmansuuntaan, lukuunottamatta pientä alaa luoteessa, jota puut varjostivat.

Äkillinen auringonpaisteisen maan ja meren ilmestyminen näkyviin vaikutti ihastuttavalta. He näyttivät seisovan puolikuunmuotoisen saaren keskellä. Se ei ollut suurempi kuin merimies oli arvellut. Ne rinteet, jotka he näkivät, olivat kasvullisuuden peittämät aina mereen saakka, joka noin mailin päässä lainehti riuttoja vasten. Meri näytti tästä korkeudesta erinomaisen tyyneltä. Säännöttömät siniset täplät etelässä ja idässä kiinnittivät miehen huomiota. Hän tarttui mukanaan olevaan kiikariin.

"Saaria!" huudahti hän. "Vieläpä hyvin suuria."

"Miten kummallista!" kuiskasi Iris, joka omisti huomionsa lähimmälle ympäristölle. Jenks heitti häneen terävän katseen. Tyttö ei katsonut ollenkaan saariin, vaan halkeamaan, joka muistutti kivilouhosta ja oli oikealla heidän alapuolellaan noin kolmensadan yardin päässä, lähellä sitä ylänköä, jossa lähde oli.

Suuressa kaaressa sen ympärillä ei ollut jälkeäkään ruhosta, pensaista eikä puista, ei mitään muuta kuin kiviä ja hiekkaa.

"Ihmeen kaunis saari!" mutisi Iris. "Mikähän sen nimi lienee?"

"Arvelen voivamme ristiä sen 'Sateenkaarisaareksi'," vastasi merimies.

"Miksikä juuri 'Sateenkaari'?"

"Senvuoksi, että sateenkaari on latinaksi Iris."

"Tietysti! Miten erinomaista, että tulitte sitä ajatelleeksi. Kertokaa minulle mitä Robert kreikaksi merkitsee."

"En tiedä", vastasi Jenks kääntyen pois. "Olisi ehkä väärä käänös, jos sanoisi sen merkitsevän laivatarjoilijaa, palvelijaa."

Iris suuttui, sillä hän oli kysynyt pilanpäiten.

Sill'aikaa tarkasteli Jenks kiikarilla riuttaa, johon *Sirdaren* oli törmännyt. Palmujen välitse näkyi muutamia neliskulmaisia esineitä. Vinosti vedenpintaa vastan lankeavat auringonsäteet tekivät vaikeaksi niiden erottamisen.

"Mitä luulette niiden olevan?" kysyi hän ojentaen Irikselle kiikarin.

"Luulen niiden olevan matkalaukkuja tahi laatikoita"; vastasi tyttö.

"Ah! Niin minäkin arvelin. Minun on käytävä siellä."

"Kuinka? Aiotteko uida?"

"En", vastasi Jenks hymyillen. "En aio uida — ja kesken kaiken, miss Deane, teidän on oltava varovainen liikkuessanne meren läheisyydessä. Nykyään on lagunissa paljon haikaloja. Olen varma, että voin mennä sinne riuttoja myöten, nyt on laskuvesi ja myrsky on asettunut."

"Haikaloja!" huudahti Iris värähtäen. "Millaisia kauheita yllätyksiä tällä pikkusaarella onkaan!"

"On parasta palata nyt, miss Deane. Täällä on pureva tuuli."

He poimivat ruokailuaan varten muutamia hedelmiä ja saapuivat ilman seikkailuja luolaan. Tuli sytytettiin ja Iriksen ryhtyessä ruuanlaittoon kaatoi merimies muutamia nuoria puita. Hän tarvitsi paaluja ja nämä olivat juuri sopivan kokoisia. Senjälkeen raahasi hän rannalta pienemmän öljyvaatteen ja asetti sen luolan suulle siten, että se peitti täydellisesti sisäänkäytävän, vaikkakin läpäisi valoa ja ilmaa.

Hän oli niin kiintynyt työhönsä, että kiinnitti vähän huomiota Irikseen, mutta tunsu käristetyn kinkun tuoksun. Hän oli nostamassa paria raskasta

kiveä purjekankaan painoksi, ettei se tuulella liehuisi, kun tyttö huusi häntä.

"Ettekö halua pestä käsiänne ennenkuin syömme päivällistä?"

Jenks ojentautui ja katsoi häneen. Hänen kasvonsa ja kätensä loistivat. Muutos oli niin suuri, että merimies näytti suorastaan hämmästyneeltä.

"Olen oppivainen oppilas", huudahti tyttö. "Kuten huomaatte, alan oppia auttamaan itseäni. Olen tehnyt maljakonkannesta ämpärin kiinnittämällä sen reunoihin nuorakorvat. Vadinkansi ja suuri lehti toimittavat käsienpesuastian ja pyyheliinan virkaa. Olen pessyt tinapikarit ja veitset, ja katsokaa — tässä on minulla aarre." Hän piti ylhäällä pientä metallilamppua.

"Mistä ihmeestä löysitte sen?" huudahti hän.

"Luolasta hiekkaan hautautuneena."

"Vieläkö muuta?"

Hänen sävynsä oli jyrkkä. Tyttö tunsu itsensä pettyneeksi hänen näennäisen alentuvaisuutensa vuoksi arvostellessaan toisen työn tuloksia ja ilonvälke hänen silmissään sammui hänen kumartuessaan etsimään korppuja.

Tällä kertaa kävi merimiehen sääliksi.

"Suokaa minulle anteeksi, miss Deane", sanoi hän katuvaisesti. "Sanani johtuvat huolehtimisesta. En halua teidän tekevän löytöjä. Tämä on omituinen paikka — monessa suhteessa yllättävä."

"Saan kai kulkea edestakaisin omassa luolassani."

"Tietysti! Olin huolimatton jättäessäni sen tarkemmin tutkimatta."

"Miksikä siis murisette senvuoksi, että löysin lampun".

"Se ei ollut aikomukseni. Suokaa anteeksi."

"Minusta te olette hirveä. Jos tahdotte peseytyä, niin tuolta löydätte vettä. Mutta kiiruhtakaa, sillä muuten kinkku palaa."

Jenks raukka! Onko mies milloinkaan saanut niin ansaitsemattomasti moitteita? Hän peseytyi, aluksi tuntui raitis vesi ihanalta, mutta sitten alkoi vahingoittunutta sormeä särkeä tavattomasti. Tulta lähestyessään tunsu hän heikkoudesta johtuvaa huimausta. Pyörtyisikö hän todellakin. Se olisi liian hullua. Puut ja kalliot alkoivat tanssia hänen silmissään. Iriksen ääni kuului epäselvänä ja tuntui tulevan hyvin kaukaa. Hän vaipui maahan. Hän koetteli nousta, mutta tällä kertaa ei hänen rautainen tahtonsa totellut ja hän vajosi pimeyteen.

Tointuessaan oli hänen kaulansa ympärillä tytön vasen käsi. Katsoessaan tämän silmiin huomasi hän niissä kyyneleitä. Hän raivostui itseensä, että oli aiheuttanut ne.

"Ah!" sanoi hän ja koetteli nousta.

"Oletteko parempi?" Tytön huulet värisivät.

"Kyllä, Mitä on tapahtunut? Pyörriinkö minä?"

"Juokaa tämä!" Hän vei merimiehen suulle pikarin ja tämä tyhjensi sen kuuliaisesti. Siinä oli samppanjaa.

Hän palautui nopeasti ennalleen, mutta tunsu itsensä hyvin nöyryytetyksi. Hän ei huomannut sitä tosiasiaa, että ainoastaan hyvin vahva mies saattoi tehdä kaiken mitä hän oli tehnyt ja jäädä eloon. Hän ei ollut kolmeenkymmeneenkuuteen tuntiin nukkunut.

"Miten saatoittekaan niin pelästyttää minut!" sanoi Iris hermostuneena.

"Tehän kai tunsitte rasittavanne itseänne liikaa ja pakoititte minut lepäämään. Minkävuoksi ette itse levänneet?"

Mies katsoi häneen katuvin ilmein. Tytön vuoksi ei sellaista saanut toiste tapahtua. Sitten veti tyttö kätensä pois punastuen kaulaan asti.

"Kas niin!" sanoi Iris teeskennellyn reippaasti. "Nyt on kaikki kunnossa. Juokaa viini!"

Hän tyhjensi pikarin uudelleen. Se antoi hänelle uutta elämää.

"Minusta on samppanja muutamissa tilanteissa arvokkaampaa kuin sen paino kultaa", sanoi hän vakavasti. "Tämä on eräs sellaisista tilanteista."

Iris teki itsekseen sen huomion, ettei alemman yhteiskuntaluokan miehillä ole tapana muodostaa mielipiteitä samppanjasta. Mutta äkkiä johtui hänen mieleensä uusi onnettomuus.

"Varjelkoon!" huudahti hän. "Kinkku on turmeltunut."

Se oli aivan mustaksi palannut. Hän käristi lisää. Kun se oli valmis, oli Jenks jälleen ennallaan. He söivät vaieten ja jakoivat sen, mikä oli jällellä pullossa. Mies ihmetteli, mitä mahtoi sinä iltana olla Savoyssa. Hän muisti viimeksi siellä ollessaan tilanneensa *jambon de York aux epinards* sekä puolipullollisen Heidsieckciä. Hymy kirkasti hänen väsyneitä kasvonpiirteitään.

Iris näki sen. Hän ei ollut ikinä ennen keittänyt edes perunoita tahi muna. Kinkku oli hänen ensimmäinen kokeensa.

"Huvittaako minun ruuanlaittoni teitä?" kysyi hän epäilevästi.

"Se tyydyttää kaikki vaatimukset", mutisi merimies. "Tarvitaan vain yksi

seikka tekemään hyvinvointini täydelliseksi."

"Ja se on?"

"Lupa saada polttaa."

"Polttaa mitä?"

Jenks otti taskustaan ilmanpitävästi suljetun teräsaskin ja piipun.

"Teidän taskuissanne on ehtymätön varasto", sanoi tyttö. "Mitä muuta teillä on?"

Mies sytytti piippunsa ja veti esille maallisen omaisuutensa vakavin kasvonilmein. Paitsi ennen nähtyä ilmestyi sieltä vielä hopeadollari, hyvin musta ja likainen nenäliina sekä tinapala. Laatikon norjalaisia tulitikkuja heitti hän kelvottomina pois, mutta Iris otti sen.

"Ei voi koskaan tietää mihin ne kelpaavat", sanoi hän. "Mutta mitä varten teillä on tinapala."

"Olen sen täältä löytänyt, miss Deane", vastasi merimies ojentaen sen hänelle. Hän ei tullut merkeistä sen viisaammaksi ja he tutkivat niitä yhdessä. Merimies hieroi esinettä fotogenin ja hiekan sekoituksella ja silloin esiintyivät numerot sekä merkit selvinä. Joku oli kärsivällisesti laittanut tinan sellaiseksi, että sillä lopuksi oli tällainen muoto:

N
9 16N
113. 80 Ö
W J S Ö
1—? 32/1
S

Iris oli nopeakäsityksinen. "Sehän on saaren kartta!" huudahti hän.

"Ja sen pituus- ja leveysaste."

"Mutta mitä merkitsee 'J. S.'?"

"Ne ovat todennäköisesti miehen nimen alkukirjaimet, sanokaamme esim.: John Smithin."

"Ja saarella olevat numerot, sekä X ja piste?"

"Sitä en tiedä. Arvelen viivan saaren päässä merkitsevän tätä pientä laaksoa ja pilkkulinjan luolaa. Mutta 32 jaettuna 1:llä sekä X saisivat Sherlock Holmesinkin polttamaan kaksi piipullista. Mutta tahdotteko auttaa minua vetämään lankkuja rannalta? Jos saamme muutamia sellaisia, voi tuli palaa monta tuntia. Tarvitsemme myöskin hiukan lisää vaatteita ja pian tulee pimeä."

Tämä yhteistyötarjous ilahdutti Iristä. Hän suostui innokkaasti, ja ilman suurempaa ponnistusta toivat he suuren joukon polttoaineita leiripaikalleen. He kantoivat sinne myöskin peitteekseen muutamia takkeja. Sitten ryhtyi Jenks laittamaan kuntoon lamppua ja ennenkuin päivä oli mennyt mailleen, oli hän onnistunut takista vetämistään langoista laittamaan siihen sydämen. Kun yö äkkiä saapui, kuten ainakin tropiikissa, saattoi Iris valaista pienen valtakuntansa.

Molemmat olivat äärimmäisen väsyneitä, mutta siitä huolimatta ei merimies voinut nukkua. Hänen ajatuksensa työskentelivät tinapalassa olevissa merkeissä.

"32 jaettuna 1; X ja pilkku vieressä!" toisti hän useita kertoja. "Mitä se merkitsee. Jupiterin kautta!" huudahti hän äkkiä. "Se ei ole mikään X, jonka yläpuolella on piste. Se merkitsee pääkalloa ja kahta ristiinasetettua

reisiluuta. Merkki on juuri sillä paikalla, jossa päivällä näimme tuon auton, kummallisen kivilouhoksen. Ennenkuin tyttö aamulla herää, on minun tutkittava paikka."

V.

Kuitit.

Herätessään huomasi hän auringon korkealla taivaalla, nuotio rätisi iloisesti ja hallitseva jumalatar oli muuttanut muotoaan niin, että merimies tarkasteli häntä hämmästyneenä.

Jenks nousi äänettömästi istumaan, veti jalat alleen ja katseli. Tytön kasvot eivät olleet hänen istumapaikaltaan näkyvissä ja ensi hetkellä luuli hän uneksuvansa. Tyttö oli puettu hienoon merensiniseen hameeseen ja aistikkaaseen puseroon. Hänen valkoisten säämiskäkenkiensä tilalle olivat ilmestyneet vahvat nahkakengät. Hän oli oikein hieno, tämä saaren Hebe.

Vihdoin käsitti mies mitä oli tapahtunut. Tyttö oli noussut päivänkoitteessa, voittanut luonnollisen vastenmielisyytensä ja edellisenä päivänä kootusta varastosta valinnut sopivampia vaatteita kuin ne, joissa oli pelastunut.

Hän silmäili omia ryysyjään ja antoi mieltävin katsein kätensä liukua ajamatonta leukaansa pitkin. Muutamien päivien kuluttua muistuttaisivat hänen kasvonsa kenkäharjaa. Tällä surullisella hetkellä olisi hän vaihtanut rakkaan piippunsa ja tupakkansa — partaveitseen.

Sitten hänen tunteensa muuttuivat. Hänen nimensä oli Robert-palvelija.

Hän tarttuu kenkäänsä ja Iris kuuli sen.

"Huomenta!" huudahti hän ystävällisesti hymyillen. "Luulin ettette ikinä heräisi. Olkaa hyvä ja peseytykää nopeasti, muuten tulevat munat koviksi."

"Munat?"

"Niin. Olen koonnut metsästä muutamia. Maistoin yhtä, joka näytti hyvältä ja se oli erinomainen."

Miss Deane oli valmistanut erinomaisen aamiaisen. Kinkku ja laivakorput olivat ruokalistassa tietysti etusijalla, mutta sitäpaitsi oli keitettyjä muniä, paistettuja banaaneja ja tuoreita kookospähkinöitä. Nämä ja raitis vesi eivät olleet niinkään halveksittavia haaksirikkoisille, jotka olivat satojen mailien päässä sivistyneestä maailmasta.

Vaikka hänen elämänsä olisi ollut kysymyksessä, ei mies olisi voinut olla tuomatta esille seurustelulahjojaan. Heidän keskustelunsa kosketteli Italiaa, Egyptiä ja Intiaa. Hän puheli sivistyneen miehen vapaudella. Hän kertoi m.m. erään kaskun brittiläisen sotamiehen avuttomuudesta kaikessa, mitä ei ole säännöissä.

"Minä muistan", sanoi hän "nähteeni erään kerran ratsuväen aliupseerin komennuskuntineen istuvan nälistyneinä säkkipinkan päällä Suakinaavikolla. Ja tiedättekö, mitä säkeissä oli? Korppuja! He luulivat säkkien sisältävän patenttijalkineita, kunnes minä ilmoitin heille asianlaidan."

Iris oli sanomaisillaan: "Siinä tapauksessa te olette olleet upseerina armeijassa!" mutta ei tehnyt sitä. Hän ei kuitenkaan voinut peittää silmiensä veitikkamaista ilmettä. Merimies huomasi sen, pysähtyi ja jatkoi:

"Miss Deane, nyt olemme löpötelleet riittävästi. Olen tänä aamuna oikea laiskiainen, mutta ennenkuin ryhdyn työhön, on minun sanottava teille

muutamia asioita. Ensiksikin, te ette saa tehdä useampia kokeiluja ruoka-aineiden kanssa. Munat olivat mainioita, mutta menestyksen innostuttamana te myrkyttäisitte itsenne. Toiseksi, ette koskaan saa mennä pois näkyvistäni ilman revolveria — antaaksenne sillä merkin. Oliko teillä revolveri mukanaanne mennessänne munia kokoamaan?"

"Ei, miksikä sitä kysytte?"

Mies näytti huolestuneelta vastatessaan:

"On ehkä parasta kertoa teille heti, että me voimme saada koska hyvänsä vieraiksemme julmia ja verenhimoisia villejä. En olisi sitä maininnut, jos se olisi vain kaukainen mahdollisuus. Mutta asiain näin ollen on teidän tiedettävä, että jotain sentapaista saattaa tapahtua. Toivokaamme Jumalan hyvyyteen ja siihen, että pelastus pian tulee. Saari näyttää olleen hylättynä monta kuukautta ja siinä on paras toive pelastukseemme."

Nyt oli Iris vakava.

"Mistä tiedätte sellaisen vaaran meitä uhkaavan?"

Mies väisti kysymyksen.

"Senvuoksi, että olen sattumalta lukenut koko joukon Kiinan merestä ja sen saariasujamista. Minä olisin viimeinen tuottamaan teille levottomuutta turhanpäiten. Haluan vain selittää, että muutamiin varovaisuustoimenpiteisiin on ryhdyttävä torjuaksemme vaaran, joka on mahdollinen, mutta ei todennäköinen. Siinä kaikki."

"Mr Jenks", sanoi Iris mutkattomasti. "Olemme Jumalan kädessä. Asetan luottamukseni häneen ja teihin. Olen toivorikas, ei, enemmän — varma. Kiitän teitä siitä, mitä olette tehneet ja vielä tulette tekemään. Jos te ette voi suojella minua uhkaavia vaaroja vastaan, ei sitä voi kukaan muukaan mies

tehdä, sillä te olette rohkein ja ritarillisin herrasmies, jonka olen tavannut."

Merimies ei uskaltanut vastata. Hän nousi ja tarttui kirveeseen tehdäkseen murhaavan hyökkäyksen lähellä olevaa sagopalmua vastaan.

Iris sai ensiksi takaisin mielenmalttinsa. Synnynnäisellä hienotunteisuudella osoitti hän innokasta mielenkiintoa puun kaatoon.

"Mihin tarvitsette sitä?" kysyi hän puun kaatuessa.

Jenks tunsi olevansa melkein ennallaan.

"Siinä on muutosta ruokalistaan", vastasi hän. "Ei, emme me keitä lehtiä emmekä paista kuorta. Kun halkaisen palmun, huomaatte sen olevan täynnä eräänlaista ydintä, ja teidän tehtäväksenne jää viruttaa se vedessä, poimia pois kaikki säikeet ja antaa lopuksi veden haihtua. Jällelle jää valkoista pulveria. Kun se keitetään, saadaan siitä sagoa."

"Varjelkoon!" sanoi Iris.

"Se kuuluu kummalliselta, mutta luulen olevani oikeassa. Maksaa joka tapauksessa vaivan koettaa."

Senjälkeen jätti hän Iriksen valmistamaan sagoa ja lähti saaren toiselle rannalle pyydystämään kilpikonnia, kuten ilmoitti. Päästyään puiden suojaan alkoi hän kulkea nopeammin ja kääntyi vasemmalle tutkiakseen halkeamaa, joka tinapellille oli merkitty pääkallolla ja ristiin asetetuilla luilla. Kummastukseksi joutui hän vanhalle tielle — toisin sanoen, metsän läpi kulkevalle linjalle, jossa ei ollut mitään suurempia puita ja maassa oli merkkeinä ihmisten käynnistä pari kokoonkäpristyneitä kiinalaisia jalkineita, puusandaali sekä parien lahonneet jäännökset.

Vihdoin tuli hän perille halkeaman reunalle ja näkemänsä näky sai hänet

hämmästyseen. Lukuisat ihmiskädet olivat vuoren syrjään kaivaneet mahtavan haudan. Muodoltaan melkein ympyräisenä oli sen läpimitta ehkä sata jalkaa, ja syvimässä kohdassa arveli hän syvyyden olevan noin neljäkymmentä jalkaa.

Ruohoja, pensaita ja kaikenlaisia kasveja kasvoi reunoilla. Mutta noin kymmenen jalan päässä pohjasta lakkasi kaikki kasvullisuus ikäänkuin pohjan ympärillä olisi ollut noiduttu kehä.

Kehä oli hautausmaana. Ihmisten ja eläinten luita oli sekaisin. Useimmista oli järellä vain luuranko. Muutamilla ruumiilla — hän laski niitä yhdeksän — oli vielä yhtäläisyyttä ihmisen kanssa. Heillä oli dyakkivaatteet. Toiset olivat ehkä olleet kiinalais-kuleja. Hän erotti koreja ja omituisia lapioita sekä kuokkia luiden joukossa. Eläimet olivat kaikki samaa lajia, pieniä ja laihoja. Lopuksi näki hän jalan. Se oli sian.

Kaiken yllä oli pyörretuulen tuomia paksuja hiekkakerroksia. Paikka oli kauhea. Jenks tunsikin kylmän hien kohoavan otsalleen. Hänestä tuntui kuin olisi silmännyt haudan salaisuuksiin.

Vihdoin kuitenkin alkoivat hänen aivonsa selvetä. Hän sai ajatuskykynsä ja alkoi tuumia tullen seuraavaan tulokseen:

Kauan sitten oli joku tuliperäisessä kalliossa keksinyt arvokkaita kivennäisaineita. Kaivaustyöt olivat olleet täydessä käynnissä kun tulivuori valmisti koston ihmismuurahaisille, jotka tunkeutuivat sen sisuksiin, tukahduttamalla heidät hiilikaasuun. Sikalauma — jonka kiinalaiset epäilemättä olivat tullessaan tuoneet — joutui saman kohtalon alaiseksi ollessaan siellä kauhealla ateriallaan.

Sitten tuli eurooppalainen, joka ymmärsi hiilikaasun olevan ilmaa raskaampaa ja pysähtyvän kaivoksen pohjalle. Hänkin oli yrittänyt temmata

kalliosta aarretta rakentamalla sen läpi tunnelin. Hän oli kenties osaksi onnistunut ja purjehtinut pois — ehkä apua hakemaan — sekä merkinnyt paikan läkipurkin tinakanteen. Se joutui todennäköisesti jonkun toisen miehen haltuun, joka uteliaana, muttei vakuutettuna, antoi laskea itsensä maihin tälle kohtalokkaalle paikalle, varustettuna riittäväillä ruokavaroilla. Hän oli ehkä järjestänyt niin, että hänet haettaisiin määrätyn ajan kuluttua.

Mutta sitä ennen tuli dyakkirosvojen *sampani* ja rohkean miehen luut lepäsivät lähteen läheisyydessä, hänen päänsä koristaessa jonkun verenhimoisen päällikön laajaa. Haudattuaan omat kuolleen — sillä valkoinen mies kamppaili elämänsä puolesta epätoivoisesti, kuten patruunahylsyistä näkyi — tutkivat murhaajat saaren, jolloin muutamat heistä uteliaisuudesta laskeutuivat kaivokseen ja jäivät sinne. Toiset taikauskoiset raakalaiset pakenivat niin kiireesti, etteivät muistaneet viedä luolasta mukaansa fotogenia eivätkä työkaluja, vaikka pitävätkin niitä suuressa arvossa.

Sellainen oli hänen mielestään täällä tapahtunut murhenäytelmä. Se selitti kaiken paitsi 32. Oliko vieläkin joku kauhea arvoitus odottamassa ratkaisua?

Sitten kiisivät hänen ajatuksensa Irikseen. Jospa hän olisi sattunut munia etsiessään tähän kuoleman laaksoon! Ja miten voisi tämän salata häneltä? Eikö ollut parempi tuntea tämä kuin yht'äkkiä kävellessään metsässä joutua tähän kauhistuttavaan paikkaan.

Hän juoksi nopeasti takaisin kunnes huomasi Iriksen olevan polvillaan ja viruttavan vadinkannessa olevassa vedessä sagoa.

Hän huusi tyttöä, vei hänet polulle ja osoitti kohtalokasta kivilouhosta, mutta siten, ettei Iris voinut sinne katsoa.

"Muistattehan sen pyöreän reiän, jonka näimme vuorenhuipulta", sanoi

hän. "No niin, se on täynnä hiilihappokaasua, jonka hengittäminen on sama kuin kuolema. Luvatkaa minulle, ettette mene milloinkaan sen lähelle."

Iris oli hiukan hermostunut ja tunsu kaulassaan kuristusta vastatessaan:

"En halua kuolla. Luonnollisesti pysyn sieltä poissa. Miten kauhea saari. Ja kuitenkin saattaisi se olla paradiisi!"

Hän puri huuliaan pidättääkseen kyyneleitä, mutta kun hän oli tämän paradiisin Eeva, ei hän voinut olla tiedustamatta:

"Kuinka pääsitte siitä selville? Onko siellä — jotain — hirveää?"

"On, eläinten jäännöksiä ja muuta. En olisi puhunut siitä, ellei se olisi ollut aivan välttämätöntä!"

"Onko teillä muita salaisuuksia?"

"Koko joukko!" Hän hymyili ja kuje onnistui, sillä Iris luuli hänen puhuvan menneisyydestään.

He palasivat vaieten luolalle.

"Menen sisään teidän lamppunne kanssa. Saanko?" kysyi merimies.

"Tietysti! Miksikä ette saisi? Saanko tulla mukaan?"

Mies nyökkäsi, jonka jälkeen he menivät yhdessä sisään ja Jenks tutki perinpohjaisesti kallion. Maanjäristyksen aiheuttama maanvieremä, joka oli helpottanut tunnelin kaivamista, näytti luolan päästä suuntautuneen vasemmalle. Luolassa näkyi jälkiä sitkeästä työstä. Äkkiä hän huudahti.

"Mikä on?" huudahti Iris.

"En ole varma asiasta", vastasi merimies. "Tahdotteko pidellä lamppua sillä aikaa kun käytän sorkkarautaa."

Kivessä näkyi ohut sinivalkoinen juova. Hänen onnistui murtaa sangen suuri pala, joka sisälsi metallia. He menivät ulos merimiehen ottaessa mukaansa veitsen, jolla voisi vuolla metalliliuskoja.

"Onko se hopeaa?" kysyi Iris liikutettuna.

"En usko sitä. En ole mikään ammattimies — mutta luulen — arvelen sen olevan — antimoniumia."

"Niin paljon melua tyhjästä!" sanoi Iris ja palasi valmistamaan sagoa.

Kirves olalla läksi Jenks rannalle. Oli laskuvesi ja riutan kivet pistivät esille viheriästä vedestä kuin terävät hampaat.

Joukko laivan sirpaleita makasi kuivalla. Oli helppo asia vahvalle ja notkealle miehelle päästä perille, ja kuitenkin merimies epäröi.

"Syötillä varustettu rotanloukku", mutisi hän itsekseen ja kiiruhti sitten askeleitaan. Hypellessään kalliolta kalliolle katosi epäily. Hänestä esineet olivat verrattomasti arvokkaammat vaaraa. Hän oli parissa minuutissa perillä. Palmu kasvoi kalkkikivikalliolla ja sen juuret olivat tunkeutuneet kallion rakoihin ollen hyvässä suojassa myrskyltä.

Merimiehen ja puun välillä oli kapea vesivyö. Vaikka vesi lagunissa oli kaksikymmentä sylvä syvää, oli se kristallikirkasta. Pohjassa, jonka muodosti ihmeellisen valkoinen hiekka ja rikkoutuneet korallinkappaleet, näkyi jokainen esine. Hän saattoi huomata paljon kaloja, mutta ei yhtäkään haikalaa. Riutan sisäpuolella näkyi selvästi *Sirdarenin* etuosa.

Merenpuolella ei vesi ollut niin kirkasta. Saavuttaakseen Palmukallion —

kuten sitä myöhemmin kutsuttiin — oli hänen kahlattava noin kolmekymmentä jalkaa vyötäisiään myöten vedessä.

Hän teki sen. Puuta vasten nojallaan oli matala, kapea laatikko varustettuna rautakulmilla ja brittiläisen hallinnon merkillä, leveällä nuolella.

"Kaikkien jumalien kautta!" huudahti merimies, "pyssyjä."

Sirdaren oli kuljettanut aseita ja ammuksia Hongkongista Singaporeen. Kohtalo oli sallinut, että melkein loppumaton patruunavarasto oli lennähtänyt yli riutan saaren rantaan. Ja tässä oli Lee-Melford kiväärejä kylliksi puolelle komppanialle. Hän ei halunnut panna vaaraan kallisarvoista kirvestään koettamalla avata sillä raudoitettua laatikkoa. Täytyi palata hakemaan sorkkarautaa.

Mitä muuta tässä Neptunin lahjoittamassa kauppaliikkeessä oli? Näköään vahingoittumaton laatikko teetä. Kolme tynnyriä turmeltumattomia jauhoja. Salongintuoli, rikkinäinen kronometteri, rikkonaisia porsliineja ja puutavaraa.

Kappaleen matkaa kauempana näkyi *Sirdarenin* mahtava savupiippu. Tavaroiden joukossa oli myöskin nuoraa ja väkipyörä. Hänelle johtui heti mieleen rakentaa ilmarata ja sitä myöten siirtää teelaatikko näihin.

Hän asetti nuoran väkipyörään ja kiipesi puuhun repien siinä toimessa housunsa. Hän oli kiinnittänyt väkipyörän vahvasti puuhun ennenkuin tuli ajatelleeksi miten paljon yksinkertaisempaa olisi murtaa laatikko auki ja viedä tee maihin vähin erin.

Hän nauroi ja sanoi itsekseen: "Alan tulla tyhmäksi! Mutta koska laitos on valmiina, voin nyt yhtä hyvin käyttää sitä."

Hän solmi köydenpäät yhteen ja heitti ne riutalle. Sitten tarttui hän

kirveeseen ja laskeutui veteen tietämättä, että Iris, joka oli vaivannut taipuisan sagon latteaksi pannukaakuksi, oli tullut rannalle ja katseli häntä.

Vesi oli noussut tuskin hänen polviensa yli, kun pitkä käsivarsi kiertyi ikäänkuin lasso hänen oikean jalkansa ympärille. Toinen samanlainen kietoutui vyötäisille.

"Jumalani!" läähätti hän kun kauhea imuputki sulki hänen suunsa ja nenänsä. Mustekala oli hyökännyt hänen kimppuunsa.

Kauhea pahoinvoinnin tunne oli voittamaisillaan hänet, mutta rakkaus elämään tuli hänelle avuksi ja hän työnsi imuputken kasvoiltaan. Sitten heilahti kirves ja yksi mustekalan kahdeksasta käsivarresta lyheni melkoisesti. Mutta neljäs kiertyi vasemman jalan ympäri. Muutaman jalan päässä, vedestä kohonneena, ulkopuolella kirveen ulottuman näkyi kauhea mustekala ammottavine kiduksineen ja illettävine silmineen.

Merimies seisoj hajasäärin iskien kirveellä kuin mieletön, mutta vesi vaikeutti häntä ja hänen täytyi taivuttautua taaksepäin ettei kadottaisi tasapainoaan. Jalansijan säilyttämisen välttämättömyys esti häntä antamasta kuolettavaa iskua.

Mustekala oli ankkuroitu kolmella käsivarrellaan. Viimeinen vapaa imulonkero singahti salamannopeudella tarttuakseen jälleen miehen kasvoihin tahi kaulaan. Hän löi uudelleen ja uudelleen onnistumatta antamaan tehoisaa iskua.

Merimies tunsu epätoivoissaan voimainsa alkavan pettää. Jos mustekala olisi ollut lajinsa jättiläisiä, ei hän olisi kestänyt näinkään kauan. Asiain näin ollen saattoi peto kärsivällisesti lujentaa otettaan ja säälimättömällä varmuudella vetää uhrinsa luokseen.

Hänen voimansa olivat melkein lopussa. Epätoivoissaan päätti hän antaa perään ja mielettömästi ponnistaen koettaa upottaa kirveen pedon aivoihin. Mutta ennenkuin hän ehti toteuttaa tämän kohtalokkaan suunnitelman — sillä mustekala olisi silmänräpäyksessä vetäissyt hänet veden alle — kuului tiheästi peräkkäin viisi revolverinlaukausta. Iris oli onnistunut pääsemään lähimmälle kalliolle.

Kolmas kuula teki mustekalan miettiväiseksi. Se heitti tumman suihkun veteen, joka heti paikalla tuli mustaksi ja läpinäkymättömäksi. Imulonkerot pieksivät voimattomassa raivossa vedenpintaa ja se, joka piteli Jenksin vyötäisistä, tuli voimattomaksi ja jäykäksi. Kirves välähti ajatuksen nopeudella. Vielä yksi käsivarsi katkaistiin.

Mutta Jenks oli yhä kiinni voimatta liikkua. Hän kääntyi ja katsoi Irikseen. Sillä tavalla silmäsi ehkä Lazarus haudastaan.

"Nuora!" huusi tyttö, päästi revolverin ja tarttui jalkojensa juuressa olevaan nuoranpäähän.

Merimies heitti kirveen kalliolle ja tarttui molemmin käsin nuoraan. Hän kohottautui ylös ja potkasi. Hän oli vapaa. Kahdella suonenvedontapaisella askeleella oli hän tytön rinnalla.

Hän horjui erään kiven luo ja vaipui voimattomana sille. Hetken kuluttua tunsi hän kuinka Iris ujosti laski kätensä hänen olkapäälleen. Hän kohotti päätään ja katsoi tyttöön.

"Kiitos", sanoi hän. "Nyt olemme kuitit."

VI.

Muutamia selityksiä.

Koska Jenks oli vahvarakenteinen, toipui hän pian. Onneksi ei hän ollut saanut taistelussa mustekalan kanssa mitään vaikeampia vammoja. Hänen suunsa ympäristö oli arka sekä vyötäisillä ja jaloissa muutamia mustelmia. Kirveenisku oli sattunut vasempaan kenkään hipaisemattakaan jalkaa. Lyhyesti, hän oli melkein vahingoittumaton.

Hänellä oli sama tapa kuin koirilla, nimittäin ravistaa itseään tappelun jälkeen. Hän teki nytkin niin noustuaan seisomaan. Iriksessä näkyi mielenliikutuksen aiheuttamia jälkiä. Hän oli aivan kalpea ja hänen silmänsä tuijottivat.

"Tulkaa!" sanoi Jenks lempeästi. "Palatkaamme saarelle."

Hän otti tynesti johdon, auttoi tyttöä yli kallioiden ja melkein kantoi häntä, kun tie tuli liian vaikeaksi.

Rannalle tultuaan saattoi Iris käydä yksin, mutta hän ontui. Jenks tarttui hänen käsivarteensa ja sanoi käheästi:

"Oletteko jollain tavoin vahingoittunut?"

"Ei se ole mitään", mutisi Iris. "Minä luiskahdin kalliolta. Se ei ole mikään nyrjähdys — ainoastaan pieni niukahdus — nilkan yläpuolella on pieni naarmu."

"Minä kannan teitä!"

"Sellainen päähänpisto! Voin juosta teidän kanssanne kilpaa luolalle."

Eikä se ollut leikkiä. Hän tahtoi juosta — joutua kauemmaksi mustekalasta.

"Onko varma, että vamma on vain vähäpätöinen?"

"Ehdottomasti! Sukka hankaa hiukan, siinä kaikki. Odottakaa, niin näytän."

Hän kumartui, veti sukan oikeasta jalastaan ja ojensi sen esiin nostaen hiukan hamettaan. Ulkosivulla oli suuri haava.

Merimies osoitti asianmukaista lääkärin mielenkiintoa. Hänen sanansa ja tapansa olivat ammattimaisia.

"Tämän laitamme jälleen pian kuntoon", sanoi hän. "Kaistale musliinipuvustanne konjakkiin kastettuna —."

"Konjakkiin!" huudahti Iris.

"Niin, meillä on hiukan konjakkia, kuten tiedätte. Konjakki on erinomaista ruhjevammoihin. Sitä voi käyttää sekä sisällisesti että ulkonaisesti."

Iriksen repiessä muutamia musliinikaistaleita, katkaisi merimies kaulan konjakkipullosta. Molemmat maistoivat hiukan ja alkohooli toi väriä heidän kalpeihin kasvoihinsa.

Side oli valmis ja sen toinen pää oli kasteltu konjakkiin. Iris meni luolalle, mutta mies huudahti:

"Odottakaa hiukan! Minun on otettava ensiksi sieltä pari sorkkarautaa."

"Mitä varten?"

"Minun on mentävä sinne takaisin." Pään nyökkäyksellä osoitti hän riuttaa. Tyttö nyyhkytti kauhistuksesta. "Tällä kertaa en antaudu alttiiksi vaaroille", jatkoi Jenks. "Löysin sieltä kiväärejä ja me tarvitsemme niitä; ne saattavat olla meidän pelastuksemme."

Kun Iris päätti jonkun asian, ilmestyi hänen leukaansa kuoppa.

"Minä tulen mukaan", ilmoitti hän.

"Hyvä! Odotan teitä. Laskuvesi kestää vielä tunnin."

Side oli pian laitettu ja he palasivat riutalle. Kun Iris nyt kiipeili yli epätasaisten kivien ja kallioiden, hämmästyi hän sitä notkeutta ja rohkeutta, jota oli osoittanut kulkiessaan samaa tietä äskettäin. Silloin hyppäsi hän kiveltä kivelle pelottomalla varmuudella. Tällä kertaa nosti Jenks hänet kanavan yli.

"Tässäkö te kaaduitte?" kysyi merimies hellästi.

"Niin. Mistä sen arvasitte?"

"Luin sen silmistänne."

"Olkaa kiltti, älkääkä lukeko minun silmistäni, vaan katsokaa omillanne mihin menette."

"Teen sen ehkä myöskin."

He seisoivat sen kanavan maanpuoleisella laidalla, jossa Jenks oli taistellut mustekalan kanssa. Musta väri, jota hyökkääjä oli ruiskuttanut kärsiessään tappion, alkoi vähitellen kadota.

"Mitä aiotte tehdä tuotuanne niin suurin vaikeuksin minut tänne?" kysyi Iris. "Olisi mieletöntä koettaa kahlata uudelleen yli. Siellä missä näitä petoja on yksi, on kyllä useampiakin."

Jenks hymyili. "Siitä syystä olen juuri ottanut sorkkarautoja mukaani. Jos istutte hetken tässä, niin on kaikki selvillä."

Hän kaivoi toisen sorkkaraudan lujasti kiinni koralliriuttaan. Päät köydestä, joka oli viety puussa olevan väkipyörän ympäri, olivat siinä, johon tyttö oli ne taistelun jälkeen heittänyt. Hän kiinnitti ne rautaan, kiersi laudankappaleella tiukalle ja muodosti niistä sillan, jota myöten hyvin saattoi vetää tavaroita.

Iris katseli tätä vaieten. Merimies esiintyi aina edukseen työskennellessään kovasti. Kaikkeen, mihin hän ryhtyi, omistautui hän koko sielullaan. Iris ei ollut milloinkaan nähnyt sellaista miestä. Sellaisina hetkinä tunsu hän tätä kohtaan rajatonta ihailua.

"Otaksun", huomautti tyttö, "teidän laittavan kuntoon ilmaratanne turvataksenne oman ja tavaroiden kulun."

"Ni-in."

"Miksikä olette siis noin epäröivä?"

"Senvuoksi, että omasta puolestani olen aikonut kahlata yli. Köysi on aiottu tavaroille."

Iris nousi nopeasti. "Kiellän teitä ehdottomasti menemästä uudelleen

veteen. On suorastaan häpeä ajatella sellaista. Te asettaudutte vakavaan vaaraan ilman mitään todellista syytä, sikäli kuin näen, ja jos teille jotain tapahtuu, jään minä tälle kauhealle saarelle yksin."

Merimies ei oikein näyttänyt tietävän mitä tekisi.

"Miss Deane", sanoi hän, "vaara ei ole niin suuri kuin kuvittelette. Viime kerralla yllätti mustekala minut, mutta sitä se ei tee toista kertaa. Minun on saatava nuo kiväärit. Jos se teitä rauhoittaa, voin kyllä itsekin kulkea nuoraa pitkin."

Hän teki tämän myönnytyksen kovin vastenmielisesti, sillä jos jokin vaara merestä käsin uhkasi, olisi hänen paljon vaikeampi välttää sitä riippuessaan köydessä, joka painui hänen allaan, kuin kulkiessaan vapaasti valmiina syöksymään joko eteen tahi taakse.

Tätä ei Iris ymmärtänyt ennenkuin näki hänen pitkin, voimakkain ottein heilauttavan itseään eteenpäin.

"Seis!" huusi Iris. Mies päästi otteen ja putosi veteen kääntyen katsomaan tyttöä.

"Mikä on?" kysyi hän.

"Astukaa! Kulkekaa!" Merimies kulki takaisin ottaakseen vastaan ojennuksen.

"Te tiesitte koko ajan olevan parempaa mennä kahlaamalla, mutta tehdäksenne minulle mieliksi ryhdyitte tähän vaaralliseen keinoon! Miksikä teitte sen?"

"Olette itse vastannut kysymykseenne."

"Olen teihin hyvin, hyvin suuttunut."

"Kerron teille mitä teen", sanoi Jenks. "Jos suotte minulle anteeksi, koetan hypätä yli. Hyppäsin erään kerran yhdeksäntoista jalkaa kolme tuumaa eräällä — hm — niityllä —"

"Älkää seisoko lörpöttelemässä siinä! Puolen tunnin kuluttua on vesi noussut yli riutan", huudahti tyttö.

Mitään puhumatta alkoi Jenks työnsä. Siellä oli paljon köyttä ja hänen suunnitelmansa oli varsin yksinkertainen. Kun jokainen käärö oli varmasti sidottu, kiinnitti hän tavarat juoksevaan köyteen, joka kulki puusta rautapulttiin. Juoksunuoraan sitoi hän kiinni kevyimmän köyden, jonka löysi, ja heitti toisen pään Irikselle. Kevyesti vetämällä saattoi Iris vetää raskaan kiväärilaatikonkin toiselle puolelle, sillä kaltevuuspinta oli niin jyrkkä, että mitä raskaampi paino oli, sitä helpommin se liukui köyttä pitkin.

He työskentelivät kunnes Jenks ei löytänyt enää mitään ottamisen arvoista. Senjälkeen kahlasivat hän varovasti yli kanaalin. Tyttö tuijotti kauhistuneena veteen siksi kunnes merimies oli jälleen hänen rinnallaan.

"Kuten näette", sanoi mies, "olette te säikäyttäneet jokaisen mustekalan monen mailin piirissä karkuun."

Nousuvesi oli kääntynyt; muutaman minuutin kuluttua olisi osa riuttaa veden alla. Kiväärilaatikon kantaminen saarelle oli aivan mahdotonta ja Jenks teki nyt sen, joka olisi säästännyt, aikaisemmin suoritettuna, häneltä koko joukon työtä ja vaivaa. Hän särki laatikon ja huomasi aseiden olevan hyvässä kunnossa.

Hän tarkasti puolitusinaa ja pani ne syrjään. Senjälkeen laittoi hän laivanpirstaleista pienen lautan ja sitoi sille kiinni teelaatikon, jauhotynnyrin,

rikkinäisen salongintuolin ja muuta pikkutavaraa, jota saattoi tarvita. Hän vältti vesillelaskemisvaikeudet rakentamalla lautan aivan lähelle vesirajaa. Kun kaikki oli valmiina, kohotti nousuvesi lautan, johon oli sidottu vahva köysi, ja kuljetti sitä rantaan päin. Sitten otti merimies olalleen neljä kivääriä, pyysi tytön tekemään samoin kahdelle jällelle jääneelle, ja ohjasi lauttaa nuorasta sopivaan paikkaan.

"Teidän kuljettaessanne tavaroita maihin, menen minä valmistamaan päivällistä", ilmoitti Iris.

"Mutta olkaa varovainen, ettette nyrjäytä jalkaanne uudelleen."

"Sitä kyllä olen. Nilkkani muistuttaa siitä joka askeleella, jonka otan."

Sill'aikaa kun Jenks sai tavarat maihin, oli Iris valmistanut päivällisen. Se oli keittotaidon uusi riemuvoitto. Munat olivat paistettuja!

"Minulla on vakava aikomus keittää kokonainen kinkku", sanoi tyttö.
"Onko teillä mitään aavistusta, kuinka kauan sellaista on keitettävä."

"Neljännestunti jokaista puoltakiloa kohti."

"Mainiota! Mehän emme voi mitata painoa emmekä aikaa."

"Luulen voivamme tehdä molemmat. Laitan jonkunlaisen tasapainolaitteen. Sen toiseen päähän sidomme kinkun ja toiseen kiväärin sekä muutamia patruunoita, ja minä voin sanoa kinkkujenne painon täsmälleen. Ajanmittauksen suhteen olen päättänyt turvautua aurinkokelloon. Muistan sangen hyvin siihen vaadittavat kappaleet, ja kun olemme jonkun aikaa sitä tarkanneet, voimme korjata esiintyvät virheet."

"Te olette tosiaankin viisas, mr Jenks", sanoi Iris lapsellisesti. "Oletteko omistaneet monta vuotta elämästänne valmistautuaksenne oleskeluun

asumattomalla saarella?"

"Jotain siihen tapaan. Elämäni on ollut päätöntä kuljeksimista. Kohtalo on ajanut minut paikkaan, jossa ne pienet kokemukset, joita minulla on, voivat olla hyödyllisiä."

"Päätöntä kuljeksimista!" huudahti Iris. "Sitä en usko. Sellaista ilmaisutapaa käytetään ikävistä, tarkoituksettoman kiertelyhalun valtaamista ihmisistä. Teidän pahin vihollisennekaan ei voi teistä sanoa sitä."

"Pahin viholliseni on joka tapauksessa saattanut sen ilmaisumuodon vastaamaan todellisuutta, miss Deane."

"Te tarkoitatte hänen turmelleen teidän uranne?"

"Niin — otaksun asian olevan siten."

"Oliko hän hyvin suuri lurjus?"

"Oli ja on vieläkin."

Jenks puhui rauhallisen katkerasti. Tytön sanat olivat herättäneet muistoja. Hetkeksi unohti hän joutuneensa puhumaan itsestään eikä ollenkaan huomannut Iriksen kasvojen tyytyväistä ilmettä, kun tämä sai tietää hänen pahimman vihollisensa olevan miehen.

"Te olette väsynyt", sanoi tyttö. "Haluatteko tupakoida?"

Jenks otti esille piippunsa ja tupakkansa, mutta hänen oli vaikea käyttää oikeaa kättään, jota särki kauheasti.

Myötätunnosta huudahtaen hypähti tyttö ylös ja pyysi saada hoitaa hänen sormeaan. Hän sitoi sormen konjakkiin kastetulla liinarievulla. Sitten tarttui hän miehen tupakkapurkkiin ja piippuun.

"Älkää pelätkö", sanoi hän nauraen. "Olen täyttänyt isäni piipun monta kertaa. Kesken kaiken, te tulette varmasti pitämään isästäni, kun opitte hänet tuntemaan. Hän on paras ihminen minkä tunnen."

"Te olette siis hyviä ystäviä."

"Hyviä ystäviä! Hän on ainoa ystävä mitä minulla maailmassa on."

"Mitä? Onko se totta?"

"Täydellisesti! Minä en luonnollisesti koskaan unohda kuinka paljosta minun on teitä kiittäminen, mr Jenks. Ja minä pidän myöskin teistä tavattomasti, vaikka te välistä olette niin — niin tuima minua kohtaan."

"Rakas lapsi!" mutisi merimies nähtävästi omissa ajatuksissaan. "Vain niin, minä olen mielestänne tuima?"

"Niin, oikea karhu, silloin kun te läksytätte minua! Te voitte olla oikein hauska kun haluatte ja unohdatte huolenne. Mutta minkävuoksi kutsutte minua lapseksi. Kuinka vanha te olette, mr Jenks? Minä täytin joulukuussa kaksikymmentä."

"Ah, täytin elokuussa kaksikymmentäkahdeksan", vastasi mies.

"Varjelkoon!" läähätti tyttö! "Pyydän anteeksi, mutta luulin teidän olevan vähintään neljäkymmenen."

"Epäilemättä näytän siltä. Mutta ei ole eduksi ulkonäölle nousta varhain ylös ja mennä myöhään vuoteeseen."

"Olen usein kummastellut kuinka armeijan upseerit kestävät", sanoi Iris. "He eivät koskaan näytä saavan tarpeeksi unta, eivät ainakaan täällä idässä. Olen nähnyt heidän tanssivan puolen yön jälkeen ja kuullut heidän senjälkeen

olleen ulkona viiden tai kuuden aikaan aamulla metsästävässä tahi harjoituksissa."

"Te arvelette siis minun olleen upseerina?"

"Olen siitä varma. Teidän tapanne, äänenne, tyyni, käskevä esiintymisenne, niin, vieläpä käyntitapannekin ilmaisee sen."

"Siinä tapauksessa", sanoi Jenks surullisesti, "en tahdo kieltää tosiasiaa. Olen ollut yhdeksän vuotta upseerina intialaisessa pääesikunnassa. Minun päähänpistoni, miss Deane, oli huolehtia parhaimmalla tavalla miesteni ruuasta ja pitää heitä reippaina kaikissa olosuhteissa ja ilmastoissa, erikoisesti silloin kun jokapäiväisiä elämäntarpeita ei ollut riittävästi. Siihen päästäkseni luin kaikkea mahdollista jokaisesta maasta, mihin rykmenttini mahdollisesti saattoi tulla lähetetyksi; opettelin tavallisten ruoka-aineiden nimet maankielellä ja otin erityisesti selkoa kuinka luonto huolehtii ihmisen toimeentulosta. Nämä tutkimukset kiinnittivät mieltäni. Sudanin retken aikana oli minulla niistä hyötyä ja, kiitos niiden, minut koroitettiin."

"Kertokaa!"

"Muutamien taisteluiden jälkeen oli minun osastoni seurattava ratsukameleita, jotka, kuten tiedätte; voivat kulkea ilman vettä paljon kauemmin kuin hevoset. Olimme melkein saavuttamaisillamme ne, mutta hevosemme olivat aivan nääntyneet. Onneksi olin kiinnittänyt huomiota muutamiin merkkeihin, jotka ilmaisivat missä kohden erämaan alla oli vettä. Puolen tunnin työ lapioilla osoitti minun olleen oikeassa. Me saavutimme takaa-ajajat, vangitsimme heidät ja minä sain kapteeninvaltakirjani."

"Eikö mitään tappelua tapahtunut?"

Hän ei vastannut heti. Sitten päätti hän nähtävästi hyvin vastahakoisesti

vastata. "Kyllä, tapahtui taistelu. Se oli hyvin kiivas senvuoksi, että osasto englantilaista ratsuväkeä, jonka piti minua tukea, kääntyi veden puutteen vuoksi takaisin. Mutta se ei pelastanut 24 lancierirykmentin komentajaa vakavasta varoituksesta."

"24 lancierirykmentin!" huudahti Iris. "Lordi Ventnorin rykmentti!"

"Lordi Ventnor oli kysymyksessä oleva upseeri."

Iris tuli kasvoiltaan tulipunaiseksi. "Te tunnette siis hänet", sanoi hän.

"Kyllä, sen teen."

"Onko hän teidän vihollisenne?"

"On."

"Siis senvuoksi tulitte te niin liikutetuksi viimeisenä päivänä *Sirdarenin* kannella kun lady Tozer kysyi minulta, olinko hänen kanssaan kihloissa?"

"Niin."

"Kuinka saattoi se asia koskea teitä? Ettehän edes tiennyt nimeäni?"

"Se koski minuun koska hänen nimensä äkillinen mainitseminen sai minut ajattelemaan kunniattomuuttani. Jätin armeijan kuusi kuukautta sitten, miss Deane, hyvin kiusallisten olosuhteiden vallitessa. Sotaoikeus katsoi minut syylliseksi upseerille sopimattomaan käytökseen. En saanut edes tilaisuutta ottaa eroa. Minut pyyhittiin rullista."

Hän koetteli puhua tynesti, mutta kalpeni hieman ja vaikka hän piti piippua suussaan, niin hänen huulensa värisivät.

Hän ei uskaltanut katsoa tyttöön, jonka kummasteleva katse oli

suuntautunut häneen.

"Minä muistan sen", sanoi Iris hitaasti kääntämättä hänestä katsettaan.
"Asiasta puhuttiin minun tullessani Hongkongiin. Te olette kapteeni Robert Anstruther?"

"Niin."

"Ja te loukkasitte julkisesti lordi Ventnoria erään riidan vuoksi naisesta?"

"Kuten sanotte."

"Kenen oli syy?"

"Nainen sanoi sen olleen minun."

"Oliko se totta?"

Robert Anstruther, entinen kapteeni Intian armeijassa, nousi seisomaan. Hän päätti kohdata tuomionsa seisovin jaloin. — "Sotaoikeus oli hänen kanssaan yhtä mieltä ja minä itse olen puolueellinen todistaja."

"Kuka oli nainen?"

"Everstini vaimo, mrs Costobell."

Kauan jälkeenpäin muisti hän tässä tilaisuudessa tunteneensa epätoivoa. Mutta hän oli päättänyt asian, eikä kuulunut niihin, jotka pelkäävät seurauksia.

Irikselle palasi ensiksi mielenmaltti.

"Minua ilahduttaa suoruutenne, kapteeni Anstruther," alkoi hän.

"Jenks, jos saan pyytää, miss Deane, Robert Jenks."

Tytön silmissä oli omituinen ilme, mutta sitä ei mies nähnyt ja Iris jatkoi pidätetyin äänin.

"Tietysti, mr Jenks. Sallikaa minun olla yhtä suora ennenkuin jätämme tämän puheenaiheen. Olen tavannut lady Costabellin. En pidä hänestä. Luulen hänen olevan petollisen naisen. Sotaoikeus olisi kenties langettanut toisenlaisen tuomion, jos sen jäsenet olisivat olleet hänen omaa sukupuoltaan. Mitä tulee lordi Ventnoriin, niin ei hän merkitse minulle mitään. Totta kyllä on, että hän on pyytänyt isältäni lupaa saada osoittaa minulle huomiotaan, mutta rakas vanha isäni jätti asian kokonaan minun ratkaistavakseni, enkä minä ole milloinkaan antanut lordi Ventnorille vähintäkään rohkaisua. Huomaan nyt lady Costabellin ja lordi Ventnorin valehdelleen, kun he syyttivät teitä jostain kunniattomasta teosta, ja olen iloinen, että te annoitte hänelle opetuksen klubissa. Olen aivan varma, että hän oli sen ansainnut."

Ei sanaakaan tämä harvinainen mies vastannut. Hän vavahti, tarttui kirveeseen, joka oli hänen jaloissaan ja lähti metsään kääntäen kasvonsa poispäin Iriksestä, ettei tämä huomaisi hänen silmissään kyyneleitä.

Tyttö puolestaan alkoi tarmokkaasti kiilloittaa keittiöastioitaan ja pian sen jälkeen laulaa. Jos ajattelee, että hänen tuli sietää armeijasta poisajetun upseerin seuraa, niin oli hän naurettavan tyytyväinen.

VII.

Yllätyksiä.

Ennen kolmannen päivän iltaa oli Jenks valmistanut tilavan teltan, käyttäen sen tukemiseen oleskelupaikkansa ympäristöstä kaatamiaan puita. Tukipuihin naulasi ja sitoi hän rannalta tuomansa öljykankaan. Raskaan kankaan oikealle paikalle asettaminen vaati hänen ja Iriksen yhteisiä ponnistuksia.

He työskentelivät kymmenen päivää alkaen aamunkoitosta ja lopettaen vasta pimeään tullen. Merimies laati suunnitelman, jota noudatti tiukasti. Ensiksi teki hän valmiiksi asunnon, jossa oli kaksi osastoa, sisempi huone, jossa Iris nukkui, ja toinen, joka oli ruokasalina ja hänen omana makuuhuoneenaan.

Senjälkeen valmisti hän Näköalavuorelle valtavan kaaren, jossa oli *Sirdarenin* nimi kuusi jalkaa korkeista, uponneesta laivasta otetuista lankuista.

Sillääikaa opetteli Iris kutomaan verkkoa. Käyttäen kuulia painona valmisti hän siitä heittoverkon, jolla pyydysti suuren joukon kaloja. Aluksi he eivät tienneet, mitkä niistä olivat syötäviä, mutta sitten sai tyttö hyvän mielijohteen.

"Merilinnut voivat sen meille sanoa", sanoi hän. "Levittäkäämme

saaliimme hiekalle ja jättäkäämme siihen. Jos panemme merkille, mitkä lajit linnut syövät ja mitkä hylkäävät, niin emme voi tehdä mitään suurta erehdystä."

Vaikkakin hänen arvelunsa ei ollut pettämätön, osoittautui se olevan huomioonotettava. Niiden kalojen joukossa, joita siivelliset tarkastajat valitsivat, oli pari lajia, jotka muistuttivat turskaa ja valkoturskaa sekä maistuivat erinomaisen hyviltä.

Jenks oli sangen perehtynyt eläintieteeseen ja saattoi eroittaa syötävät linnut. Nämä kaksi haaksirikkoista, jotka sattuma oli heittänyt asumattomalle saarelle, söivät tuoretta kalakeittoa, paistettuja lintuja, keitettyä tahi paistettua kinkkua ja sagovanukasta huuhtoen kaiken alas mainiolla lähdevedellä tahi kulauksella hienointa samppanjaa.

Riutalla olevista ruostuneista kivääreistä otti Jenks pistimet, ruuvit, renkaat ja kaikki pikkuosat, joista saattoi olla hyötyä. Kiväärinpiipuista laittoi hän, helpottaakseen Iriksen ruuanlaittoa, hellan, ja tarkastamalla joka aamu huolellisesti poltettujen laivahylynkappaleiden tuhkan, hankki hän pienen varaston käyttökelpoisia nauloja. Turvallisen ja samalla kertaa mukavan kylpypaikan löytäminen saattoi hänet sekä tytön omistamaan erään iltapäivän rannan tarkastukselle. He olivat antaneet kaikille paikoille nimet. Pohjoista niemekettä kutsuttiin luonnollisesti Nordkapiksi, läntisen nimi oli Europa Point ja matala hiekkasärkkä kaakossa sai nimekseen Kilpikonnaranta, kun Jenks huomasi tavattoman määrän vihreitä kilpikonnia käyvän siellä ja hautaavan munansa hiekkaan.

He alkoivat tutkimusretkensä siltä paikalta, jossa merimies oli taistellut epätoivoisen taistelunsa myrskyn aikana. Iris tahtoi saada heti tietää sen kiven, jonka taakse merimies oli hänet asettanut lähtiessään hakemaan vettä. Hetkeksi sai muisto heidän onnettomista laivatovereistaan kohoamaan kyyneleet hänen silmiinsä.

Antaakseen hänen ajatuksilleen toisen suunnan osoitti mies heidän ensimmäisen nuotionsa tuhkaa. Jenks oli onnellinen. Mutta kuinka kauan sitä jatkuisi? Korkealla kalliolla oli merkki niitä varten, jotka hakivat kadonnutta *Sirdarenia*. Ja kun pelastajat saapuisivat, olisi miss Deane jälleen rikkaan baronetin tytär ja hän itse nimetön, kunniaton kulkuri. — Hän puri hampaitaan yhteen ja iski kivellä saniaiskasviin, joka oli sammuttanut heidän ensimmäisen janonsa.

"Oi, minkävuoksi teitte sen?" huudahti Iris. "Se oli hädän hetkenä totinen ystävä. Haluaisin kasvattaa siitä kauneimman ja lehtirikkaimman istutuksen tälle saarelle."

"Hyvä!" vastasi Jenks. "Voitte täyttää halunne. Jos päivittäin kastelette sen juuria raittiilla vedellä, on tahtonne pian täyttyvä."

"Te annatte neuvonne epäystävällisellä äänellä, mutta seuraan sitä kuitenkin."

Jenksin tavallinen huonon tuulen puuska aiheutti ohi menevän pilven. Kiipeämästä Nordkapin kallioille aiheutunut ponnistus palautti jokapäiväiset suhteet.

Eteläpuolella löysivät he vihdoinkin ihastuttavan, pienen lahden, puilla reunustetun, hiekkapohjaisen sekä kolmelta puolelta luotojen ja vuorien suojeleman.

"Oh!" huudahti Iris innokkaasti. "Miten ihastuttava paikka! Oikea salakuljettajain lahti!"

"Niin, ihastuttava nähdä", kuului vastaus, "mutta avoin merelle. Mainio paikka haikaloille, miss Deane, mutta sopimaton kylpemiseen."

"Jumala varjelkoon! Olin kokonaan unohtanut haikalat. Otaksun niidenkin pitävän elää, vaikka ne ovat sellaisia petoja, mutta en tahdo, että ne syövät minut."

He menivät edelleen. Kulkiessaan pitkin koralleilla siroteltua etelärantaa huomasi Jenks kilpikonnien jälkiä.

"Ihania munia ja samanlaista kilpikonnakeittoa!" huudahti hän. "Jos ne ovat vihreitä, emme voi toivoa mitään parempaa. Kun joku laiva tulee meitä hakemaan, houkuttelen kapteenin lastaamaan laivansa niillä ja ansaitseen sillä tavoin omaisuuden."

"Te ette ole siis rikas, mr Jenks", sanoi Iris ujosti.

"Minulla on rikas, naimaton eno, joka teki minut perilliseksi ja antoi minulle vuotuiseksi ylläpidoksi neljäsataa puntaa, niin että armeijassa ollessani olin oikea Kroisos. Mutta kun romahdus tuli, hylkäsi hän minut. Myymällä hevoseni ja muut tavarani saatoin jättää armeijan ilman äyriäkään taskuissani, mutta myöskin ilman velkoja?"

"Ja kaikki tuo vain petollisen naisen vuoksi?"

"Niin."

"Oliko hän hyvin julma, teille, mr Jenks."

Mies pysähtyi ja nauroi suorastaan hirnuen.

"Julma minulle! Minulla ei ollut hänen kanssaan mitään tekemistä. Hän petti miestänsä eikä minua."

Tultuaan Europa Pointille, huudahti merimies.

"Vene! Katsokaa! Kallioilla!"

"Kun *Sirdaren* särkyi, ajautui vene kai virran mukana maihin."

Jenks muisti kapteeni Rossin antaneen varustaa kaikki veneet elintarpeilla heti kun propelli oli särkynyt. Nyt oli kaikki poissa, mastot, purjeet, airot, penkit — kaikki paitsi kaksi vesiastiaa; Jenks avasi innokkaasti perälaudan alla olevan komeron ja se oli varustettu säilykkeillä sekä laivakorpuilla. He olivat hädin tuskin toipuneet veneen ilmestymisen aiheuttamasta mielenliikutuksesta, ennenkuin Jenks huomasi niiden kallioiden takana, joilla vene oli, pienen, luonnonmuodostaman vesisäiliön, joka uudistui joka myrskyllä ja oli täydellisesti eroitettu merestä.

Se ei ollut muuta kuin neljän jalan syvyinen, joka puolelta kallioiden ympäröimä ja pohja mitä hienointa valkoista hiekkaa. Siinä ei näkynyt ainoatakaan kalaa. Se oli ihanteellinen kylpyallas.

Iris oli ihastuksissaan. Hän osoitti sille suunnalle, jossa heidän majansa oli.

"Mr Jenks, olen kotona teeaikana."

Pydyttyään häntä laukaisemaan revolverin, jos tarvitsisi apua, lähti merimies nopeasti.

"Ihmettelen mitä hän pelkää", tuumi tyttö. Senvuoksi kiiruhti hän niin paljon kuin voi ja juoksi takaisin miehen luo. Tämä askarteli kiinnittämällä pistimiä lankkuun. "Minkä vuoksi tuota teette?" kysyi tyttö.

"Koetan valmistaa saapuville epämiellyttäville vieraille ikävyvyyksiä", vastasi Jenks. "Tästä tulee *cheval de frise*, jonka aion sijoittaa luolamme eteen, jos olemme pakoitettuja puolustautumaan villeiltä. Kun se sulkee tien, eivät he voi hyökätä päällemme."

Heidän yhdeksäntenätoista saarella oleskelupäivänään kiipesi merimies

tapansa mukaan Näköalavuorelle Iriksen laittaessa aamiaista. Hän katsoi kiikarilla joka suuntaan, mutt'ei ainuttakaan purjetta näkynyt.

Hän pisti kiikarin koteloon ja palasi Iriksen luo.

Aamu kului kuten tavallisesti. Iris ei ollut unohtanut saniaiskasvin kastelemista. Aamiaisen jälkeen oli hänellä tapana mennä sitä kastelemaan ja hän nousi nytkin sitä varten ylös.

"Saanko auttaa teitä", sanoi Jenks. "Minulla ei ole tänään kiirettä."

"Ei kiitos! En salli teidän liikuttavan pensasta. Se näyttää suorastaan iloiselta minun tullessani ja juo veden yhtä halukkaasti kuin janoinen eläin."

"Kaalinpäälläkin on sydän, miss Deane."

Iris lähti nauraen, mutta oli ollut poissa tuskin viittä minuuttia, kun mies kuuli kaksi kertaa toistetun huudon. Hän eroitti oman nimensä — ei Jenksin, vaan Robertin. Jotain hirveätä oli tapahtunut, sillä huuto oli äärimmäisen epätoivoinen.

Hän juoksi sisään, tempasi kivääritelineeltä yhden kuudesta kivääristä, jotka olivat aina ladatut ja syöksyi läpi metsän, jossa ei nähnyt mitään, rannalle. Täällä näki hän Iriksen taistelevan kahden villin näköisen dyakin kiinnipitelemänä, joista toinen puvusta päättäen oli joku päällikkö ja toinen vastenmielisen näköinen puolialaston villi. Heidän ympärillään tanssi seitsemän pyssyillä ja parangeilla (suurilla malaijlaisveitsillä) asestettua miestä.

Molemmat villit koettelivat sitoa Iriksen käsivarsia, mutta hän oli notkea ja vahva, joten he saivat kovan pähkinän purrakseen. Estääkseen häntä huutamasta painoi toinen dyakeista suuren kätensä hänen suulleen.

Tyynesti ja rauhallisesti, kuin olisi ollut harjoituskentällä, laskeutui Jenks polvilleen ja tähtäsi. Ei kukaan dyakeista huomannut häntä, sillä kaikkien mielenkiinto oli kohdistunut hämmästyttävänsä saaliiseen, nuoreen ja kauniiseen naiseen, joka aivan tyynesti kuljeskeli täällä ympäri. Jyvä ja tähtäin tulivat hitaasti suoraan linjaan sen pedon rinnan kanssa, joka painoi tytön suuta.

Kuula sattui aivan sydämen yläpuolelle ja katkasi selkärangan.

Iris, joka tunsi vapautuneensa illettävästä otteesta, tempautui irti päälliköstä ja kiisi kuin lintu kohti Jenksiä ja pelastusta.

Kivääristä kuului jälleen kaksi perättäistä lyhyttä, terävää laukausta ja kaksi dyakkia vaipui hiekkaan. Jällellä oli kuusi, niiden joukossa päällikkö, jota pakeneva tyttö tietämättään ruumiillaan suojeli.

Neljäs dyakki kaatui.

Jällelle jääneet, julmat, mutta eivät pelkurit villit latasivat pyssyjään. Kalpeana, päättäväisenä, teräksinen kiilto silmissään ja leuka eteenpäin työntyneenä seurasi merimies heidän valmistelujaan.

"Vasemmalle!" huusi hän. "Juoskaa puuta kohti."

Iris kuuli ja koetteli totella, mutta voimat pettivät ja hän kaatui murentuneiden korallien päälle.

Jenks tarkasteli häntä sekä dyakkeja, jotka ampuivat epätasaisen yhteislaukauksen. Jotain, joka muistutti kiirehtivää mehiläistä, surisi hänen korvansa ohi, ja hänen oikean jalkansa läheisyydessä oleva kivi sai voimakkaan läimäyksen näkymättömästä kädestä. Se oli hänestä mieluista. Tästä tulisi taistelu eikä teurastus.

Viides dyakki vaipui kuolinkouristuksissa maahan ja päällikkö tähtäsi tarkkaan polviasennossa olevaa ampujaa, joka uhkasi tuhota koko hänen joukkonsa. Mutta merimies ampui ensin ja näki kummastukseksen kirjavasti puetun villin lentävän taapäin useita yardejia ja kaatuvan sitten maahan.

Vielä kaatui yksi ennenkuin kaksi jällelle jäänyttä katsoivat olevan syytä lähteä peräytymisretkelle. He tekivät sen nopeasti, mutta laahasivat päällikköä mukanaan. Jenksin tarkoitus ei kuitenkaan ollut päästää heitä menemään. Hän tähtäsi jälleen yhtä. Kuului naksahdus eikä mitään muuta. Patruuna ei syttynyt. Hän koetti kiireesti vetää sen ulos, mutta epäonnistui. Sellaisia vahingoita saattaa sattua niinkin hyvälle kiväärille kuin Lee-Metford on.

Karjaisten hyppäsi hän ylös ja syöksyi eteenpäin. Pakenevat miehet näkivät hänet ja lisäsivät vauhtia. Samalla hetkellä kun hän oli Iriksen luona, katosivat he puiden sekaan.

Hän heitti remmistä kiväärin olalleen ja otti tytön käsivarsilleen. Tämä oli tajuissaan, mutta hengästynyt.

"Kuulkaa", huusi Jenks. "Koettakaa totella minua — kirjaimellisesti. Kannan teidät — luolaan. Jääkää sinne. Ampukaa jokainen, jonka näette — kunnes minä tulen."

Tyttö kuunteli ihmetellen. Ajatteliko mies jättää hänet nyt, kun hän oli painettuna tämän rintaa vasten? Mahdotonta! Ah, hän ymmärsi. Villit olivat kai tulleet sinne veneellä. Merimies aikoi hyökätä heidän kimppuunsa uudelleen. Hän ajatteli taistella yksin heidän kanssaan eikä hän, Iris, saisi tietää mitään ennenkuin kaikki olisi ohi.

Jenks asetti hänet luolan sisäänkäytävälle. "Te ymmärrätte!" huudahti hän ja vastausta odottamatta juoksi sisään hakemaan uuden kiväärin. Senjälkeen

juoksi hän Näköalavuoren kautta etelärantaa kohti. Hän ymmärsi dyakkien nousseen maihin sillä hiekkarannalla, jota Iris oli kutsunut Salakuljettajain lahdeksi. He eivät saaneet päästä pakoon millään ehdolla.

Merimies oli oikeassa. Tullessaan perille huomasi hän kolmen — eikä kahden — miehen työntävän *sampania* vesille. Yksi heistä oli, ihme kyllä, päällikkö. Silloin ymmärsi Jenks kuulan sattuneen dyakin kohotettuun pyssyyn edelläkerrotulla seurauksella. Hän oli välttänyt kuoleman kuin ihmeen kautta.

Jenks valmistautui kylmäverisesti tappamaan kaikki kolme. Välimatka oli sangen suuri, ehkä 800 yardia. Hän laskeutui polvilleen ja ampui. Kuula näytti sattuneen veneeseen.

Samassa kuuli hän takanaan nopeita askelia. Hän nousi salamannopeasti, kääntyi ja näki — Iriksen.

"He pakenevat", sanoi tyttö. "Missä ovat toiset?"

"Kuolleet!"

"Tarkoitatteko tappaneenne kaikki?"

"Vain kuusi. Heitä oli kaikkiaan yhdeksän."

Hän laskeutui uudelleen polvilleen ja kohotti kiväärin. Iris heittäytyi hänen viereensä.

"Mr Jenks", sanoi hän rukoilevasti yhteenliitetyin käsin, "älkää tappako minun takiani useampia ihmisiä!"

"Omasta puolestani sitten", murahti mies kiusaantuneena häiritsemisestä, sillä nyt oli *samponi* kaukana.

"Silloin pyydän teitä Jumalan nimeen olemaan ottamatta useampia ihmishenkiä. Se, minkä teitte, oli välttämätöntä, ehkä oikein. Mutta tämä on murha."

Mies laski aseensa ja katsoi häneen.

"Jos nämä miehet pääsevät elävänä, tulevat he takaisin suurella joukolla kostamaan toverinsa — ja ottamaan teidät vangiksi."

"Niin on ehkä sallimuksen tahto. Rukoilen teitä sittenkin säästämään heidät."

Jenks laski kiväärin hiekalle ja nosti tytön hellästi ylös. Ei kumpikaan heistä sanonut sanaakaan. *Sampanin* suuri, kolmikulmainen purje täyttyi tuulella. Perässä näkyi mies, joka uhkaavasti pudisti rannalla olijoille nyrkkiään.

Malaijipäällikkö kirosi heitä ja Jenks ymmärsi varsin hyvin, mitä hän tarkoitti.

VIII.

Varustautuminen.

He katsoivat kauan etenevän veneen jälkeen. Pian näkyi se vain pienenä pilkkuna tyynellä merellä. Tasainen tuuli pullisti purjeita ja merimies ymmärsi ettei siinä ollut mitään sotajuontaa, vaan dyakit pakenivat peloissaan ja raivoissaan. He palaisivat riittävin voimin kostamaan.

Merimies rypisti otsaansa; hän ei tiennyt vasemman käsivartensa olevan tytön vyötäisillä ennenkuin tämä vapautui ja sanoi pyytävästi:

"Älkää olko minulle vihainen, mr Jenks. En voinut sille mitään. En sietänyt nähdä heitä ammuttavan."

Silloin heräsi mies todellisuuteen.

"Tulkaa", sanoi hän ihmeellisen puoleensavetävästi hymyillen. "Palaamme linnaamme. Olemme ainakin jälelläolevan osan päivää rauhassa."

Hänen täytyi sanoa tahi tehdä jotain tytön rauhoittamiseksi. Tämä oli yhä hyvin liikutettu ja merimies katsoi sen luonnollisesti vangitsemisen aiheuttamaksi.

"Ette pyydä minua kertomaan seikkailuani", sanoi Iris rauhallisesti

katsottuaan häntä hetkisen.

"En", vastasi Jenks. "Luulin teidän olevan liian liikutetun puhuaksenne siitä vielä."

"Liikutetun? Ei suinkaan! Olen vain väsyksissä vastustelemisesta ja avunhuutamisesta, mutta älkää luulkokaan minun aikovan pyörtyä tahi saada hermokohtausta. Myönnän itkeneeni hiukan, kun työnsitte minut syrjään ja nostitte kiväärin ampuaksenne noita viheliäisiä, henkensä edestä pakenevia raukkoja. Tein ehkä väärin estäessäni teitä?"

"Kyllä, siinä teitte väärin," vastasi Jenks vakavasti.

"Samantekevää," jatkoi tyttö. "Jumala on ollut meille sangen hyvä. En voi ajatella hänen pelastaneen meitä niin monista vaaroista antaakseen meidän kuolla muutamia tunteja tahi päiviä ennen avun saapumista. Ja minä haluan kertoa teille mitä tapahtui."

"Sen voitte tehdä, mutta ensiksi on teidän juotava tämä."

He olivat perillä leiripaikalla ja Jenks avasi nopeasti konjakkipullon ja kaatoi siitä pikariin.

Tyttö nieli sitä hiukan tehden vastustavan eleen ja Jenks joi loput.

"Menin vesiastioineni saniaiskasvin luo," alkoi Iris, "ja kuulin kuinka janoiset juuret särpivät sisäänsä vettä, kun yht'äkkiä metsästä syöksyi neljä miestä tarttuen takaapäin käsivarsiini ennenkuin ehdin käyttää revolveria."

"Jumalan kiitos, ettette sitä tehneet!"

"Arvelette, että he olisivat vastanneet tuleen, jos olisin ampunut. Niin, etenkin jos olisin satuttanut päällikköä. Mutta hän se oli, joka

silmänräpäyksessä antoi muutamia käskyjä — arvatenkin etteivät he saisi tehdä minulle mitään pahaa. Tosiasia on, että he näyttivät yhtä kummastuneilta kuin minä kauhistuneelta. Mutta joskin he saattoivat pitää kiinni käsistäni, niin eivät he voineet estää minua huutamasta. Ah, miten huusin!"

"Niin, sen todellakin teitte! Ja minä tartuin ensimmäiseen kivääriin, jonka tapasin. Mutta nyt, miss Deane — koska asia on päättynyt onnellisesti, rohkenen ehkä pyytää teitä jäämään luolaan siksi kunnes tulen takaisin. Minun täytyy vaatia sitä. Te ette tosiaankaan saa seurata minua."

Tyttö ymmärsi mille asialle hän meni ja alistui kuuliaisesti.

Jenks katsoi viisaimmaksi kulkea Kilpikonnarantaa Salakuljettajainlahteen ja sieltä seurata dyakkien jälkiä, koska hän sillä tavoin saattoi tutkia melkein koko saaren. Hän ei lyönyt laimin mitään varovaisuustoimenpiteitä. Hän pysähtyi usein kuuntelemaan.

Maassa olevat merkit osoittivat rannalle laskeneen vain yhden *sampanin*. Senjälkeen hän ei huomannut mitään mielenkiintoista ennenkuin löysi hiekalla makaavan päällikön pyssyn. Se oli suustaladattava, sangen kaunis ase, jonka perä oli koristettu kullalla ja elfenluulla.

Lukko oli Lee-Metford-kuulan särkemä ja rannalla olevat epäilemättömät todistuskappaleet kertoivat päällikön kadottaneen kaksi — joll'ei kolmea oikean käden sormea.

Hänellä oli siis hiukan syytäkin raivota, ajatteli Jenks. Se oli onni, sillä nyt ei hän vähään aikaan tuntene halua uusiin seikkailuihin.

Hän pelkäsi jonkun dyakeista olevan vain vaarallisesti haavoittuneen ja tunsu suurta helpotusta huomattaessaan ettei niin ollut laita.

Hän kokosi kuolleiden pyssyt ja veitset sekä heidän alkuperäiset vyönsä ja koristeensa. Seuraavan puolen tunnin aikana tarjosi hiljainen laguuni herkkupaloja haikaloille.

Heidän syödessään illallista ennusti puiden suhina ja vaahtopirskeiden räiske riuttaa vasten lähestyvää myrskyä. Troopillinen myrsky, ei pyörremyrsky, vaan myöhästynyt sadeajan purkaus, peitti saaren ennen puolta yötä. Väsyneenä päivän elämyksistä oli Iris vetäytynyt huoneeseensa muutamaa tuntia aikaisemmin; hän oli nukkunut heti ja Jenks jäi yksin ajatuksineen.

Hän ei voinut nukkua, vaan istui ja poltteli suurenmoisen tuhlaavasti, sillä hänen pieni tupakkavarastonsa väheni nopeasti.

Hän istui tupakoimassa ja tuumimassa siksi kunnes sade meni ohi ja saari kylpi ihanassa kuunvalossa.

Silloin hän nousi, aukasi oven ja seisoi hetken kuunnellen aaltojen kohinaa.

Äkkiä sattui hänen silmiinsä voimakas valonsäde, joka lankesi kallioon, johon luola oli kaivettu.

"Jupiterin kautta!" mutisi hän. "Tuota en ole milloinkaan ennen huomannut."

Hänen huomiotaan oli kiinnittänyt aivan luolan suun yläpuolella, noin neljäkymmenen jalan korkeudessa oleva ylätasanko. Se oli ehdottomasti luoksepääsemätön ja hyvin vaikea maasta käsin tutkia. Jenks oli toiminnan mies. Hän kiipesi lähimpään korkeaan puuhun, mutta ei ollut ehtinyt kahdeksaa jalkaa korkeammalle, kun useita lintuja lensi kirkuen pois yöpuultaan.

"Hitto vieköön," mutisi hän peläten Iriksen heräävän. Hän koetti edelleen kavuta oksien välitse ylöspäin, kun tuttu ääni sanoi:

"Mr Jenks, mitä ihmettä siellä teette."

"Sain halun vaihteen vuoksi nukkua kerran puussa."

"Olkaa kiltti ja vastatkaa vakavasti!"

"Olen enemmän kuin vakava. Tässä puussa on paljon pieniä piikkejä, jotka saavat hyvin totiseksi, kun koettaa kiivetä ylöspäin."

"Mr Jenks, sanokaa minulle heti mitä te teette!"

Iris koetti olla ankara, mutta hänen äänessään tuntui levottomuutta, joka heti sai merimiehen katumaan. Hän kertoi tytölle ylätasangosta ja selitti epäselvän suunnitelmansa, että he mahdollisesti sieltä löytäisivät pakopaikan, jossa saattaisivat puolustautua monta päivää. Hänen täytyi heti varmistautua suunnitelman toteuttamismahdollisuudesta. Tyttö kehoitti häntä olemaan varovainen, ja hän kiipesi edelleen. Päästyään kahdenkymmenenviiden jalan korkeuteen sai hän hyvän yleissilmäyksen ylätasangosta. Yksi ainoa katse sai hänen sydämensä ilosta sykkimään. Tasanko oli vähintään viisitoista jalkaa pitkä. Se oli täydellinen kotkanpesä ja ihminen saattoi päästä sinne vain portailla tahi ilmapallolla.

Liikutetumpana keksinnöstään kuin tahtoi osoittaa, koetti hän näyttää hyvin välinpitämättömältä palatessaan alas.

Jenksin kerrottua kaikki sanoi Iris hitaasti:

"Te olette siis vakuutettu noiden petojen takaisintulosta?"

"Onnettomuudeksi olen asiasta liiankin varma."

"Mitä voimme tehdä pelastaaksemme henkemme? Mikä tahansa on parempaa kuin uuden hyökkäyksen odottaminen."

"Kaikkein ensiksi täytyy koettaa nukkua ennen päivän koittoa."

Seuraavana aamuna valmisti hän kiireesti riittävän pitkän ja kylliksi vahvan tangon sitomalla nuoralla yhteen kaksi nuorta puuta. Iris auttoi häntä asettamaan ne vuoren seinää vasten ja hän kiipesi ylätasangolle.

Hänen edellisenä iltana tekemänsä huomiot vahvistuivat. Tasanko oli suurempi kuin hän oli rohjennut toivoa, toiselta sivulta melkein kymmenen jalan pituinen. Paneutumalla pitkäkseen ja katselemalla joka suunnalle, huomasi hän ainoat paikat, joista saattoi nähdä ylätasangolla olevan parin korkean puun ja noin yhdeksänkymmenen jalan päässä olevan vastapäisen kallion. Tasangolla oli riittävästi tilaa vettä ja ruokatarpeita varten, ja hän huomasi heti polttavan auringon säteitä ja yön purevaa kylmyyttä voitavan lieventää asettamalla öljykangas sopivaan paikkaan.

"Tämä oli oikea onnenpotkaus", ajatteli Jenks. "Otaksuen ettei kumpikaan meistä haavoitu, voimme puolustautua viikon tahi kenties enemmänkin. Miten on mahdollista, että olen voinut oleskella täällä niin kauan ja vain sattumalta keksiä tämän turvallisen sopen."

Vasta alas tultuaan saattoi hän ymmärtää asian. Silloin hän näki, että tapa, jolla vuoren molemmat kulmat ulkonivat, esti ylätasankoa syrjästä näkymästä, ja edestäpäin kirkkaassa auringonvalossa katsottuna näytti se vain mitättömältä syvennykseltä.

Hän kertoi nopeasti suunnitelmansa Irikselle. Pääsy Kotkanpesään oli valmistettava käyttämällä nuoraportaita, jotka kiinnitettiin lujasti ja voitiin vetää ylös. Paikan täytyi olla alati varustettuna ruokatarpeilla, vedellä ja ampumavälineillä. Ne saatettiin peittää öljykankaalla, että säilyisivät

kunnossa.

"Meidän on nukuttava siellä joka yö", jatkoi hän huomaamatta Iriksen kalpenemista.

"Ei kai ennen, kun meitä uhkaa todellinen vaara?" huudahti tyttö.

"No niin, ehkä se ei käy välttämättömäksi ennenkuin yhdennellätoista hetkellä. Kun olen vienyt ylös elin- ja muut tarpeemme sekä valmistanut portaat, koetan tuumia tepsivien vartiopostien asettamista asemamme ympärille. Saammehan nähdä."

Pian saattoi Iris purkaa ja yhdistää köyttä paljon paremmin kuin hänen opettajansa ja hänen tehtäväkseen jäi kuudenkymmenen köysiaskelman laittaminen portaisiin. Sitä ei hän luonnollisesti yhtenä päivänä olisi ehtinyt, mutta päivällisen jälkeen ryhtyi merimies häntä auttamaan. He uurastivat niin myöhään iltaan, että sormet tulivat helläksi ja selkää rupesi pakottamaan.

Mutta sitä ennen oli Jenks jälleen kiivennyt tankoa myöten ylös ja vienyt mukanaan sorkkaraudan, vasaran ja kuokan. Näillä työkaluilla ryhtyi hän korjaamaan tulevaa asuntoa. Hän ei luonnollisesti koettanut poistaa suurempia kivimääriä, mutta siellä oli joukko epätasaisuuksia "lattiassa", jotka oli tasoitettava.

Ilokseen havaitsi hän muutaman kuokanlyönnin paljastavan halkeaman, jota helposti saattoi suurentaa. Hän onnistui muodostamaan siihen syvennyksen, jossa Iris saattoi elintarvekasan takana istua turvassa; samalla oli hän itsekin suojassa vastapäätä olevalta kalliolta eikä häntä näkynyt puistakaan.

Kuljetettuaan ylös kaksi laatikkoa ammuksia, — joita varten oli tehnyt erikoiset syvennykset — korvaamattomat vesisäiliöt maihin ajautuneesta

veneestä, useita laatikkoja korppuja, kaikki säilykkeet sekä kolme pulloa viiniä ja kaksi konjakkia, palasi hän alas ryhtyen kiinnittämään kiväärinlukkoja seipäisiin.

"Jos ette heti kerro mitä ajattelette noilla kummallisilla vehkeillä tehdä", sanoi Iris aamiaisen jälkeen, "niin minä teen lakon."

"Niistä tulee meidän ulkopostejamme. Tulkaa mukaan, niin saatte nähdä kuinka asetan ne paikoilleen."

Hän otti yhden seipäistä eriskummallisille liitteineen, heitti kiväärin olkapäälleen ja hymyili nähdessään Iriksen tärkeän ilmeen tämän sitoessa revolveria uumilleen.

He menivät nopeasti Salakuljettajainlahteen ja tyttö ymmärsi pian noiden itsetoimivien merkkien nerokkuuden. Jenks satoi seipään lujasti kasvavaan puuhun niin, että se jäi ruohon peittoon. Otettuaan kuulun pois patruunasta, sijoitti hän nallin hanan eteen. Liipasimeen, jonka vieterin hän oli asettanut niin, että se laukesi pienimmästäkin kosketuksesta, satoi hän ohuen nuoran laittaen sen noin kuuden tuuman korkeudelle maasta sekä kiinnitti toisen pään jonkun matkan päässä olevaan kantoon.

Seurauksena oli, että Iriksen hameen hipaisu jännitettyyn nuoraan sai patruunan laukeamaan.

"Kas niin!" huudahti merimies iloisesti. "Kun olen vetänyt ketjun tällaisia laitteita molemmin puolin lahtea, arvelen voivamme tynesti odottaa heidän yritystään päästä huomaamattamme maihin."

"Tiedättekö," sanoi Iris vakavasti, "luulen teidän olevan nerokkaimman miehen maailmassa."

Jenksiä nähtävästi ilahdutti keksintönsä ja hän teki yhtämittaa valmiiksi

koko ketjun. Sillääikaa alkoi tulla pimeä.

"Tältä päivältä riittää," sanoi hän. "Huomenna asetamme vartioposteja muille strategisille paikoille. Sitten voimme nukkua rauhassa."

Heikossa lampunvalossa työskentelivät he senjälkeen innokkaasti portaiden valmistuksessa kunnes Iris oli nukkumaisillaan väsymyksestä. Väsyneesti hymyillen toivotti tyttö hyvää yötä ja pian olivat molemmat vaipuneet uneen, jonka vain terveys, raskas työ ja raitis ilma suo.

IX.

Luolan salaisuus.

Seuraavana iltana valmistuivat köysiportaat. Jenks oli lujasti päättänyt olla vuoteeseen menemättä ennen niiden paikoilleen asettamista. Senjälkeen juolahti hänen mieleensä, jos suinkin mahdollista, räjähdyttää kallio, josta näkyi ylätasangolle. Se oli kuitenkin hänen käytettävissään olevilla keinoilla mahdotonta. Kallion huippu vietti heikosti länteen eikä mikään muu kuin dynamiitti tahi muu sellainen aine olisi voinut tehdä sitä vihollisen ampujille käyttökelvottomaksi.

Hän saattoi olla varma voivansa päivisin yhdeksällekyymmenelle yardille asetetulla kiväärillään pitää paikan vapaana tungettelihoista. Mutta yöllä — siinä oli vaikeus. Hän ratkaisi sen osaksi asettamalla ylätasangolle kaksi tukea vihollisen otaksuttuun keskustaan tähdätyille kivääreille ja sitäpaitsi teki hän toiseen tukeen merkkejä voidakseen ampua koko vihollisen rintamaa.

Mutta hän ei tyytynyt tähänkään. Hänen mieleensä juolahti, että dyakit saattavat tuloksettoman etsimisen jälkeen lähteä pois, jos hänen onnistuisi uskotella heille, että hän Iriksen kanssa oli poistunut saarelta. Senvuoksi poisti hän huolellisesti vuoren juurelta kaikki kivet, jotka oli ylätasangolta irroittanut ja vaikkakin hän järjesti tuet valmiiksi öljykankaalle, ei hän

ripustanut sitä paikoilleen. Iris ja hän saattoivat olla siellä kätkössä monta päivää ilman että piilopaikkaa keksittäisiin.

Se edellytti kuitenkin, että liiat ruokavarat ja ampumatarpeet täytyi piilottaa, ja mikä paikka sopi siihen paremmin kuin luola?

Jenks alkoi jälleen kaikin voimin kaivaa kuokalla ja lapiolla antimoniumsuonen läheisyydestä. Sillä tavoin johtui hän elämänsä toiseen suureen tapahtumaan.

Sateenkaarisaari oli antanut hänelle sen, jonka mies asettaa kaiken muun yläpuolelle — puhtaan rakkauden naiseen, yhtä kauniiseen ruumiiltaan kuin sielultaankin. Ja nyt lahjoitti se hänelle rikkauksia, jotka olisivat voineet herättää eteläafrikanlaisen magnaatin kateutta. Ilman ajatustakaan mistään muusta kuin tarvittavan piilopaikan valmistamisesta, kaivoi ja kuokki merimies tavalla, joka leimasi kaikki hänen tekonsa, kun hän äkkiä kohtasi suonen melkein puhdasta kultaa.

Voidakseen viedä pois kiviä ja maata, heitti hän kaiken kaivamansa öljykankaalle, jonka laahasi sitten metsään tyhjennettäväksi. Tehtyään sen neljä kertaa kiinnitti hän huomiota metallisiruihin, jotka muistuttivat antimoniumia. Mutta kuudes taakka auringonvaloon kannettuna näytti niin merkilliseltä, että hän ryhtyi sitä tutkimaan lähemmin. Vaikka hänen tietonsa kivennäisaineista olivat sangen puutteelliset, täytyi hänen uskoa, ettei siinä ollut kuparia tahi rautakiisua, vaan kimaltelevaa, keltaista kultaa.

Hiukan liikutettuna, vaikka puoleksi epäluuloisena palasi hän luolaan ja otti mukaansa kimpaleen löytämänsä metallia. Tällä kertaa ei voinut erehtyä. Luonto itse oli muovaillut puhtaan kultakimpaleen. Iris oli mennyt kylpemään ja viipyisi jonkun aikaa poissa. Jenks istui kannolle ja piteli kädessään pientä, ehkä noin kahdenkymmenen punnan arvoista kultapalaa. Verkalleen tuumi ja yhdisti hän saarella oleskelun ensipäivinä tekemänsä

johtopäätökset.

— Englantilaisen luuranko, joka makasi lähteen luona pensastossa, myrkyllisillä kaasuilla täytetty Golgata, kaivostyökalut, niin hyvin kiinalaiset kuin eurooppalaisetkin, tinakanteen piirretty karttaluonnos — ah! tinakansi! Koneellisesti otti merimies sen taskustaan. Vihdoinkin keksi hän salaperäisen 32 merkityksen. Mittaa kolmekymmentäkaksi askelta tunnelin suulta, kaiva yhden jalan syvyyteen ja pääset tämän kultapitoisen kallion emäsuoneen. Siinä oli siis luolan salaisuus.

Kiinalaiset, jotka tunsivat vuoren kultapitoisuuden, olivat kaivaneet vuoren toiselta puolen. Mutta heidän täydellinen tietämättömyytensä oli johtanut perikatoon. Vapautunut hiilikaasu oli tukahduttanut heitä tusinoittain. He olivat todennäköisesti itsepäisesti taistelleet tätä näkymätöntä pahaahenkeä vastaan, kunnes paikka tuli kirotuksi ja elävien olentojen pannaan julistamaksi. Mutta jos he vain olisivat kaivaneet pienen kanavan ja antaneet näkymättömän vaaran virrata alaspäin kunnes sen voima olisi ollut ilman ja meren murtama, olisivat he rankaisematta saattaneet murtaa koko vuoren.

Tuntematon J S-raukka olisi myöskin voinut sen tehdä. Mutta omaten vain karkeantyöntekijän tiedot ja välttämällä kivilouhosta, oli hän ryhtynyt vaikeampaan tunnelintekoon saavuttaakseen aarteiden. Hän onnistui, mutta vain tullakseen tapetuksi samalla hetkellä kuin pääsi miljonääriksi.

Tulisiko sama kohtalo niidenkin osaksi, jotka olivat tulleet hänen jälkeensä?

"Ei, kautta Jumalan!" Jenks melkein huusi. "Minä murren lumouksen. Olen tullut tänne kohtalon lähettämänä, en kultaa kaivamaan, vaan pelastamaan naisen elämän, ja vaikka kaikki kiinalais- ja malaijilaisjumalat yhtyisivät minua vastaan, niin minä voitan ne."

Hän hypähti kuullessaan oman äänensä. Hänellä ei ollut aavistustakaan olevansa niin liikutettu. Heti tukahdutti hän sen brittiläiseen välinpitämättömyyteen tuntien oikein häpeävänsä.

Mitä tämä löytö häntä hyödytti? Miehen kantamuksellisella kultaa ei hän saattaisi ostaa silmänräpäyksenkään turvallisuutta Irikselle, itsestään puhumattakaan.

Iris! Puhuisiko hän tästä tytölle? He olivat yhtiömiehiä kaikessa saarta koskevassa — miksikä siis salata häneltä tämä ihmeellinen uutinen?

Ja kuitenkin tunsu hän siihen kiusausta — juuri rakkautensa vuoksi tyttöön. Ei saattanut tietää mitä voisi sattua heidän tultuaan pelastetuiksi. Aika kuluisi nopeasti kunnes vanha järjestys palautuisi ja Iris ottaisi paikkansa yhteiskunnassa ja hänestä itsestään tulisi jälleen kunniaton ent. upseeri.

Eikö olisi ihanaa uhmata vastoinkäymistä, jos hän sellaisten olosuhteiden vallitessa onnistuisi voittamaan tytön rakkauden ja sitten paljastaisi saaren salaisuuden? Hän ehkä epäonnistuisi. Vaikkapa hän olisi rikas kuin Kroisos tulisi hän aina olemaan merkitty mies. Iris oli tyttö, joka saattoi vaatia ruhtinaskruunua. Päästyään isänsä luo tuntisi hän ehkä yhä kiitollisuutta, mutta rakkaus katoaisi kuin kangastus. Silloin olisi toimittava rehellisesti. Puolet täällä olevista rikkauksista kuuluisi Irikselle.

Niin, tämä oli ainoa mahdollisuus. Sitä tapausta varten, että hänelle itselleen kävisi huonosti ja Iris pelastuisi, kirjoittaisi hän täydellisen selonteon löydöstään ja uskoisi sen tytölle avattavaksi kuusi kuukautta heidän pelastumisensa jälkeen.

Hän otti muistikirjasta lehden ja kirjoitti:

"Rakas miss Deane!

Joko minä olen elävänä tahi kuolleena teidän tätä lukiessanne, niin tietäkää, että rakastan teitä. Jos voisin toistaa tämän vakuutuksen miljoona kertaa yhtä monella eri tavalla, en kuitenkaan löytäisi parempaa tapaa ilmaista haavetta, jota olen hellinyt siitä asti kun suopea kohtalo salli minun temmata teidät kuoleman kynsistä. Sanon yksinkertaisesti: rakastan teitä! Tulen niin tekemään elämäni loppuun asti ja korkein toivoni on, että haudantakaisessa elämässäkin voisin ilmituoda rakkauteni teihin.

Mutta kohtalo ei ehkä suo minun saada vastarakkautta. Kuolemani varalta, ennen saarelta lähtöänne, haluan senvuoksi ilmoittaa teille kuinka löydätte suuriarvoisen kultakaivoksen vuoresta, jossa luola on. Te kai muistatte tinakannessa olevat merkit, joita emme ymmärtäneet. Luku 32 tarkoittaa luolan pituutta ja numero yksi että jalan syvyydessä luolan lattian alla kulkee runsas kultasuoni. Vuoren toisella puolella oleva louhimo täyttyi myrkyllisillä kaasuilla estäen kiinalaiset kaivostöitä jatkamasta. Siinä kaikki tiedot, jotka sir Arthur Deanen tänne toimittamat tutkijat tarvitsevat. Tosiasiat ovat kiistämättömiä.

Otaksuen, että olen elossa, omistamme luonnollisesti kaivoksen yhdessä. Jos olen kuollut, haluan kuudennen osan lankeavan enolleni William Anstrutherille, Crosstwaite Manor, Northelleston, Yorkshire, tunnustukseksi hänen hyvyystään minua kohtaan nuoruudessani. Kaikki muu jää kokonaan teille.

Robert Anstruther."

Luettuaan kirjeen alkoi hän tuumia mistä saisi siihen kuoren. Samassa näki hän Iriksen tulevan uimasta ja kulkevan kuin riepuihin puettu nymfi. Sillä hetkellä putosi hänen silmiltään verho. Mitä? Epäillä Iristä! Saattoiko hetkeäkään epäillä, että rikkaus tahi köyhyys, huono tahi hyvä maine

vaikuttaisi pienimmälläkään tavalla tähän uskolliseen sydämeen, jos tämä neitseellinen lähde oli sen rakkauden täyttämä, joka kerran elämässä tulee jokaiselle tosi naiselle!

Nauraen hulluudelleen repi hän kirjeen pieniin palasiin.

"Varjelkoon! Älkää tuijottako minuun niin! En kai näytä kummitukselta?" huudahti Iris tultuaan niin lähelle, että eroitti hänen liikutetun muotonsa.

"Teillä ei kai ole mitään sitä vastaan, jos kutsuisin teitä keijukaiseksi?" sanoi Jenks poiskäännettyin katsein, etteivät ne puhuisi enempää kuin kieli.

"Ei, jos tarkoittatte hauskoja keijukaisia. Mutta pelkään, että 'mörkö' olisi koko joukon sopivampi sana. Katsokaa sunnuntai-iltapäivä-kävelypukuani!"

Hän levitti hamettaan ja se näytti tosiaankin surkuteltavalta. Se oli paikattu sekä parsittu, mutta kuitenkin niin täynnä reikiä, että itseään kunnioittava palvelija olisi epäillyt käyttää sitä tulisijan puhdistuksessa.

"Täällä on kylliksi miehen vaatteita" alkoi Jenks. "Saattaisi olla mahdollista — laittaa — niistä jotain, jota voisitte käyttää."

"Mutta ompelulankani on lopussa."

"Siinä tapauksessa on sitä valmistettava hampusta."

"Niin, se ehkä kävisi päinsä. Te löydätte aina keinoja."

"Pelkään tämän olevan huonon keinon. Mutta voitte myöhemmin hankkia itsellenne hyvitystä ostamalla muutamia kauniita pukuja Daucetilta tahi Worthilta."

Tyttö nauroi iloisesti. "Saattaahan sattua, että rakas vanha isäni, iloissaan löytämisestäni, antaa minun Parisissa kotimatkalla hypätä yli aisojen, mutta

se ei kestä kauan. Me olemme sangen rikkaita, mutta minä en saa heittää kymmentätuhatta puntaa vuodessa vaan pukuihin."

"Te olette hyvin rikas, miss Deane."

"Te tiedätte luonnollisesti puhuvanne palturia."

"Suokaa anteeksi! Mitä maksaa kävelypuku parhaimmista pariisilaisista liikkeistä?"

"Kolmekymmentä puntaa."

"Ja päivällispuku?"

"Ah, mitä hyvänsä viidestäkymmenestä punnasta ylöspäin."

Jenks otti muutamia kvartsipaloja öljykankaalta.

"Tässä on kävelypuku", sanoi hän ojentaen tytölle puolen kilon painoisen kiven. "Tällä järelläolevalla kivikasalla voitte saada Europan parhaimmin puetun naisen päivälliskutsuissa hämmästyttämään."

"Tarkoitatte, että pommittaisin häntä näillä?" kysyi Iris veitikkamaisesti.

"Ei, vielä pahemmin! Kantamalla vielä kalliimpaa pukua."

Jenksin ääni oli vakava; tyttö otti kvartsinkappaleen ja katsoi siihen.

"Luolasta, arvaan? Ettekö sanoneet, ettei antimonium ole arvokasta?"

"Tämä ei ole antimoniumia vaan — kultaa. Sattumalta löysin hyvin rikkaan kultasuonen. Vaatimattoman laskun mukaan on se satojentuhansien puntien arvoinen. Me olemme rikkaita, miss Deane."

"Me! Rikkaita!" läähätti Iris. "Olen hyvin iloinen teidän vuoksenne, mutta sanokaa, mr Jenks, mitä *minulla* on asian kanssa tekemistä?"

"Teillä? Mehän olemme yhtiötovereita. Löytäjän oikeudella omistamme me maan, metsät y.m."

"Sitä en käsitä. Te löydätte kultakaivoksen ja selitätte aivan kylmäverisesti minun omistavan siitä puolet senvuoksi, että olette vetäneet minut merestä, antaneet minulle ruokaa ja katon pääni päälle, pelastaneet minut merirosvojen käsistä ja kohdelleet minua yleensä niinkuin uskollinen palvelijatar pientä lasta. Mr Jenks, en tosiaankaan voi."

"Miss Deane, te saatte minut oikein suuttumaan, jos sanotte vielä sanankin. Kieltäydyin ehdottomasti kuuntelemasta sentapaisia todisteita."

He seisoivat hetkisen vaieten kunnes merimies alkoi moittia itseään karkeudesta. Hän oli ehkä loukannut tyttöä. Tämähän oli vain kokematon lapsi; hän olisi voinut esittää asian selvemmin ja rauhallisemmin. Ja koko ajan leikki Iriksen kasvoilla pidätetty iloisuus, sillä hän ymmärsi miestä niin hyvin, että olisi nauranut, jos tämä olisi uhannut hänet surmata.

"Tahdotteko olla hyvä ja tuoda lampun", sanoi Jenks vihdoinkin.

"Oi, saanko puhua?" pyysi Iris. "En tahdo teitä suututtaa, mutta minun täytyy puhua."

"Tarkastamme ensiksi kaivostamme lähemmin. Jos tahdotte tuoda lampun, näemme paremmin."

Huolellinen tutkimus vahvisti ensimmäisen olettamuksen.

"Täällä on siis hyvin paljon rahaa?" sanoi Iris hetken kuluttua.

"On, hyvin paljon."

"Siinä tapauksessa meidän ei tarvitse tulla erimielisiksi jaon suhteen. Siitä riittää meille molemmille."

"Aivan varmasti. Voimmepa antaa hiukan ystävillemmekin."

Se aika, jolloin Jenksin oli tapana kiivetä Näköalavuorelle, lähestyi. Hän tarttui kivääriin ja kirveeseen sekä lähti. Iris asetti teeveden kiehumaan, ja tahtoen saada enemmän polttoaineita, meni rannalle, jossa rikkirevityn kirjeen palaset olivat hajallaan.

Hän oli elävöitynyt kunniallisuus, mutta ei vielä ole syntynyt naista, joka olisi voinut kääntää katseensa kirjeestä. Hän sattui eräällä liuskalla näkemään oman nimensä.

"Vai niin, se oli aiottu minulle!" huudahti hän tarttuen liuskaan ja silmäillen sitä tutkivasti. Ei mistään hinnasta maailmassa olisi hän ryhtynyt poimimaan liuskoja ja koettamaan liittää niitä yhteen. Mutta ne kiinnittivät hänen mieltään ja nyt, lähempää katsoen, näki hän palan, johon oli kirjoitettu: "— Minä rakastan teitä!"

Nämä kaksi palaa näyttivät sopivan erinomaisesti yhteen. Mutta kolmannessa oli samat sanat: Minä rakastan teitä! — Hän ei halunnut nähdä enempää eikä edes kääntänyt lappuja, jotka olivat pudonneet maahan kirjoitettu puoli alaspäin.

Hän aukaisi puseronsa kauluksen ja otti esille pienen kultamedaljongin, jossa hänen vanhempiansa kuvat olivat. Sinne asetti hän nuo kolme merimiehen kirjeen palasta, joiden sisältö oli hänelle kallis.

Palatessaan vuorta alas kuuli Jenks tytön laulun kauan ennen kuin näki hänet lieden ääressä askaroimassa. Lähemmäksi tultuaan huomasi hän maassa

olevat kirjeenpalaset, kumartui ottamaan ne ja heitti tuleen.

"Mitä te kirjoititte minun kylpemässä ollessani?" kysyi Iris huolettomasti.

"Muutamia ilmoituksia kaivoksesta, mutta ajatellessani lähemmin asiaa huomasin, ettei sitä tarvittu."

"Ah, siinäkö kaikki!"

X.

Hyökkäystä odotellessa.

Päivän toisensa jälkeen työskenteli merimies puolustusvarustuksien kuntoonlaittamisessa tarkastellen huolellisesti merta keksiäkseen joko pelastavan laivan tahi vihollisen veneiden tulon. Tätä lykkäystä ei hän olisi saanut, ellei onneksi olisi satuttanut kuulallaan päällikköä ja siten riistänyt tältä kolme sormea. Ei edes villikään voi sellaista vammaa kuitata aivan helpolla, ja kuluisi kymmenen päivää ennenkuin typistetty ryöväri saattaisi kiroilematta liikuttaa kättään.

Silläaikaa nukkui Jenks, ajan kuluessa, yö yöltä rauhattomimmin ja hänen muotonsa muuttui yhä levottomammaksi. Hän alkoi ymmärtää minkävuoksi saarelle ei saapunut laivaa, joka varmasti oli lähetetty heitä etsimään — se tutki Kiinan ja Siamin pitkiä rantalinjoja.

Hänellä oli tapana merkitä päivien kulku yksinkertaiseen, valmistamaansa aurinkokelloon. Iris näki sattumalta kuinka hän leikkasi neljännekkymmenennenneljänneksen loven puun reunaan.

"Olemmeko tosiaankin olleet täällä neljäkymmentäneljä päivää", kysyi hän laskettuaan merkit.

"Kyllä, luulen laskeneeni oikein", vastasi mies. "*Sirdaren* upposi 18 päivä

maaliskuuta ja nyt pitäisi siis olla ensimmäinen toukokuuta."

"Vapun päivä!"

"Niin, menemmekö iltapäivällä Hurlinghamiin?"

"Joskus, sitä ajatellessani, tuntuu aika yhtä monelta vuodelta, mutta kun minulla on kiire, kuluvat päivät kuin tunnit."

"Mahtaa olla hauskaa kun on niin mukautuva luonne."

"Tietysti. Koettelen sovittaa aikaa teidän pahantuulenne mukaan."

Iris pani kädet kupeille ja katseli Jenksiä melkein nenäkkäästi. Nykyisin olivat he erinomaisia ystäviä.

Yksi ainoa kysymys jäi ratkaisematta — Iriksen varustaminen vaatteilla. Hänen ja merimiehen yhteinen nerokkuus ei riittänyt hamppuköydestä valmistamaan oikeata ompelulankaa. Se oli liian myhkyräistä ja epätasaista. Jenks koetti puunsäikeitä, linnunhöyheniä, kaikkea, mitä keksiä saattoi, ja olisi ehkä onnistunutkin, jos olisi saanut jatkaa muutamia viikkoja.

Sitä mukaa kuin päivät kuluivat, tuli asia yhä sietämättömämmäksi ja molemmat tarkastelivat usein vaieten sitä miesten vaatteiden paljoutta, joka heillä oli. Takkien ja liivien suhteen ei tietysti ollut mitään vaikeuksia. Iris oli jo kauan aikaa kantanut näitä osia laivan lääkärin puvusta, mutta muun suhteen.

Eräänä muistettavana päivänä teki Iris ratkaisevan päätöksen. Jenks oli tavallisuuden mukaan kiivennyt Näköalavuorelle. Hän tuli takaisin tuoden uutisen, että hän luuli — ei tosin ollut ihan varma, mutta muutamat merkit osoittivat — lännessä olevan kaukaisen saaren luona näkyvän savua höyrylaivasta.

Vaikkakin hän näki silmillään viidenkymmenen mailin päässä olevan savupilven, ei hän lähellä asuntoaan huomannut mitään erikoista. Jos eivät hänen ajatuksensa olisi olleet niin kokonaan kiintyneet taivaanrannalla näkyvään savuun, olisi hän pannut merkille Iriksen hameenreunan alta näkyvät, housuihin puettut jalat.

Merimiehestä tuntui Iris ottavan tämän tärkeän ilmoituksen omituisesti vastaan ja oli kummallista, ettei hän tarjoutunut seuraamaan huomiontekopaikalle, jonne Jenks palasi.

Hän tuli takaisin tuntia myöhemmin ja rypyt otsalla olivat entistä syvemmät.

"Väärä hälyytys!" vastasi hän lyhyesti tytön kysymykseen.

Ja siinä kaikki, vaikka Iris kokosi rohkeutensa ja kulki hänen ohitse. Lujasti päättäen tehdä tästä vaikeasta koettelemuksesta lopun, pysähtyi hän Jenksin eteen ja sanoi:

"Niin, nyt olen tehnyt sen!"

"Oletteko?" huudahti Jenks käsittämättä mitään.

"Kyllä. Ne ovat hiukan liian pitkät ja tunnen itseni vähän tottumattomaksi, mutta ne ovat kuitenkin paremmat — kuin vanha pukuraukkani." Punastuen ojensi hän esiin toisen jalkansa.

"Ah, minä näen!" mutisi merimies punastuen myöskin.

Iris, joka oli kuumeisen halukas olemaan hyödyksi, selitti äkkiä, että olisi erinomaista, jos hänkin oppisi käyttämään kivääriä voidakseen tarpeen tullen auttaa.

Lee-Melford kivääri antaa niin pienen sysäyksen, että mikä nainen hyvänsä voi sitä käyttää. Näin ollen suostui Jenks esitykseen heti, vaikka se tehtiin yhdennellätoista hetkellä. Aluksi antoi hän tytön koetella lataamattomilla patruunoilla. Opittuaan jotenkuten panostamaan ja tähtäämään sai hän ampua kymmenen laukausta. Maalitauluna oli valkea ympyrä kahdeksankymmenen jalan päässä olevassa kallionseinässä, ja se osa kymmenestä laukauksesta, joka ei sattunut maaliin, olisi saanut saman matkan päässä olevan vihollisen tuntemaan itsensä melko araksi.

Iris oli hyvin tyytyväinen taitoonsa.

"Nyt saatan olla taakan asemesta teille hiukan avuksi," huudahti hän. "Joka tapauksessa luulevat dyakit heitä vastassa olevan kaksi miestä ja heillä on hyvä syy pelätä meistä ainakin toista."

Silloin sai Jenks hyvän mielijohteen.

"Miksikä ette tulleet sitä ennen ajatelleeksi?" kysyi hän. "Ettekö huomaa, miss Deane, mahdollisuutta, johon sananne viittaavat? Olen pahoillani täytyessäni teille sanoa olevani vakuutettu, että jos nuo roistot hyökkäävät, niin tekevät he sen enemmän vangitakseen teidät kuin kostaakseen toveriensa kuoleman. Nämä dyakit ovat roistoja ja ryöväreitä, jotka eivät ole niinkään halukkaita taistelemaan kuin saamaan saalista ja naisia. Jos he tulevat takaisin ja näkevät kohtaavansa kaksi hyvinasestettua miestä, jotka ovat varustautuneet heitä ottamaan vastaan lämpimästi, niin on mahdollista, että he luopuvat yrityksestään."

"Toisin sanoen — he eivät saa nähdä minua muuten kuin miehen vaatteisiin puettuna?" sanoi Iris.

"Niin, viime hädässä. Toivon, etteivät he, kiitos varovaisuustoimenpiteidemme, keksi oleskelupaikkaamme. Ylhäällä

ylätasangolla tulee olemaan hyvin epämukavaa, mutta se ei tee mitään, jos vain olemme turvassa."

Tyttö ei vastannut heti. Sitten sanoi hän tuumivasti:

"Neljäkymmentäneljä päivää! Siinä on ollut enemmän kuin riittävästi aikaa koko Kiinan meren tutkimiseen. Isäni ei koskaan luovu toivosta ennenkuin on täysin vakuutettu *Sirdarenin* menneen pohjaan kaikkine päivineen!"

Merimiehellä oli vastaus valmiina. "Joka päivä lähenee pelastuksemme. Vaikkakin, luonnollista kyllä, tunsin aamulla pettymystä, voin tyynesti sanoa pelastuksen voivan tulla millä hetkellä tahansa."

Hän tarttui kivääriin ja lähti. Takaisin tultuaan kiipesi hän monta kertaa ylätasangolle vieden turpeita, jotka asetti selvästi näkyviin. Senjälkeen meni hän luolaan ja hakkasi pari tuntia kalliota. Vihdoin tuli hän sieltä hikisenä ja tomuisena juuri oikeaan aikaan ehtiäkseen tehdä viimeisen käyntinsä Näköalavuorelle ennenkuin aurinko laski. Hän pyysi tyttöä odottamaan hiukan illallisvalmistustensa kanssa, koska halusi kylpeä, joten heidän syömään ryhtyessään oli jo aivan pimeä.

"Miksikä kaivoitte taas luolassa?" kysyi Iris. "Onko teillä kiire tulla rikkaaksi?"

"Seurasin ilmareikää enkä malmisuonta. Jos ette pelkää jäädä pimeyteen, niin ryhdyn lampunvalossa jatkamaan työtäni heti kun olemme syöneet."

Mutta Iris vastusti sitä. Hänestä tuntui yksinäiseltä ja hän halusi puhella.

"Suostun siihen", sanoi Jenks, "edellyttäen ettette puhu mitään siitä, jonka teille kuukausi sitten kerroin."

"Sen lupaan. Saatte puhua niin paljon tahi niin vähän kuin haluatte.

Keskustelunaihe on teidän joutumisenne sota-oikeuteen."

"Hyvin epämiellyttävä aihe!" huudahti Jenks.

"Onko? Ei minusta. Olen ystävänne, mr Jenks, tietystikään en erikoisen vanha ystävä, sen myönnän, mutta nämä kuusi viikkoa saattaa yhtä hyvin vastata kuuden vuoden tuttavuutta. Ettekö voi minuun luottaa?"

"Kyllä, teihin voin luottaa", vastasi merimies vakaumuksellisesti.
"Tarkoitukseni oli jonain kauniina päivänä kertoa teille historiani.
Miksikä ei siis tänään?"

Pimeyden suojassa etsi Iriksen käsi kultamedaljonkia, jota hän aina kantoi kaulassaan.

"On omituista", jatkoi Jenks, "että te puhuitte juuri äsken kuudesta vuodesta. On melkein päivälleen kuusi vuotta siitä kun vaikeudet alkoivat."

"Lordi Ventnorin kanssa?" Nimi luiskahti tytöltä huomaamatta.

"Niin. Olin siihen aikaan pääesikunnassa luutnanttina ja taitavuuteni alkuasukasten kielissä kiinnitti erään Simlassa asuvan ystävän huomiota. Hän neuvoi minua hakemaan poliittiseen palvelukseen Intian hallitukseen. Tein niin. Hän tuki anomustani ja minulle ilmoitettiin, että saisin ensimmäisen vapaan paikan jossain alkuasukaskaupungissa, jos menisin naimisiin."

Hän lausui viimeiset sanat kiusottelevalla äänellä. Hämmästyneenä tästä ehdosta päästi Iris medaljongin ja kumartui korjaamaan tulta. Merimies huomasi kiiltävän korun.

"Kesken kaiken", huomautti hän, "mikä tuo loistava esine on rinnallanne?"

"Se on ainoa jällellepäänyt kalleuteni", vastasi tyttö. "Lahja isältäni

täyttäessäni kymmenen vuotta. Mutta olkaa hyvä ja jatkakaa."

"Minulla ei ollut ajatustakaan naimisiin menosta, mutta silmäilin garnisoonin seurapiiriä ja tulin siihen tulokseen, että tuomarin sisarentytär olisi minulle sopiva vaimo. Hän oli älykäs, sievä, ymmärsi keskustella ja omasi ihastuttavat hampaat."

"Oliko hän hyvin kaunis?"

"Ihmiset väittivät hänen olevan."

"Mutta mitä *te itse* ajattelitte?"

"Silloin olin minä puolueellinen. Olen nähnyt hänet myöhemmin ja hän oli melkoisesti muuttunut. Nykyään hän on naimisissa ja on tullut lihavaksi."

"Viekas Jenks!" Iris asettui mukavasti ja valmistautui kuuntelemaan.

"Niin, mutta te ette milloinkaan joutuneet naimisiin hänen kanssaan", huomautti tyttö.

"En, Jumalan kiitos", sanoi merimies vakavasti. "Olimme tuskin kihlautuneet ennenkuin hän kuumuuden johdosta matkusti enonsa kanssa Simlaan. Siellä tapasi hän lordi Ventnorin, joka palveli varakuninkaan esikunnassa. — Jos sallitte, hyppäämme tämän kohdan yli — keksin silloin minkävuoksi matkustetaan Englantiin vaimoa etsimään. Kymmenenpäiväisen oleskeluni aikana Simlassa tuli minulle lordi Ventnorin kanssa yhteenotto klubissa puolustaessani arvotonta naista ja pääsin vakavista seurauksista vain senvuoksi, että minua kohtaan oli käyttäydytty pahoin. Siitä huolimatta oli poliittinen urani lopussa ja minä palasin rykmenttiini saadakseni asianomaisista papereista selon minkälainen onni minulla oli ollut."

"Tarkoitatteko suhdettanne miss Morrisiin?" kysyi Iris.

"Aivan niin. Ja nyt jättää Elisabeth näyttämön. Kun ei minusta ollut avioliittoon, asetin päämääräkseni tulla kunnon upseeriksi. Ja kun hallitus vuosi sitten tahtoi vapaaehtoisista muodostaa kiinalaisen rykmentin, ilmoittauduin ja tulin hyväksytyksi. Minulla oli onni saada palvella vanhan ystäväni eversti Costobellin päällikkyyden alaisena, mutta silloin lähetti pahansuopa kohtalo lordi Ventnorin kaukaiseen itään, tällä kertaa tärkeissä siviilitoimissa. Tapasin hänet silloin tällöin ja tulimme vakuutetuiksi, ettemme pitäneet toisistamme enempää kuin ennenkään."

"Eversti Costobell sairastui ja rykmentin päällikkyyks joutui minulle koska majurimme oli matkoilla. Onnettomuudeksi valitsi everstin vaimo juuri sen ajan keimailulleen lordi Ventnorin kanssa. Kun en ollut tullut vielä niin ymmärtäväiseksi, että olisin hoitanut vain omia asioitani, huomautin asiasta madamelle ja hankin sillä tavoin itselleni verivihollisen. Hän ja lordi Ventnor tekivät suunnitelman tuhotakseen minut — kuten muistanette, olin joutunut lordin tielle myöskin Egyptissä —. Verukkeella, että halusi minulta neuvoa, hokutteli hän minut Hongkongissa olevan klubin puutarhan syrjäiseen osaan; lordi Ventnor oli myöskin näyttämöpaikalla, ja heidän yhteisen väitteensä johdosta käyttäytymisestääni, olin vähällä lyödä miehen kuoliaaksi."

"Lopun voi kertoa lyhyesti", jatkoi merimies vaiettuaan hetkisen. "Mitä hyödytti minun epätoivoinen kieltämiseni niitä todistuksia vastaan, jotka lordi Ventnor ja hänen liittolaisensa toivat esille! Vieläpä eversti Costobellkin uskoi vaimoansa ja tuli katkeraksi vihollisekseni. Naisraukka! Tunnen häntä kohtaan myötätuntoa. Niin, siinä on kaikki! Ja nyt olen täällä!"

"Voidaanko miehen elämä turmella niin helposti?" mutisi tyttö.

"Siltä näyttää. Mutta olen saanut palkintoni. Jos joskus näen mrs Costobellin, kiitän häntä ystävänpalveluksesta."

Iris tuli äkkiä hämilleen ja hänen kasvonsa hehkuivat.

"Mutta katsokaa, te olette houkutelleet minut unohtamaan työni, miss Deane!" huudahti Jenks. "Olemme istuneet tässä puhelemassa kunnes tulikin on väsynyt seuraamme. Olkaa hyvä ja paneutukaa heti levolle."

Iris tarttui hänen käsivarteensa. "Rukoilen Jumalaa tänä iltana ja joka ilta", sanoi hän juhlallisesti, "että nimenne tulisi kaikkien ihmisten silmissä pestyksi yhtä puhtaaksi kuin minun. Ja olen vakuutettu, että rukoukseni tulee kuulluksi."

Hän meni omalle puolelleen, mutta hänen enkelimäinen vaikutuksensa jäi jällelle. Mies kiitti Jumalaa niistä kärsimyksistä, jotka olivat tuoneet tämän naisen hänen elämäänsä.

Oli ihana yö. Jenks ei Iriksen lähdettyä tuntenut halua mennä vielä nukkumaan, vaan tarttui kuivaan oksaan, sytytti sen melkein sammuneesta hiilloksesta ja meni luolaan.

Hän kantoi kaivostyökalunsa ulos, sijoitti kauan sitten valmistamansa *cheval de frise'n* oikeaan paikkaan ja sammutti vedellä tulen.

Tämä oli joka ilta hänen viimeinen huolensa ennenkuin hän ojensi väsyneet jäsenensä oksista tehdylle vuoteelle. Se aiheutti aamuisin viivykettä, mutta hän ei milloinkaan laiminlyönyt mitään varovaisuustoimenpiteitä, ja saattoihan olla mahdollista, etteivät dyakit löytäisi Kotkanpesää, jos luulisivat saaren hyljätiksi.

Hän astui majaan ja oli juuri vetämäisillään jaloistaan saappaita, kun kajahti laukaus. Se kuului kymmenesti tavallista voimakkaampana täydellisen hiljaisuuden vuoksi. Sitä seurasi kiivas ampuminen, jonka hänen harjautunut korvansa kuuli suustaladattavien aiheuttamaksi.

Dyakit olivat nousseet maihin. Tullessaan hiljaa ja salaperäisinä olivat he itse joutuneet saman sotajuonen uhriksi, jota olivat aikoneet käyttää. Sensijaan että olisivat yllättäneet Sateenkaarisaaren asujamet tulivat he itse laukauksella vastaanotetuksi heti maihin noustuaan. Säikähtyneet villit vastasivat heti laukaisemalla vanhentuneet aseensa puita vastaan ja aiheuttivat melun, joka olisi herättänyt seitsemän unikekoa.

Silmänräpäystä myöhemmin ilmestyi Iris täysin puettuna.

"Ne ovat tulleet!" kuiskasi hän.

"Niin!" vastasi Jenks iloisesti. "Ylös portaita! Kiiruhtakaa! He eivät ole täällä vielä puoleen tuntiin, jos pitävät tuollaista melua jokaisesta vaikeudesta. Mutta emme antaudu mihinkään vaaraan. Heittäkää alas köydet ja vetäkää kun sanon."

"Hyvä on! Olkaa kiltti ja tulkaa luokseni pian."

Köydet putosivat alas. Vaatteet, kuokat, kirveet, lapiot, sorkkaraudat ynnä muut vedettiin ylös. Merimies juoksi majaan ja potkaisi lehtivuoteet lattialle. Senjälkeen kiinnitti hän kaikki kiväärin olkapäälleen ja kiipesi ylös nuoraportaita vetäen ne jälestään Kotkanpesään.

"Kuulkaa," sanoi hän äkkiä "onko teillä mukanaan sadehattu?"

"On."

"Ja raamattunne?"

"Se on aina päänallani."

XI.

Taistelu.

Merimies tiesi niin hyvin, mihin oli sijoittanut vartiopostinsa, että saattoi seurata kaikkia vihollisen liikkeitä.

"Jos he jatkavat tuolla tavoin, eivät he ole perillä ennen päivänkoittoa."

"Haluaisin melkein, että he olisivat jo täällä", kuului tytön rauhallinen vastaus. "Tämä odotus on hermoja koettelevaa."

He loikoivat muutamilla ryysyisillä vaatekappaleilla, jotka kiireesti oli heitetty ylätasangolle. Suuri kallio oli pimeän peitossa.

Jenks tarttui tytön käteen. Se oli hiukan kostea, mutta ei vapissut enempää kuin hänen omansakaan.

"Dyakit ovat paljon arempia kuin te", kuiskasi hän nauraen. "Miten julmia ja rohkeita he ovatkaan, eivät he kuitenkaan uskalla kohdata kummitusta."

"Sääli, ettemme voi heille loihtia esiin kummitusta."

Nämä sanat saivat miehen tuumimaan. Ilman että tyttö tiesi, oli välikappale kummituksen valmistamiseen peitetty pensaaseen lähelle lähdettä. Mutta sitäpaitsi tarvittiin bengaalitulia, fosforia ja peilejä.

"Mitä sanotte?" kysyi Iris.

Jenks luetteli puuttuvat esineet. Heillä ei ollut muuta tehtävää kuin odottaminen, ja ihmiset keskusteleivat vaaran uhatessa jokapäiväisistä asioista.

"En tiedä mitään fosforista", sanoi tyttö, "mutta tulikivellä voi saada aikaan omituisia tuloksia, ja tällä hetkellä on huoneessani laatikko tulitikkuja. Ettekö muista? Ne olivat taskussanne ja te heititte ne pois. Ei, mitä aiotte tehdä?"

Jenks oli laskenut nuoraportaat ja aikoi nähtävästi kiivetä niitä myöten alas.

"Älkää pelätkö", sanoi hän. "En viivy kuin viisi minuuttia!"

"Jos te menette alas, tulen minä mukaan. En halua jäädä yksin tänne ylös."

"Olkaa hyvä, älkääkö pidättäkö minua", kuiskasi merimies vakavasti. "Te ette saa tulla. En aio antautua mihinkään vaaraan. Jos jäätte tänne, voitte varoittaa minua heti. Mutta jos molemmat olemme siellä, voimme tosiaankin joutua vaaraan. Pyytäisin teitä tarkasti pitämään silmällä Kilpikonnarantaa siltä varalta, että dyakit ovat valinneet sen tien."

Tyttö myöntyi, vaikka vastahakoisesti. Hän vapisi tuskasta miehen vuoksi.

Jenks katosi sanaakaan lisäämättä. Hän juoksi pensastoon ja palasi senjälkeen takaisin luolan luo kantaen sylissään jotain valkoista. Toisen kerran meni hän samaa tietä tuoden yhtäläisen kantamuksen. Sitten juoksi hän taloon. Enempää ei ylätasangolla oleva tyttö nähnyt, mutta pian kuuli hän köysiportaiden narinasta miehen kiipeävän niitä myöten ylös. Vihdoin oli hän tytön luona, joka nyyhkytti:

"Älkää enää poistuko luotani! En kestä sitä".

Jenks katsoi viisaimmaksi koettaa tyyntä häntä herättämällä hänen mielenkiintoaan. Vetäen yhdellä kädellä köysiportaita ojensi hän esiin toisen, jossa loisti valoisia pilkkuja kuten kiiltomatoja.

"Se on teidän syynne," sanoi hän. "Te annoitte minulle mainion mielihoiton ja minun täytyi panna se tähtäimeen."

"Mitä te teitte?"

"Laitoin luolaan kauhean kummituksen."

"Kuinka?"

"Se ei ollut mikään hauska tehtävä, mutta pakko ei lue lakeja."

Tyttö käsitti, ettei Jenks halunnut vastata kysymyksiin. Saattaa olla, että uteliaisuus nyt, kun Iris tunsikin olevansa turvassa, olisi voittanut pelon ja saanut hänet pyytämään tarkempaa selvitystä, mutta samalla kuului raivokkaita ääniä ja koralli narskui askeleista.

"Ne tulevat kuitenkin rantaa pitkin," kuiskasi Jenks.

Tavallaan hän kuitenkin erehtyi. Säännötön yhteislaukaus vuoren pohjoispuolella ilmaisi, että ainakin muutamat dyakit tulivat sitä tietä. Dyakkipäällikön esiintyminen, oikea käsi siteessä ja seurassaan muutamia miehiä, osoitti rohkeimpien uskaltaneen kulkea Kuolemanlaakson kautta.

He etenivät varovaisesti ikäänkuin väijytystä peläten.

Päälliköllä oli vasemmassa kädessään kiiltävä parangi; toiset olivat aseistetut kivääreillä ja vöihin pistetyillä miekoilla.

Jenks tunsikin äkkiä, että olisi viisainta ampua koko joukko. Hän heitti kuitenkin mielestään tämän ajatuksen heti. Hän oli ryhtynyt kaikkiin

valmistuksiin siinä toivossa, että roistot luopuisivat hakemisesta muutaman tunnin tuloksettoman etsinnän jälkeen. Hän vakuutti itselleen vihollisuuksien aloittamisen olevan tyhmyyttä. Olisi paljon parempi välttää taistelua kuin ilmaista sen alkamisella piilopaikkansa.

Toisin sanoen: hän teki suuren tyhmyyden. Ampumalla dyakkipäällikön olisi hän riistänyt vihollisilta miehen, jota ilman he eivät olisi saarelle tulleet. Jos päävoima, joka jo oli metsässä piilevien näkymättömien voimien peloittama, olisi paikalle saapuessaan tavannut päällikkönsä ja hänen pienen joukkonsa ruumiit, olisivat he joutuneet täydellisen pakokauhun valtaan.

Mutta ei hyödytä mitään ajatella kuinka olisi voinut käydä. Asiain näin ollen kulkivat dyakit hiljaa ja mitä suurimmalla varovaisuudella ohi lähteen ja aikoivat juuri mennä luolaan, kun yksi heistä huomasi asunnon.

Silmänräpäyksessä muuttivat he tapaa ja vetäytyivät vastapäisen kallion varjoon aikoen odottaa lisävoimien tuloa. Merimies arveli lähetetyn lähetin kiiruhtamaan hidastelijoita, sillä kaukainen ampuminen taukosi ja viiden minuutin kuluttua ilmaisi kimeä ulvonta yhteisen rynnäkönnä alkaneen taloa vastaan.

He pitivät sellaista melua, että Jenksin täytyi suorastaan huutaa sanoessaan Irikselle:

"He arvelevat meidän nukkuvan hyvin raskaasti, koska emme ole heränneet heidän laukauksistaan."

Tyttö aikoi vastata, mutta Jenks esti sen asettamalla kätensä hänen olkapäälleen, sillä dyakit, jotka olivat keksineet asunnon tyhjäksi, juoksivat luolalle ja olivat täysin näkyvissä.

Sikäli kuin merimies saattoi eroittaa, joutuivat kolme ensimmäistä

"espanjalaisen ratsastajan" pistimien lävistämiksi ja oppivat sillä tavoin tuntemaan sen peloittavat ominaisuudet. Haavoittuneet huusivat epätoivoisesti, mutta heidän äänensä hukkui hämmästyneiden toverien ulvontaan. Silmänräpäyksessä syöksyivät kaikki lähteelle, rannalle, kalliolle, mihin hyvänsä, päästäkseen pois kauhean luolan lähetyviltä, jossa kummitukset mellastivat ja miehet kaatuivat itsestään sisäänkäytävän luona. Merimies, joka kurkisti niin pitkälle kuin tyttö salli, kuuli kahden vaikeroivan alhaalla samalla kuin kolmas vaivaloisesti nilkutti karkuun.

"Mikä on?" kysyi Iris. "Mitä on tapahtunut?"

"Laatikko tulitikkuja ja muutamat kokoonasetetut luut ovat karkoittaneet heidät pakosalle."

Hänellä ei ollut aikaa vastata enempää, sillä hän oli kiintynyt laskemaan kuinka monta dyakkeja oli.

Tähän saakka oli hän nähnyt noin viisikymmentä. Sitäpaitsi ei hän halunnut antaa Irikselle lähempiä tietoja tekemästään kujeesta. Hän oli poiminut lähteen luona olevan luurangon luut kokoon, kostuttanut tulitikuista saamansa tulikiven ja sivellyt sillä luurangon, sekä asettanut sen luolan kaukaisimpaan nurkkaan.

Eivät edes päällikön rohkaisevat houkuttelut saaneet hänen miehiään uudelleen lähestymään tätä kauheata paikkaa. Vihdoin meni peloton lurjus itse miekkaansa heiluttaen luolan ovelle. Kauhun lyömänä katsoi hän sisällä olevaa esinettä, joka silloin tällöin loisti. Miekallaan koetteli hän "espanjalaista ratsastajaa." Se oli ainakin jotain aineellista, sitten laahasi hän toisen vaikeasti haavoittuneista kuunvaloon.

Jälleen kutkutti Jenksin sormia halu lähettää luoti roiston pään läpi — mutta hän hillitsi itsensä. Ja niin meni se, joka harvoille miehille tarjoutuu —

toinen tilaisuus.

Päällikön uudistettu käsky sai muutamat rohkeat miehet kantamaan pois haavoittuneet, todennäköisesti majaan.

Tuskin oli merimies käsittänyt heidän seuraavan aikomuksensa, ennenkuin hän pakoitti Iriksen menemään öljyvaatteen alle suojaan, painautuen itse kalliolattiaa vasten ja tarkastellen ruohoturpeiden takaa. Villit olivat sytyttäneet lähteen luo tulen. Pian valaisi punainen leimu mustaa vuorta ja villit ryhmittäytyivät tulen läheisyyteen.

He puhuivat kieltä, jossa oli paljon kovia ääntiöitä ja söivät kuivattua kalaa, hirssiä sekä kuivattua lihaa. Todennäköisesti oli villejä myöskin veneitä vartioimassa ja saarta kiertelemässä. Myöhemmin selvisi, että kolmella *sampanilla* oli tullut yhdeksättäkymmentä miestä.

Eräs joukosta oli puettu aivan eri tavalla kuin muut ja kantoi Intian muhamettilaisten tavallista pukua. Hänen ihonsa oli ruskea, mutta villien lian alta näkyvä iho oli keltainen. Tavasta, jolla miehen turbaani oli sidottu, päätti Jenks hänen olevan Punjabin musulmanneja — nähtävästi Andamoneilta karannut rangaistusvanki.

Kaikki olivat aseistetut suustaladattavilla, joko vanhentuneilla piilukkokivääreillä tahi pyssyillä, jotka olivat siksi uudenaikaisia, että nallihatun asettamista varten oli piikki.

Jokaisella dyakilla komeili parangi ja tikaria muistuttava kris; muutamat harvat olivat varustetut keihäillä; ja noin tusinan verran kantoi olkapäällään pitkää, suoraa bamburuokoa. Ensi silmänräpäyksessä ei merimies käsittänyt mitä niillä tehtiin. Hän huomasi sen myöhemmin niin äkkiä, että säästy monen tunnin pelolta, sillä nämä aseet olivat kuolettavampia kuin konekivääri.

Tulen ympärillä kävi vilkas keskustelu. Vaikkakin oli helppo huomata päällikön olevan käskijän, näyttivät hänen miehensä saavan vapaasti lausua mielipiteensä.

Hetken kuluttua sieppasi päällikkö nuotiosta kekäleen ja valaisi sillä Jenksin äsken sammuttamaa nuotiot. Hän näytti tulevan hiilien tutkimisesta johonkin lopputulokseen ja hänen sanansa näyttivät tekevän vaikutuksen.

Iris painautui lähemmäksi merimiestä ja kuiskasi:

"Tiedättekö mitä hän sanoo?"

"Saatan vain arvata, että hän palaneista kekäleistä saattaa sanoa milloin tuli on sammutettu."

"Siinä tapauksessa tietävät he meidän olevan saarella."

"Niin, tahi että olemme lähteneet täältä muutamia tunteja sitten. Joka tapauksessa aikovat he päivän valettua tutkia tarkasti saaren."

"Nouseeko aurinko pian?"

"Kyllä — oletteko väsynyt?"

"Hiukan."

"Älkää pitäkö minua hulluna — mutta ettekö koettaisi nukkua hiukan?"

"Nukkua! Näiden miesten täällä ollessa?"

"Niin. Emmehän tiedä kuinka kauaksi he jäävät. Meidän on säästettävä voimiamme."

"Tahdon koettaa tehdäkseni teille mieliksi."

Jenks valmistui myöskin lepäämään hiukan. Hän oli vakuutettu, että heidän piilopaikkansa ilmitulo ennen päivän valkenemista oli sula mahdottomuus ja ensimmäinen heikko päiväsäde herättäisi hänet.

Kun aamutuuli alkoi puhaltaa ja tähdet taivaalla vaalenivat, heräsi merimies siipien suhinaan. Eräs lintu aikoi juuri istuutua kalliolle, mutta pelästyi hänet nähdessään. Hän heitti katseen Irikseen ja vakuuttauduttuaan siitä, että tyttö yhä nukkui, ryömi äänettömästi ruohoturpeiden taa katselemaan.

Dyakit olivat jo alkaneet liikuskella. Muutamat lisäsivät puita nuotioon, toiset hakivat vettä, laittoivat ruokaa tahi polttivat pitkävartisia, naurettavan pienipäisiä piippuja. Pällikkö makasi yhä hiekalla, mutta kun ensimmäiset auringonsäteet kultasivat vettä, kumartui eräs miehistä hänen puoleensa ja sanoi jotain, joka sai hänet nousemaan ylös. Muutamat miehet lähtivät heti Europa Pointin suunnalle.

"He ovat löytäneet veneen," ajatteli Jenks.

Kaksi miehistä tuli pian takaisin. Toinen heistä näytti Jenksin vartioposteja. Villeillä oli huumorintajua. He nauroivat makeasti nähdessään viime yön pelon aiheuttajan. Ainoastaan päällikkö näytti vihaiselta.

Vihdoin antoi hän muutamia määräyksiä ja dyakit hajaantuivat eri suunnille.

Jenks hiipi Iriksen luo ja herätti hänet. Tyttö istuutui heti ja tuijotti kummastellen herättäjään. "Oi", kuiskasi hän, "ovatko he vielä täällä?"

Merimies kertoi mitä oli tapahtunut ja esitti, että he söisivät hiukan silläaikaan kun vihollinen ei ollut näkyvissä.

Syötyä aikoi Iris heittää tähteet tyhjään fotogeniastiaan, mutta Jenks

ehkäisi sen sanoen hymyillen:

"Ei. Jätteet muodostavat seuraavan ateriamme. Emme saa heittää pois mitään, joka kelpaa ruuaksi."

"Miten ajattelematon olen!" huudahti Iris. "Mutta sanokaa — luuletteko heidän lähtevän tänään?"

Mutta merimies heittäytyi pitkäkseen ja tarttui kivääriinsä.

"Pysytelkää hiljaa, jos elämänne on teille rakas," sanoi hän. "Ryömikää koloonne. Vastapäisellä kalliolla on dyakki."

Ja niin olikin; eräs mies oli kiivennyt pahaan paikkaan sijoitetulle kalliolle ja huusi jotain tovereilleen. Tähän saakka ei hän ollut nähnyt mitään eikä kiinnittänyt huomiota pakolaisten piilopaikkaan.

Jenks toivoi kimeä-äänisen villin laskeutuvan keskustelun loputtua alas. Mutta ei! Mies katseli laaksoon, lähteen ympärille, taloon ja luolaan. Hän ei vieläkaan huomannut ylätasankoa. Tällä onnettomalla hetkellä lensi kolme dyakkien peloittamaa lintua suoraan kalliota kohti, etsien laskeutumispaikkaa.

Jenks kiroili itsekseen ja tähtäsi vasemmalle puolelle dyakin rintaa. Eräs linnuista laskeutui ylätasangon reunalle, mutta samalla keksivät sen kirkkaat silmät miehen ja se kiisi tovereidensa seuraamana kirkuen tiehensä.

Dyakki kiinnitti huomiota lintujen pelästyneeseen käytökseen ja tuijotti tiukasti ylätasankoa. Hän ei voinut eroittaa Jenksiä turpeiden takaa. Hän näki ehkä osan öljykangasta, mutta siltä matkalta näytti se kallion osalta. Ja kuitenkin oli siellä jotain, joka kummastutti häntä. Hetken tuijotettuaan kääntyi hän ja huusi jotain rannalle päin.

Vaarallinen hetki oli käsissä. Jenks laukaisi ja dyakki putosi kalliolta kadoten näkyvistä.

Ensimmäisen todellisen laukauksen ääni herätti saarella tavattoman melun. Linnut täyttivät ilman käheällä kirkunalla ja dyakit juoksivat ulvoen kokoon joka suunnalta. Kaatunutta lähinnä olevat nostivat hänet ylös ja kantoivat lähteelle. Hän oli kuollut, ja vaikka he muiden vammojen joukosta löysivät pian kuulanreiän, eivät he silminnähtävästi tienneet mistä oli ammuttu, sillä niillä, joille hän oli huutanut, ei ollut pienintäkään aavistusta mitä hän oli aikonut sanoa, ja kevyt ruudinsavu oli jo leijaillut avaruuteen.

Iris kuuli melua alhaalta ja kysyi vapisevin äänin:

"Aikovatko he hyökätä?"

"Ei vielä", kuului tyyni vastaus. "Tapoin miehen, joka meidät näki, ennenkuin hän ehti ilmoittaa muille."

Hän oli ottanut rohkean askeleen, sillä nyt dyakit tiesivät vihollisen olevan saarella eikä ollut pienintäkään toivetta, että he lähtisivät pian asian näin ollen. Tilanne ei kuitenkaan ollut toivoton. Ei kukaan villeistä tiennyt kuka tahi kuinka heidän toverinsa oli ammuttu. Useat edestakaisin kuljeksivasta joukosta heittivät tuon tuostakin katseen vuoreen, mutta ei kenkään kiinnittänyt huomiota ylätasankoon.

Jenks luonnollisesti ymmärsi todellisen vaaran uhkaavan vasta sitten, kun he kävisivät toverinsa kuolinpaikalla. Yhdestä asiasta hän oli varma — ennenkuin he hänet voittaisivat, maksattaisi hän heille voitosta kalliin hinnan.

Päällikkö kuunteli mielenkiinnolla selitystä, jonka antoi dyakki, joka oli nähnyt toverinsa horjuvan ja kaatuvan. Noin parinkymmenen miehen seuraamana lähti hän kalliolle, jossa kuollut oli ollut.

Jenks heitti katseen tyttöön. Päällikkö miehineen oli kadonnut kallion taa. Tällä hetkellä kiipesivät muutamat kai kohtalokkaalle paikalle. Oliko tämä loppu?

Tietämättä uhkaavasta vaarasta luki Iris raamattua.

Äkkiä kuului kimeä huuto. Jenks nousi polvilleen. Dyakit olivat keksineet piilopaikan ja varustautuivat sitä ampumaan. Hän tarjoutui maalitauluksi siltä varalta, ettei Iris olisi suojassa.

"Vetäytykää takaisin", sanoi Jenks. "He ovat huomanneet meidät. Pian vinkuu lyijy korviemme ympärillä."

Tyttö vetäytyi koloon ja merimies heittäytyi pitkälleen. Neljä kuulaa vihelsi tasangon yläpuolella, kolme lävisti öljykankaan ja litistyi kallioseinäen.

Silloin suuttui Jenks. Neljä kertaa tuotti Lee-Metford kivääri kuoleman ampujain joukkoon.

Ennenkuin neljäs dyakki oli vaipunut maahan, ampuivat toiset vastapäisellä kalliolla olevat pientä ruohoturpeen yli näkyvää savupilveä. Mutta heidän kuulansa tapasivat vain kalliota, ja pian sen jälkeen oli vihollisista jäljellä vain kaksi, ja he makasivat liikkumattomina.

Alhaalla olijat ampuivat kaikin voimin, mutta onnistuivat vain irroittamaan kiviliuskoja Kotkan pesästä. Merimies hymyili. Hän tarttui tyynesti vanhaan nuttuun, kääri sen kokoon ja työnsi näkyviin. Sen jälkeen ryömi hän siitä kymmenen jalan päähän. Ne, joiden pyssyt olivat ladatut, laukaisivat ne luonnollisesti takkia kohti, jonka jälkeen Jenks kumartui kivääreineen kallioreunan yli.

Kolme dyakkia kaatui ennenkuin toiset livistivät. Patruunasäiliössä jäljellä

olevat patruunat saivat kahden hiljentämään vauhtiaan. Jenks päästi tyhjän kiväärin ja tarttui uuteen. Nyt seisoj hän suorana ja lähetti viimeiselle rosvolle muistutuksen. Toiset olivat kadonneet sille suunnalle, johon heidän johtajansa pienentyneine joukkoineen oli vetäytynyt. — Hetkistä myöhemmin ei näkynyt ainuttakaan villiä.

Jenks saattoi jälleen katsahtaa Irikseen. Tämän kasvoista vuosi veri.

"Jumalani!" vaikeroi mies. "Oletteko haavoittunut?"

Tyttö hymyili urhoollisesti. "Tyhjämpäiväistä", sanoi hän.
"Kivensirpale raapaisi otsaani."

XII.

Aselepo.

Oli vaarallisempikin vihollinen kuin ympäri hiiviskelevät dyakit. Tunnin kuluttua olisi aurinko keskitaivaalla ja kuivaisi kuumilla säteillään veren heidän suonissaan.

Sen oli Jenks tiennyt koko ajan. Öljykangas tarjoaisi vain mitätöntä suojaa. Mutta — jos Iris haavottuisi? Jos tämä kova jännitys aiheuttaisi kuumeen? Samassa kuuli hän tytön sanovan aivan rauhallisesti, melkein reippaasti:

"Teitä ilahduttaa kai kuulla, että verenvuoto on lakannut. Se oli vain naarmu."

Siis vielä kerran oli kohtalo säälinyt heitä. Pilvi poistui hänen sydämestään, sumu katseestaan. Äkkiä oli hän kuulevinaan heikkoa kahinaa puissa. Siinä oli paikka, jota vastaan hän ei ollut turvattu tässä paikassa seisoessaan.

Kun Iris puhutteli häntä, otti hän askeleen takaisin vastatakseen ja samalla hetkellä iski kaksi kuulaa juuri hänen päänsä yläpuolelle. Tyttö oli puhuttelullaan pelastanut hänen henkensä.

Hän juoksi tasangon oikealle sivulle ja kurkisti rohkeasti ruohojen läpi.

Puussa oli kaksi pääjoukosta myöhästynyttä kuljeksijaa. He painautuivat oksien väliin pelastuakseen, mutta toinen oli käännteissään liian hidas. Lee-Metford kuula saavutti hänet ja laukauksen kaiku tukahdutti hänen jäähyväishuutonsa.

Senjälkeen kääntyi merimies ja ryömi ylätasangon toiseen päähän. Ruohopeitteen välitse saattoi hän erottaa vuoren juurella hiekassa makaavan miehen mustat hiukset ja keltaisen naaman. Välimatka oli yhdeksänkymmentä yardia. Jenks tähtäsi tarkkaan, laukaisi ja kuuli heikon ulvahduksen; yritteliäs pää katosi eikä useampia vapaaehtoisia tähän palvelukseen ilmautunut.

Hän piti yhä silmällä tätä erikoisen tärkeätä paikkaa, kun Iris huudahti epätoivoisesti:

"Oi, tulkaa pian tänne! Vesi! Säiliöt ovat puhjenneet!"

Vasta kun Jenks oli temmannut öljykankaan sivuun ja koettanut käsin koota muutamia kallisarvoisia pisaroita, joita oli kokoontunut pieneen halkeamaan, näki hän koko onnettomuuden laajuuden.

Ensimmäisen laukaustenvaihdon aikana olivat useat kuulat lävistäneet öljykankaan. Onnettomuudeksi oli kaksi niistä sattunut kumpaiseenkin vesisäiliöön rikkoen ne. Sisällys oli hiljaa valunut pois. Huolimatta epätoivoisista ponnistuksista ei Iriksen ja hänen onnistunut pelastaa enempää kuin noin puoli litraa.

Jenksiin vaikutti tapahtuma sillä tavoin, että Iris suorastaan kauhistui.

"Puhukaa minulle", kuiskasi hän kalpein huulin. "Kestän kaikkea muuta paitsi tätä vaitioloa. Rukoilen teitä sanomaan minulle kaiken. Onko se niin hirveää?"

Tytön epätoivon näkeminen sai miehen toipumaan.

"Niin, tämä oli hyvin ikävää. Ei suorastaan loppu, mutta lähellä sitä."

"Loppu", sanoi Iris rohkeasti, "on kuolema. Me olemme elossa ja vahingoittumattomia. Teidän on jatkettava taistelua. Jos jumala suo, emme me kuole."

"Jumala teitä siunatkoon, rakas tyttö", mutisi Jenks katkonaisesti. "Te saattaisitte rohkaista minkä miehen hyvänsä kulkemaan varjojen laakson läpi."

Tytön katse ei väistänyt hänen katsettaan. Sellaisina hetkinä puhuu sydän sydämelle mitään salaamatta. "Meillä on vielä hiukan vettä jälellä!" huudahti Iris. "Kaikeksi onneksi emme ole janoisia, ja te olette unohtaneet samppanja- ja konjakkivarastomme."

Viimeisessä huomautuksessa oli jotain lystikästä; merimies ei sanonut mitään, vaan jätti kauhean totuuden toistaiseksi.

"Lohdutamme itseämme päivällisellä pullolla samppanjaa", sanoi Jenks. "Mutta nyt kuulen ystäviemme huutavan saaren tällä puolella oleville, jällelle jääneille tovereilleen. Minun on otettava osaa keskusteluun."

Hän tarttui kivääriinsä ja paneutui pitkälleen miellyttävän lämpöiselle tasangolle. Hän luuli tuntevansa päällikön äänen jakelevan määräyksiä.

"Onkohan hän nälkäinen?" tuumi Jenks. "Siinä tapauksessa laitan ruokatavaroiden hankinnalle pikku esteen."

Iris sanoi:

"Mr Jenks?"

"Niin", vastasi Jenks päättään kääntämättä. Hän arvasi kyseessä olevan tavanmukaisen asian.

"Saanko tulla sinne. Olen väsynyt täällä istumiseen."

"Kyllä, tällä hetkellä ei ole mitään vaaraa. Mutta ne saattaisivat nähdä teidät ja tehän muistatte mitä — —."

"Niin, muistan sen erinomaisen hyvin. Siinäkö kaikki. Kuului vaatteiden kahinaa. Nyt näytän mieheltä. Jos lupaatte olla minua katsomatta, niin tulen esiin."

"Minä lupaan."

Iris astui esiin. Hän oli hiukan punainen ja hämmennystään peittääkseen tarttui hän kivääriin.

"Nyt on meitä kaksi ampujaa", sanoi hän seisoessaan Jenksin vieressä.

Jenks saattoi syrjäsilmillä nähdä solakan, hyvin muodostuneen nuorukaisen ilmestyvän yht'äkkiä; se ilahdutti häntä. Tilanne tulisi kenties paremmaksi, jos dyakit näkisivät tytön tuollaisena.

"Teidän on heittäydyttävä pitkälenne heti kun minä sanon."

"Luottakaa minuun. Jumala minua varjelkoon."

Merimiehen kivääri laukesi niin äkkiä, että huudahdus kuoli tytön huulille. Kolme dyakkia koetti juosta piiritettyjen tovereidensa luo. He kantoivat ruukkua ja kahta koria. Ruukunkantaja kaatui ja astia rikkoontui. Toiset tekivät koko käännöksen ja kiisivät tiehensä kuin jänikset haavoittuneen ryömiessä perästä. Jenks ei ampunut uudelleen.

Iris seurasi silmillään haavoittunutta raukkaa. Silmät kostuivat ja hän

kalpeni hiukan. Haavoittuneen kadottua silmäsi hän laaksoon ja vastapäiselle kalliolle; kahdenkymmenen yardin päässä makasi kolme kuollutta ja kalliolla kaksi.

"Toivon ettei minun tarvitse käyttää kivääriä", sanoi hän vapisevin äänin. "Tiedän ettei sitä voi auttaa, mutta luulen etten milloinkaan voisi nukkua, jos tappaisin ihmisen."

Hän näki merimiehen katkeran hymyilyn. Jenks nukkuisi paljon paremmin, jos yhdellä ainoalla laukaisulla voisi surmata jok'ikisen saarella olevan dyakin.

"Te aioitte sanoa jotain, kun tulitte keskeytetyksi", huomautti merimies.

"Niin, minua kummastutti huomattessani miten lämpimäksi tämä tasanko on tullut." Sitten lisäsi hän hetken vaiettuaan: "Nyt luulen käsittäväni miksi tulitte niin liikutetuksi vesivarastomme vuodettua kuiviin. Ennen päivän päättymistä saamme tuntea kaikki janon tuskat."

"Älkäämme maalatko pirua seinälle", sanoi Jenks. "Mutta minä olen janoissani nyt."

Mies liikahti levottomasti. Hän oli liiankin tietoinen kaikille ihmisille yhteisestä heikkoudesta, joka aiheutti halun saada sellaista, jonka tyydyttäminen oli sula mahdottomuus. Hänen oma kurkkunsaakin oli aivan kuiva.

"Hakekaa tinapikari", sanoi hän. "Ottakaamme puolet varastostamme ja käyttäkäämme toinen puoli syödessämme. Koettakaa olla hengittämättä suun kautta. Vielä emme ole todellisessa veden tarpeessa. Se on suureksi osaksi luulottelua." Tyttö mittasi huolellisesti puolet ja huudahti:

"Minä juon ensiksi!"

"Ei, ei!" huudahti Jenks kärsimättömästi. "Antakaa tänne."

Tyttö oli olevinaan kummastunut.

"Kohteliaisuudesta" alkoi hän.

"Valitan, mutta minun täytyy vaatia sitä."

Iris ojensi pikarin. Jenks vei sen huulilleen ja oli juovinaan.

"Kas niin!" sanoi hän. "Minulla on kiire, sillä dyakit voivat tulla milloin hyvänsä."

Iris heitti katseen pikariin. "Mutta ettehan te juoneet mitään!"

"Riittävästi."

"Mr Jenks! Te tarvitsette enemmän kuin minä. Minä — en — tahdo — elää — ilman — teitä."

Merimiehen kädet vapisivat. Oli onni, ettei hänen tarvinnut nyt juuri ampua.

"Vakuutan juoneeni niin paljon kuin tarvitsin", sanoi hän turhan painavasti.

"Tehdäksenne minulle mieliksi voitte juoda ainakin oman osanne."

"Te tahdoitte pettää minua", murisi Jenks. "Jos juotte ensiksi puolet, juon minä loput."

Ja sillä tavoin asia järjestyi. Nämä pari suullista vettä antoivat heille uutta elämää. Siitä huolimatta kärsivät he päivällisaikana janoa.

"Mistä johtuu", kysyi Iris, "että tänään on niin lämmin?"

"Kahdesta hyvästä syystä — pakollisesta toimettomuudesta ja tämän kirotun kallion kuumenemisestä. Sitäpaitsi on tämä lämpimin päivä saarella olomme aikana."

"Katsotteko tilamme aivan toivottomaksi?" kysyi Iris.

"Se ei ole toivottamampi kuin yöllä tahi tänä aamunakaan."

"Silloin oli meillä vettä. Täysin vesivarastoinikin olisi meidän ollut vaikeaa kestää. Nykyisissä olosuhteissa on se suorastaan mahdotonta."

"Myönnän sen olevan vaikeata", sanoi Jenks. "Siitä huolimatta on meidän säilytettävä rohkeutemme yön tuloon saakka. Silloin hankimme vettä tahi lähdemme saarelta."

"Mutta me emme voi tehdä molempia?"

"Olemme ehkä pakoitettuja siihen."

"Mutta kuinka?"

Tämän kysymyksen vastaaminen olisi käynyt Talleyrandinkin ymmärryksen yli, mutta ennenkuin Jenks ehti keksiä mitään syytä liian toivorikkaaseen lausuntoonsa, tuli noin kahdeksan sadan metrin päässä näkyviin pitkin Kilpikonnarantaa kulkeva kolmen miehen soutama *sampani*. Vaikkakin syntymästä asti sellaiseen tottuneena olivat dyakit väsyneet kuumiin kallioihin ja suolaveteen. Vene tuli toisten villien merkinantojen vuoksi ja sen näkeminen antoi Jenksille uutta toivoa. Salamannopeasti juolahti hänen mieleensä, että jos hän saattaisi pysyttää heidät poissa lähteeltä ja turmella *sampanin*, joka tuli avuksi tuoden ehkä pääosan heidän varastojaan, niin villit kenties väsyisivät sammuttamaan janoaan saniaiskasvin lehdistä.

"Tulkaa heti tänne!" huudahti hän asettaen kiväärinsä kuntoon. "Laskeutukaa pitkällemme ja tähdätkää veneen keulaan. Ei tee mitään vaikka kuula ensin iskeekin veteen."

Hän laittoi kiväärin kuntoon tytölle ja alkoi itse ampuu ennenkuin Iris ehti hänen luokseen.

Pian lähettivät molemmat kiväärit kaksikymmentä kuulaa minutissa *sampania* kohti. Seuraukset siitä eivät viipyneet kauan. Dyakit tanssivat penkiltä penkille. Yksi miehistä putosi veteen ja heti sen jälkeen katkesi eräs laitalaudoista. *Sampani* täyttyi vedellä ja upposi maissa olevien rosvojen kimeän ulvonnan säestämänä. Molemmat dyakit koettelivat uida maihin, mutta muutamien vetojen jälkeen ojensivat käsivartensa ja katosivat. Kirkkaassa ilmassa saattoi katsoja nähdä mustien evien piirtelevän vedenpintaa.

He olivat alkaneet rauhoittua taistelun jälkeen — ja jano oli jälleen ruvennut heitä kiusaamaan — kun jonkunlainen likainen liehuva kangaspala näkyi vastapäisen kallion juurella. Se katosi pian tullakseen taas uudelleen näkyviin. Nyt pysyi se vakavana ja ruskea käsivarsi tuli näkyviin. Kun Jenks ei ampunut, pistäytyi esiin turbaanin peittämä pää. Se oli muhamettilainen.

"Ei ampuu!" huusi mies. "Minä engelska puhu."

"Ettekö osaa hindujen kieltä?" huusi Jenks sillä kielellä.

"*Han*, sahib (kyllä, herra!)" kuului ihastunut vastaus. "Tahtooko teidän armonne sallia palvelijansa tulla kanssanne puhumaan?"

"Kyllä, jos tulette aseettomana."

"Ja päällikön myös, sahib?"

"Kyllä, mutta kuulkaa tarkoin! Ensimmäisestä petoksen merkistä ammun molemmat."

"Pidämme sanamme, sahib. Syökööt korpit lihamme, jos petämme."

Musulmanni ja päällikkö astuivat esiin. Heillä ei ollut pyssyjä, päälliköllä oli vain kris'insä.

"Sanokaa hänelle, että hän panee pois miekkansa", huusi merimies käskevästi.

Päällikkö totteli happamin ilmein.

"Pysykää lähellä minua", sanoi Jenks työlle, "näyttäytykää heille, mutta vetäkää hattu silmillenne."

Iris totteli vaieten.

Pari uteliasta päätä pisti esiin vuoren kulman takaa.

"Jos nuo miehet eivät katoa heti, niin minä ammun", huusi Jenks.

Hindu käänsi ja päällikkö huusi muutamia sanoja, joilla oli toivottu vaikutus. Neuvottelijat pysähtyivät noin kymmenen askeleen päähän luolan eteen, ja molemmat vihollispuolueet tarkastelivat toisiaan.

"Sahib", alkoi hindu, "päällikköni Taung S'Ali ei halua tapattaa useampia miehiä riidan vuoksi naisesta. Luovuttakaa nainen, sanoo hän, ja hän sitoutuu joko jättämään teidät rauhaan tahi viemään turvallisesti johonkin paikkaan, josta voitte päästä valkoisten miesten laivaan."

"Nainen!" sanoi Jenks ivallisesti. "Onko mies mieletön? Missä täällä on nainen?"

"Nainen, jonka päällikkö näki puoli kuukautta sitten, sahib."

"Taung S'Ali oli noiduttu. Tapoin hänen miehiään niin nopeasti, että hän näki kummituksia."

Päällikkö kuuli nimeään mainittavan ja keskusteli jonkun aikaa kiivaasti musulmannin kanssa osoittaen useita kertoja Jenksin vieressä seisovaa Iristä.

Musulmanni teki kunnioittavan salaamin ja sanoi:

"Köyhien suojelija, en uskalla vastustaa teitä, mutta Taung S'Ali sanoo tytön seisovan vieressänne ja olevan miehen puvustaan huolimatta naisen, jota hän haluaa."

"Hänellä on hyvät silmät, mutta huonot aivot", vastasi merimies. "Miksikä tulee hän tänne etsimään naista, joka ei ole hänen rotuaan? Sanokaa hänelle, että hänen on lähdettävä saarelta eikä tultava milloinkaan takasin. Silloin kenties annan anteeksi hänen kavalan yrityksensä murhata meidät yöllä nukkuessamme."

Päällikkö hymyili ilkeästi ja musulmanni jatkoi:

"Sahib, on parasta ettei häntä liiaksi suututeta. Hän sanoo tahtovansa tytön. Hän näki tytön kauneuden, ja se saattoi hänen sydämensä liekkiin. Tyttö on maksanut hänelle monta ihmishenkeä, mutta on vielä enemmän arvoinen. Ja mitä merkitsee yksi nainen maailmassa sinne tahi tänne ollakseen syynä sotaan ja verenvuodatukseen."

Merimies tunsu itämaisen luonteen liian hyvin ja ymmärsi miehen kummastuksen, että naisen omistamisesta antauduttiin sellaiseen taisteluun. Oli silminnähävästi hulluutta esittää mitään rauhanehtoja ja kuitenkin oli alkuasukas niin halukas saamaan kaikenlaisia etuja, että Jenks päätti tarttua oljenkorteen. "Te olette Delkistä?" sanoi hän.

"Korkeasti kunnioitettu sahib on hyvin viisas."

"Ei kukaan muu kuin Delkistä kotoisin oleva vanno Kutubin tien varressa olevien hautojen kautta. Olette karanneet Andamoneilta?"

"Sahib, tapoin miehen vain itsepuolustukseksi."

"Mikä lieneekään ollut syynä, niin ette te koskaan voi palata Intiaan. Siitä huolimatta antaisitte monta vuotta elämästänne saadaksenne käydä Chandni Chowkin basaareissa tahi istua iltasin Lakoreportin luona."

Hindun kasvot saivat kullan värin. "Se on hyvää puhetta", sanoi hän.

"Auttakaa siis minua ja ystävääni pääsemään pakoon. Pakoittakaa päällikkö lähtemään saarelta! Tappakaa! Kapinoikaa häntä vastaan. Lupaan teille vapauden ja monta rupiaa. Tehkää se ja vannon tulevani laivalla hakemaan teidät täältä. Miss sahibin isä on mahtava mies. Hänellä on suuri vaikutus Sirkariin." [Intian hallitus].

Taung S'Ali tunsu nähtävästi kummastusta ja epäluuloa tämän pitkän keskustelun aikana, jota hän ei ymmärtänyt. Hän pyysi selitystä ja nopea-ajatuksinen hindu keksi jonkun valeen. Mutta katsoessaan Jenksiin oli hänen silmissään takaa-ajetun otuksen katse.

"Sahib", sanoi hän, "olen yksin monien joukossa. Sana minulta ja he leikkaisivat kurkkuni. Jos olisin luonanne ylhäällä, kuolisin kanssanne, sillä palvelin Kumaon Rissalassa [alkuasukkaista kokoonpantu ratsuväkirykmentti], kun onnettomuus minua kohtasi. Ei hyödytä mitään koettaa sopia tiikerin kanssa, sahib. Otaksun ettette halua luovuttaa miss sahibia. Olkaa keskustelevinanne minun kanssani. Koetan auttaa teitä mikäli voin."

Jenksin sydän tykytti kuullessaan tämän odottamattoman tarjouksen.

Musulmanni raukka oli silminnähävästi hyvin halukas pääsemään pois rosvojoukosta, johon oli joutunut. Mutta päällikkö alkoi tulla epäluuloiseksi ja kärsimättömäksi.

Samalla kun ojensi raivokkaasti kivääriään, huusi merimies:

"Sanokaa Taung S'Alille, että ennen huomisen auringon nousua tapan hänet ja hänen miehensä. — Hän tuntee voimani osaksi, mutta ei kokonaan. Yöllä kello kahdentoista aikaan löydätte täältä alaslaskemani köyden. Sitokaa siihen astia vettä. Älkää unohtako. Olen sahib Anstruther Belgaum Rissalasta."

Hindu käänsi uhkauksen päällikölle. Tämä heitti surmaavan katseen Jenksiin ja Irikseen mutisten jotain.

"Siis, sahib, ei ole muuta sanottavaa. Pitäkää silmällä oikealla olevia puita. Ne voivat lähettää hiljaisen kuoleman sillekin paikalle, jossa nyt seisotte. Ja minä en ikinä teitä petä", huudahti tulkki.

"Uskon teitä. Menkää! Mutta sanokaa päällikölle, että senjälkeen kun olette kadonneet kallion taa, josta tulitte, tahdon puhua hänen kanssaan vain kiväärillä."

Taung S'Ali näytti ymmärtävän englantilaisen ilmehikkäät eleet. Uhmaavasti kääntyi dyakki ympäri ja hindu seurasi häntä.

Ja nyt joutui Jenks suureen kiusaukseen. Iris pani kätensä hänen käsivarrelleen ja kuiskasi:

"Mitä olette päättäneet? En uskaltanut puhua pelosta että hän kuulis ääneni."

Tyttö raukka! Hän oli niin varma, ettei dyakki ollut keksinyt hänen

valepukuaan.

Jenks ei vastannut. Hän tiesi, että jos tappaisi Taung S'Alin, joutuisivat tämän miehet sellaisen kauhun valtaan, että pakenisivat yöllä. Se olisi pelin voitto. — Iris, rakkaus, rikkaus, elämä — kaikki riippui annetusta sanasta. Ja kuitenkin asteli tämä villi, tämä naismurhaaja ja verenimijä, joka oli tehnyt kaikkia mahdollisia rikoksia, tynesti pois, luottaen valkoisen miehen sanaan.

Oh, tämä oli julmaa! Tämä hetki oli vaikeampi kuin mikään tähän asti koettu. Hän veti helpotuksen huokauksen, kun silkkiin puettu roisto oli kadonnut näkyvistä kunnioittamatta silmäykselläkään häntä ja Iristä.

"Kertokaa minulle mitä olette päättäneet", toisti tyttö, jolla ei ollut aavistustakaan taistelusta, jota merimies taisteli.

"Pitänyt sanani tuolle röyhkeälle roistolle", vastasi Jenks kiitollisena, että saattoi puhua totta. "Kun kerran annoin hänen tulla tänne, piti hänen saada rauhassa poistua. Hän tunsu teidät heti." Sitten kertoi hän mitä oli tapahtunut. Iris hämmästytti kovin saadessaan tietää asian todellisen kulun, ja hän joutui suunniltaan kuullessaan olevansa kari, jolle keskustelut olivat joutuneet.

XIII.

Romantiikkaa ja todellisuutta.

Ne, jotka ovat oleskelleet troopillisissa maissa, tietävät kuumuuden olevan kovimmillaan kahden ja neljän välillä iltapäivällä. Syötyään tällä kertaa yksinkertaisen päivällisen esitti Jenks, että he asettaisivat öljykankaan siten, jotta saisivat molemmat suojaa aurinkoa vastaan ja voisivat samalla pitää silmällä vihollisen toimia. Iris auttoi öljykankaan asettamisessa.

Merimies, joka yhä piti kiinni periaatteistaan ja voitti janon tuottamat ensimmäiset tuskat, antoi luvan viimeisen vesivaraston käyttämiseen.

He istuivat kauan vaieten — melkein tunnin. Merimies mietti heidän asemaansa. Siitä, pitäisikö hindu lupauksensa, riippui tietysti paljon. Mies oli entinen *sowar* ja kokemuksesta intialaisen ratsurykmentin upseeri tiesi, kuinka tämä karannut rangaistusvanki kaipasi kotiseutuaan ja sotapalvelusta. Tällä hetkellä muhamettilainen todennäköisesti rukoili profeettaa avuksi, voidakseen palvella sahibia ja naista, jota tämä piti niin rakkaana, sillä kaikkietävä ja -voipa *Sirkar* oli hyvin armollinen niitä alkuasukkaita kohtaan, jotka olivat vikansa tällä tavoin hyvittäneet.

Mutta mitä saattoi yksi mies niin hartaasti kuin halusikin, tehdä niin monien joukossa? Oli hyvin luultavaa, että muhamettalaisraukka menettäisi elämänsä ensi yönä, koettaessaan hankkia vuorelle vettä.

Lopuksi kysyi merimies itseltään, mitä mies oli tarkoittanut varoittaessaan heitä oikealla olevista puista ja "hiljaisesta kuolemasta", joka niistä tulisi. Hän oli juuri ryömimäisillään ylätasangon reunalle, kun Iris, joka oli myöskin ollut syventyneenä ajatuksiinsa, esti häntä.

"Odottakaa hiukan", sanoi tyttö. "Ei yksikään dyakeista rohkene tulla avoimelle paikalle ennen yön tuloa. Ja minulla on teille jotain sanottavaa."

Hänen äänessään oli tyyntä vakavuutta, jota Jenks ei ollut milloinkaan ennen kuullut.

"Tuo mies, tulkki", sanoi tyttö, "puhui teille, että jos minut luovutettaisiin päällikölle, lähtisi hän seuralaisineen pois tekemättä teille mitään pahaa."

"Se oli vain ansa", huomautti Jenks nopeasti. "Ei missään tapauksessa maksa vaivaa keskustella siitä."

Ja vastaus tuli tyynesti ja päättäväisesti. "Minä suostun näihin ehtoihin."

Aluksi tuijotti Jenks tyttöön mykkänä hämmästyksestä. Sitten johtui hänen mieleensä, että tyttö teki tämän uhrin pelastaakseen hänet.

"Teidän täytyy olla mielipuoli, jos edes unissannekaan voitte sellaista kuvitella. Ettekö ymmärrä mitä se merkitsee teille — ja minulle? Se on ansa. He ovat tavallisia villejä. Saatuaan teidät valtaansa nauravat he kaikille lupauksille."

"Te ehkä erehdytte. Heillä täytyy olla jotain kunniantuntoa. Ja joka tapauksessa panisin tinkimättömäksi ehdoksi, että he ensin varustaisivat teidät riittävästi vedellä. Silloin saattaisitte vastustaa heitä monta vuorokautta. Emme kadota mitään, mutta voimme voittaa koko joukon koettaessamme saada heidät rauhallisemmiksi."

"Iris!" läähätti Jenks. "Mitä te sanotte?"

Oman nimensä odottamaton kuuleminen miehen huulilta sai tytön melkein kadottamaan tajuntansa. Mutta mies oli uskaltanut kaikki hänen takiansa, uhmannut hänen vuokseen kuolemaa monta kertaa. Nyt oli siis hänen vuoronsa.

"Olen miettinyt tarkoin asiaa", selitti hän. "Maksaa vaivan koettaa tätä viimeistä keinoa. Me olemme kaikkien muiden paitsi Jumalan hylkäämiä, eikä näytä olevan Hänen pyhä tahtonsa, että me pelastuisimme. Me voimme taistella siksi kunnes kuolemme. Onko se siis oikein, kun toinen meistä saattaa ehkä elää?"

Hän oli ilmaissut itsensä suorutensa kautta. Hän tahtoi antautua näille pedoille, vieläpä mielistellä heitä, kunnes he olisivat tarpeeksi kaukana saaresta ja sitten — kuolla.

Merimies tunsu halua ravistaa häntä kuin itsepäistä lasta. Sitten katsoi hän tyttöön ja sulki tämän äkkiä vahvoille käsivarsilleen, joilla tyttö lepäsi ihmetellen ja vapisten. Mies kuiskasi:

"Rakkaani, luuletko minun voivan elää kadotettuani sinut? Sinä olet minun elämäni. Jos meidän täytyy kuolla, rakkahin, niin kuolkaamme yhdessä."

Iris kietoi kätensä hänen kaulaansa.

"Nyt olen hyvin, hyvin onnellinen", nyyhkytti hän katkonaisesti. "En luullut — että se — tapahtuisi tällä — tavoin, mutta — olen kiitollinen — että se tuli."

Hetkeksi antautuivat he jumalallisen tunnelman valtaan sielujen kohdatessa toisensa. Sanoja ei tarvittu. Kaikkialla ympärillä väijyi onnettomuus, puute, vieläpä kuolemakin, mutta he eivät välittäneet siitä, sillä heillä oli taivas

keskellä maallista helvettiä.

Kun he olivat hiukan rauhoittuneet, sanoi Iris: "Minun täytyy vedota sinun myötätuntoosi. Olen nälissäni ja, oi, niin janoinen!" Hän oli aamiaiseksi syönyt tuskin mitään. Nyt oli hän täynnä uutta toivoa. Saisiko hän elää tunnin, tahi puoli vuosisataa, ei hän milloinkaan jättäisi rakastettuaan, eikä tämä luonnollisesti koskaan, koskaan jättäisi häntä.

Jenks otti esille korpun, astian säilykkeitä ja pullon samppanjaa.

"Sinä et ole oikein *frappé*", sanoi hän ojentaessaan tytölle kuohuvan juoman, "mutta toisissa olosuhteissa olisi tämä viini melkein kylliksi arvokasta sinun maljasi juomiseen. Mutta mitä se oli?"

Hän oli kuullut heikon iskun päänsä yläpuolella olevaan öljykankaaseen. Iris ilmoitti kuulleen sen kolme neljä kertaa, mutta luulleensa öljykankaan kahinan aiheuttaneen sen.

He odottivat ja kuuntelivat hiljaisuuden vallitessa. Jälleen kuului ääni, tällä kertaa toisessa paikassa ja molemmat olivat yksimielisiä, että jokin oli lentänyt kaaressa yli ylätasangon ja sattunut öljykankaaseen.

"Katsokaamme mitä se on!" huudahti merimies. Hän ryömi eteenpäin, ojensi kätensä ja palasi mukanaan pari pientä nuolta.

"Ei vähempää kuin seitsemän tällaista on öljykankaassa", sanoi hän. "Ne eivät näytä vaaralliselta. Otaksun rakkaan hinduni tarkoittaneen näitä, varoittaessaan minua oikealla olevista puista."

Hän ei sanonut Irikselle kaikkea mitä musulmanni oli puhunut; ei hyödyttänyt saattaa häntä turhanpäiten levottomaksi. Hänen tutkiessaan kummallista nuolta, lensi öljykankaaseen jälleen yksi samanlainen.

Nuolensarvi, jostain kovasta puusta valmistettu, oli noin kymmenen tuuman pituinen. Siihen oli kiinnitetty kalanluinen kärki, jossa ei ollut väkäsimiä. Kaiken kaikkiaan näytti se hyvin lapselliselta.

"Kuinka he lähettävät näitä?" kysyi Iris. "Heittävätkö ne niitä?"

"Sen sanon sinulle pian", sanoi Jenks ottaen kiväärin.

"Älä mene vielä ulos!" rukoili tyttö. "He eivät voi tehdä meille mitään pahaa. Ehkäpä keksimme jotain istumalla täällä. He eivät kai jatka koko päivää näiden nuolien lähettämistä."

Jälleen tuli kauniissa kaaressa lentävä nuoli ja oli vähällä sattua tytön ojennettuun käteen. Hän otti sen ylös. Kalanluukärki oli katkennut sattuessaan kiveen. Iris tarkasti huolellisesti kärkeä. "Katso!" sanoi hän. "Se näyttää olevan johonkin aineeseen kastettu."

Jenks rypisti otsaansa. Hänelle oli juolahtanut mieleen kauhea selitys.

"Pane se pois! Heti!" huudahti hän.

Iris totteli kummastunein ilmein. Jenks kaatoi teelusikallisen samppanjaa kalliosyvennykseen ja pisti kalanluun siihen. Hetken kuluttua tuli samppanja vihertäväksi ja kalanluu valkeaksi. Silloin hän ymmärsi.

"Hyvä Jumala!" huudahti hän. "Nämä ovat myrkytettyjä nuolia, joita puhalletaan ontosta bambuputkesta. En ole koskaan ennen niitä nähnyt, mutta olen kyllä usein niistä lukenut. Bamburuo'ot, joita dyakit kantoivat, olivat *Sumpitans'eja*. Kalanluu on kastettu upaspuun mehuun. Iris, rakas tyttöni, jos ne olisivat tuottaneet sormeesi pienimmänkään naarmun, ei mikään mahti maailmassa olisi voinut sinua pelastaa."

Tyttö kalpeni ja vetäytyi kauhistuneena taapäin.

Vielä yksi nuoli lensi heidän kolminkertaisesti siunattuun öljykankaaseensa. Nähtävästi dyakit aikoivat sitä pitkittää kunnes joku nuolista osuisi.

Jenks päätti odottaa seuraavan nuolen tuloa, syöksyä ulos ja koetella mitä dum-dumkuulat voivat *sumpitans'in* puhaltajille.

Iris luonnollisesti vastusti.

Ei tarvinnut odottaa kauan. Seuraava nuoli tuli ja hän syöksyi ylätasangon oikealle sivulle. Kolme dyakkia oli maassa ja neljäs puussa. Kaikilla oli puhallusputket. Puussa oleva oli juuri asettamaisillaan nuolta bambuputkeen. Toiset katsoivat.

Jenks ampui ja puussa olija putosi suinpäin alas. Seuraava laukaus heitti toverin hänen päälleen. Eräs miehistä pääsi pensaikkoon karkuun, mutta neljäs kompastui *sumpitans'iinsa* ja kuula pyyhkäisi pois yläpuolen hänen päästään.

Senjälkeen merimies ampui putket rikki ja palasi jälleen kalpean tytön luo.

"Luulen ettei Sateenkaarisaarella tule useampia puhallusharjoituksia", sanoi hän.

"Mutta, rakas Robert, kuinka kauan voimme kestää?" tiedusti tyttö.

"Mitä? Oletko jo kyllästynyt minuun?"

Senjälkeen istuutui hän tytön viereen ja kertoi kaikista epäilyksistään ja toiveistaan. Hän päätti, ettei täst'edes salaisi tytöltä mitään.

Ennen pimeän tuloa silmäili hän kauan ja vakavasti lähteelle. Heidän oma, vadinkannesta tehty sankonsa oli aivan sen vieressä. Varovainen hiipiminen

yli hiekkaisen laakson, puoliminuuttia vakavaa vaaraa, ja hänellä olisi palatessaan muutamiksi päiviksi riittävästi vettä.

Alas laskeutuminen vuorelta ei enää ollut vaarallista. Heti auringon laskettua vuori oli syvän pimeyden peitossa, sillä tropiikissa seuraa päivää heti yö.

Iris ei tietysti tahtonut kuulla puhuttavankaan asiasta.

"Muhamettilainen ehkä auttaa meitä", sanoi hän. "Odottakaamme joka tapauksessa kunnes kuu katoaa. Silloin on pimeintä. Emmehän tiedä mitä siihen asti saattaa tapahtua."

Sanat olivat tuskin päässeet hänen huuliltaan ennenkuin vihollisen oikealta siiveltä laukaistiin heitä vastaan epäsäännöllinen yhteislaukaus. Kaikki kuulat sattuivat useita yardejä heidän yläpuolelleen, mutta ne iskivät kipinöitä kovasta kalliosta ja Jenks huomasi dyakin tällä tavoin voivan saada hyvän osoituksen siitä mihin oli tähdättävä. Annettuaan Irikselle määräyksen ryömiä koloonsa, asetti hän nopeasti yhden kivääreistä ennen tekemälleen puujalustalle ja ampui kolme laukausta vastapäiselle vuorelle, sille kohdalle, josta enimmät kiväärintulet olivat välkkyneet.

Ainakin yksi kuula kolmesta tapasi ihmisen. Kuului hämmästyksen ja tuskan huuto ja seuraava yhteislaukaus ammuttiin maasta. Ne eivät voineet tuottaa mitään vaaraa, mutta hän koetti peloittaa ampujat pois, suuntaamalla sille suunnalle yhtämittaisen tulen.

Mutta huolimatta kaikesta taidostaan, ei hänen onnistunut karkoittaa sieltä dyakkeja. Joka minuutti iski yksi tahi useampia kuulia kallioon rikkoen öllykankaan ja turmellen elintarvevarastoja.

Hän saattoi arvata mitä oli tapahtunut. Maaten kalliojyrkänteellä olivat

dyakit niin hyvin suojatut, että hän ainoastaan sattumalta saattoi tavata heitä kuulalla. Mutta heidät täytyi karkoittaa, muussa tapauksessa tulisi tästä yöllisestä pommituksesta vakava asia.

"Onko kaikki hyvin, Iris?" huusi hän.

"Kyllä, rakkahin," kuului vastaus.

"Hyvä, haluan, että pidät öljykangasta päälläsi vielä jonkun aikaa — erityisesti olkapäiden ja pään ympärillä. Aion hillitä noita lurjuksia. He ovat löytäneet meidän heikon kohtamme, mutta kyllä minä heidät opetan."

Heti kuultuaan öljykankaan kahinan laski hän nuoraportaat ja kiipesi alas asestettuna vain revolverilla. Hän oli aivan näkymätön viholliselle. Vedettyään portaat ylös siten, että alimmat askelmat olivat noin kuuden jalan korkeudella maasta, hiipi hän varovasti neljänkymmenen yardin päässä olevalle kalliolle.

Hän pysähtyi pienen *poon*-puun juurelle ja kumartui ottamaan jotain, joka oli kaivettu juurten läheisyyteen. Hän saattoi selvästi kuulla dyakkien puhelevan matalin äänin ja nähdäkin monet niistä, jotka lojuivat hiekalla. Tämä tosiasia osoitti kuinka kohtalokas hänen vedenhakuyrityksensä olisi ollut. Heidän olisi täytynyt huomata hänet heti, kun hän olisi tullut kallion varjosta. Hän viipyi ehkä muutamia sekunteja kauemmin kuin oli välttämätöntä.

Uudistettu kiivas yhteislaukaus lähetti hänet mitä nopeimmin takaisin. Iris oli yksin ylhäällä. Ei tietänyt mitä saattoi tapahtua. Kauhistukseensa huomasi hän nuoraportaiden hiljaa heiluvan edestakaisin. Hän juoksi esiin ja tarttui niiden alapäähän, joka oli jälleen maassa. Asettaessaan jalkansa ensi askelmalle kuuli hän Iriksen äänen aivan läheltään:

"Robert, missä olet?"

"Tässä!" vastasi hän ja tyttö putosi hänen käsivarsilleen.

Hämmästyksen huuto talon läheisyydessä ja muutamien, hiukan kauempana olevien villien kiljunta osoitti, että heidät oli kuultu.

"Ylös!" kuiskasi hän. "Tartu kiinni ja kiipeä ylös niin pian kuin voit."

"En ilman sinua!"

"Ylös, Jumalan nimessä! Seuraan kantapäilläsi!"

Iris alkoi kiivetä. Jenks otti jotain, jota tähän saakka oli pitänyt hampaidensa välissä, nähtävästi nyörin ja veti sitä mukanaan kiivetessään.

Hänen ollessaan noin kymmenen jalan korkeudella maasta, ryntäsi talosta kaksi ulvovaa dyakkia.

"Eteenpäin!" sanoi hän Irikselle. "Älä pelästy, tapahtuipa mitä tahansa. Olen aivan takanasi."

"En pelkää yhtään!" läähätti tyttö.

Jenks kääntyi, tarttui lujasti toisella kädellään kiinni ja ampui kahta alhaalla olijaa, jotka hän saattoi eroittaa vain hyvin epäselvästi, vaikka he olivat aivan portaiden juurella. Laukaukset saivat heidät pysähtymään. Jenks ei tiennyt, eikä välittänyt siitä, oliko heihin sattunut. Seisahtuminen riitti. Useita muita tuli juosten sinne päin.

Silloin vetäisi hän lujasti nyöristä, jota piteli kädessään. Terävä paukahdus kuului kivilouhimon läheltä. Näkyi salamoita. Samalla sinkosi kirkas valokimppu vastapäiseltä kalliolta ja valaisi laakson kuin meteori. Se paljasti Iriksen, joka juuri katosi turvalliselle ylätasangolle, näytti Jenksin ja dyakit

toisilleen. Silmänräpäystä myöhemmin kuului kauhea räjähdys, joka tärisytti maata ja ilmaa, hajoitti jokaisen kiven vastapäisestä kalliosta, heitti joitakin dyakkeja alas sieltä ja haavoitti toisia kivensirpaleilla.

Dyakit ulvoivat tuskasta ja pelosta.

Silmänräpäyksessä saavutti merimies ylätasangon, jolla Iris makasi kuten oli kaatunut, kuolleenahi tai tajuttomana, merimies ei tietänyt kumpana. Hän tunsikalpenevansa ja nosti tytön käsivarsilleen, mutta saattoi vain kummastella ja odottaa.

Vihdoin veti tämä syvään henkeään ja värähti.

"Robert!" kuiskasi hän.

"Niin, rakkaani. Mitä sinulle on tapahtunut."

"Luulen pyörtyneeni. Minulla ei ole mitään tuskia. Kaipasin sinua. Jokin sanoi minulle, että olit jättänyt minut. Tulin alas auttaakseni tai kuollakseni kanssasi. Ja sitten tuo ääni! Ja valo! Mitä sinä teit?"

Jenks kantoi tytön turvalliseen koloon ja etsi käsiinsä konjakkipullon. Tyttö joi hiukan. Juoman elähdyttävän vaikutuksen jälkeen saattoi hän kuunnella Jenksin antamaa selontekoa.

Eräaseen puuhun oli hän sitonut aivan villien kallion yläpuolella olevaan irtonaiseen kiveen tähdätyn ladatun kiväärin. Tämän kiven takana oli nallihattuja, jotka vuorostaan olivat suoranaudessa yhteydessä kahdenkymmenenneljän tuuman syvyiseen, sorkkaraudalla tehtyyn ja räjähdysaineella täytettyyn reikään. Sysäys kiveen sai ehdottomasti ainakin jonkun nalleista laukeamaan. Hän oli käyttänyt kolmensadan patruunan sisällyksen saadakseen riittävästi ruutia. Tämän miinan räjähdyttämällä oli hän vaikuttavalla tavalla poistanut jok'ikisen dyakin vastapäiseltä kalliolta, ja

jällelle jääneet kyllä varoisivat tämän kohtalokkaan paikan läheisyyttä.

XIV.

Odottamaton tapahtuma.

Senjälkeen alkoivat he keskustelun, joka ei kiinnitä muiden mieltä, mutta heistä oli mitä ihastuttavinta.

Aika kului kunnes nouseva kuu valaisi valkoista hiekkaa vastaan kohoutuvan vuoren. Ja Jenks, joka tunsu tähdistä ajan, ilmoitti Irikselle puoliyön olevan käsissä.

He painuivat polvilleen ylätasangon reunalle innokkaina kuulemaan jokaisen pienimmänkin äänen. Mutta Sateenkaarisaarella oli hiljaista kuin haudassa.

Mutta yht'äkkiä kuului alhaalta käärmeen suihin. Iris ei kiinnittänyt siihen huomiota, mutta Jenks, joka tiesi, ettei saarella ollut ainoatakaan matelijaa, kumartui yli reunan ja matki ääntä parhaansa mukaan. Hindu oli alhaalla.

"Sahib!"

Tyttö hypähti kuullessaan odottamattoman äänen, mutta Jenks vastasi tyynesti: "Niin."

"Nuora, sahib!"

Merimies laski nuoran. Siihen sidottiin jotain.

"Vetäkää, sahib!"

Jenks veti ylös nuoran, johon oli sidottu vedellä täytetty pukinnahka. Hän tyhjensi pikarista lämpimän, happamen viinin ja ojensi sitten tytölle tervetulleen, kylmän juoman, mutta muisti samalla jotain.

"Anna minun maistaa ensiksi", sanoi hän.

Hindu oli kenties petollinen. Kummallisempia asioita oli tapahtunut. Jospa veteen oli sekoitettu myrkkyä tai unijuomaa!

Hän vei pikarin huulilleen. Vesi maistui ummehtuneelta senvuoksi, että se oli nahkaleilissä, mutta muuten tuntui se olevan hyvää. Helpotuksesta huokaisten ojensi hän Irikselle pikarin ja hymyili sille sopimattomalle kiireelle, jolla tyttö tyhjensi sen.

"Juo itse ja anna minulle sitten hiukan lisää", pyysi tyttö.

"Ei enempää tällä kertaa, armollisin neiti. Muutamien minuuttien kuluttua saat lisää."

Juotuaan kumartui Jenks jälleen reunan yli ja huusi: "*Koi hai!*"
[Hei, siellä alhaalla!]

"Sahib!"

"Eikö kukaan ole seurannut teitä?"

"En usko, sahib. Mutta älkää puhuko niin kovaa; he ovat viekkaita kuin ketut. Teillä on portaat, teidän armonne, sanovat he. Ettekö tahtoisi tulla alas. Minulla olisi paljon puhuttavaa."

Iris ei tehnyt vastaväitteitä kun Jenks käänsi miehen sanat. Hän asetti vain sen ehdon, ettei Jenks saanut mennä pois portaiden luota. Merimies otti luonnollisesti mukaansa revolverin ja senlisäksi sorkkaraudan, erinomaisen hyvän ja hiljaisen ase. Sitten laskeutui hän varovasti alas. Tullessaan lähemmäksi maata näki hän hindun olevan aseettoman ja tekevän syvän *salaamin*. Miesraukka näytti olevan hyvin halukas auttamaan.

"Mikä on nimenne?" kysyi merimies.

"Mir Jan, sahib, entinen *naik* (korpraali) *Kumaon Rissalassa*."

"Koska jätitte rykmentin?"

"Kaksi vuotta sitten, sahib. Minä tapoin —"

"Mikä oli everstinne nimi?"

"Eversti Spence, urhoollinen mies, mutta ei erikoisen taitava ratsastaja."

Jenks muisti hyvin eversti Spencen — lihavahkon upseerin lyhyine jalkoineen, jotka hakkasivat hevosen kylkiä kuin rumpupalikat. Mir Jan puhui totta.

"Olette oikeassa, Mir Jan. Mitä tekee Taung S'Ali nyt?"

"Kiroaa enimmäkseen, sahib. Hänen miehensä pelkäävät. Hän haluaa, että he tekisivät uuden kokeen myrkytettyjä nuolia ampuvilla puhallusputkilla, mutta he kieltäytyvät. Hän ei voi tulla yksin, sillä hänen oikea kätensä on kipeä ja sitäpaitsi haavoittui hän kallion räjähtäessä. Olitte vähällä tappaa minutkin, sahib."

"Lähtevätkö he nyt tiehensä?"

"Ei, sahib. Nuo koirat ovat tulleet niin piiskatuiksi, että haluavat kostaa. He

sanovat, ettei hyödytä mitään ampua teitä, mutta he ovat päättäneet tappa
teidät ja miss-sahibin tahi viedä hänet pois, jos hän jää rynnäkön jälkeen
eloon."

"Minkä rynnäkön?"

"Köyhien suojelija — he rakentavat rynnäkköä varten tikkaita — kaikkiaan
neljää. Heti päivänvalettua aikovat he rynnätä. Te tapatte ehkä muutamia,
sanovat he, mutta ette ehdi tappa kaikkia. Taung S'Ali on luvannut
kultakoristeen jokaiselle rynnäkön jälkeen eloon jääneelle, jos se onnistuu. Ja
minulla on vielä jotain kerrottavaa. Ennenkuin he nostavat rynnäkköporta
tekevät he suuren tulen tuoreista puista, niin että tuuli tuo savun silmiinne.
Muussa tapauksessa te ette ammu harhaan."

Molemmat olivat niin kiintyneinä keskusteluun, että unohtivat varoillaan
olon hetkeksi. Mutta Iris oli valppaampi. Hän oli kuulevinaan oikealla
olevasta pensaikosta kahinaa. Ja hän saattoi myöskin sähistä, jos niin kerran
piti tehdä.

Miten hän sähisikään! Jenks kiipesi nopeasti portaiden puoliväliin.

"Mikä on, rakkaani?"

"En ole aivan varma, mutta luulen kuulleen tuolla pensastossa jonkun
liikkuvan."

"Hyvä on, armaani. Pidän silmäni auki. Voitko kuulla meidän puhuvan?"

"Tuskin. Viivytkö kauan?"

"Pari minuuttia vielä."

Hän laskeutui alas ja kertoi Mir Janille mitä miss-sahib oli sanonut. Hindu
aikoi lähteä katsomaan, mutta Jenks pysähdytti hänet ojentaen hänelle

revolverinsa.

"Ottakaa tämä! Arvaan teidän osaavan käyttää sitä."

Mir Jan otti sen mitään vastaamatta, tutki pensaikon ja rannan sekä palasi hetken kuluttua ilmoittamaan kaiken olevan rauhallista ja jätti revolverin takaisin.

"Sahib," sanoi hän syvään kumartaen, "olen kunniaton mies, mutta jos te annatte minun tulla luoksenne, taistelen rinnallanne kunnes molemmat käteni ovat poikkihakatut. Olen väsynyt näihin villeihin — armoton kohtalo heitti minut heidän joukkoonsa, mutta minulla ei ole mitään yhteistä heidän kanssaan. Joll'ette halua minua luoksenne vuorelle, niin antakaa minulle kivääri, minä piiloudun puiden sekaan ja lupaan, että muutamat heistä tänä yönä kuolevat ennenkuin he löytävät minut. Rykmentin kunnian vuoksi älkää kieltäkö, sahib. Pyydän ainoastaan, että jos teidän armonne pelastuu, niin kirjoitatte eversti Spencelle ja kerrotte Mir Janin, toisen eskadroonan *naikin* viimeisestä teosta."

Miehen sanat liikuttivat syvästi Jenksiä. Hän mietti kuinka parhaiten saattaisi käyttää tarjottua apua panematta miestä alttiiksi varmalle kuolemalle.

Hindu ymmärsi hiljaisuuden väärin. "En ole mikään roisto, sahib. Tapoin miehen sentähden —."

"Kuulkaa minua, Mir Jan. Ette voi sanoa parempaa kuin olette sanonut. Oletteko varma siitä etteivät dyakit tule ennen aamua?"

"He ovat kantaneet haavoittuneet veneeseen ja tekevät nyt portaita."

"Eivätkö he kaipaa teitä?"

"He tulevat kaipaaman pukinnahkaa. Se oli heidän viimeinen täysi nahkansa."

"Mir Jan, tehkää niinkuin sanon, ja te näette vielä Delhin. Oletteko milloinkaan käyttänyt Lee-Metford kivääriä?"

"Olen nähnyt niitä, mutta ymmärrän paremmin Martini-kivääriä."

"Annan teille kiväärin runsaine ammusmäärineen. Menkää luolaan —."

Mir Jan säpsähti. "Siellä on kummitus, sahib", sanoi hän.

"Kummitus? Ei se ole mikään kummitus, ainoastaan muutamia luita miehestä, jonka nämä roistot kauan sitten ovat murhanneet. Onko teillä ruokaa?"

"Vähän riisiä, sahib — riittävästi päiväksi, hätätilassa kahdeksi."

"Hyvä! Vettä hankimme lähteestä. Kun taistelu aamun valjetessa alkaa, ammutte jokaisen, jonka luolan perältä näette. Älkää millään ehdolla tulko ulos. Odottakaa tässä!"

Jenks kiipesi hakemaan kiväärin ja tusinan patruunapaketteja. Iris näki kuinka hän selitti hindulle kiväärin koneistoa. Äkkiä huomasi tyttö useiden dyakkien hiipivän pitkin vuoren kuvetta.

"Robert!" huusi hän. "Dyakkeja! Vasemmalla sinusta!"

Samalla kun huusi, tarttui hän kivääriin ja alkoi ampua niin nopeasti kuin saattoi. Onnettomuudeksi oli alhaalla oleva kivääri lataamatta, kun Mir Jan juuri sitä tutki. Jenks veti nopeasti revolverin.

"Luolaan!" huusi hän ja Mir Jan syöksyi sinne kuin nuoli.

Jenks itse juoksi portaille ja tyhjensi revolverinsa samalla kun vasemmalla kädellä tarttui köyteen. Kolme dyakkia oli niin lähellä, että olisi ollut mieletöntä lähteä kiipeämään. Hän sinkautti aseensa lähimmälle miehelle vasten kasvoja ja pysähtyi tämän, sillä pimeässä ei voinut heittoasetta välttää.

Merimies kääntyi juostakseen luolaan ottamaan Mir Janin kiväärin kun satutti jalallaan kalliota vasten nojallaan olevaan sorkkarautaan. Hirmuisella voimalla iski hän johonkin dyakkiin, eikä voinut milloinkaan selittää kuinka surmasi hyökkääjistä toisen, mutta kuului siltä kuin olisi munankuori rikottu. Sen jälkeen kiisi hän nopeasti kuin kissa ylös portaita. Neljänsikymmenen sekunnin kuluttua Iriksen huudosta oli hän ylhäällä ja huudahti:

"Kaikki hyvin, tyttöseni!"

Jokaisen hyvän naisen tapaan omasi Iris myöskin äidinvaiston. Kun Jenks oli alhaalla ja joutumaisillaan hakatuksi kappaleiksi, valtasi lempeän, hellän tytön, joka ei voinut tehdä karpäsellekään pahaa, todellinen raivo. Robert täytyi pelastaa.

Mutta nyt oli hän Iriksen luona vahingoittumattomana ja yhtenänsä ampuen, sillä joka suunnalta juoksi dyakkeja. Tytöllä riitti parhaiksi, ennen itkuun purskahtamistaan, voimia asettaa kivääri paikoilleen. Heti sen jälkeen tuli alhaalla rauhallisempaa, joten Jenks ehti huolehtia Iriksestä ja koetti häntä rauhoittaa mikä suunnilleen onnistuikin.

Hän otti tytön käsivarsilleen ja kantoi öljykankaalla päällystetylle rikkonaiselle vesisäiliölle istumaan.

"Sinä olet ollut kiltti pikku tyttö ja ansainnut hyvin illallisesi", sanoi hän.

"Oh, miten saatat puhua noin välinpitämättömästi sellaisen hirveän

tapauksen jälkeen?" huudahti Iris.

"Se ei ole puhumisen arvoista, armahin", vastasi Jenks. "Kerron sinulle pian mitä tapahtui, mutta ensiksi on minun puhuttava Mir Janin kanssa, jonka lähetin luolaan." Hän astui vuoren reunalle ja huusi: "Mir Jan!"

"Ah, sahib! Kiitetty olkoon korkeimman nimi, te olette pelastuneet! Tarkastin suru sydämessä kaikki kuolleet."

"Kuolleet? Montako niitä on?"

"Viisi, sahib!"

"Mahdotonta! Ammuin revolverilla yhden ja tapoin toisen sorkkaraudalla. Kolmas kaatui metsänreunaan saatuani kiväärin käteeni."

"Silloin on niitä kuusi, sahib, ottamatta lukuun haavoittuneita. Minä olen ampunut yhden, joten miss-sahib — —"

"Mitä hän minusta sanoo?" kysyi Iris, joka oli tullut tasangon reunalle.

"Hän sanoo sinun säikäyttäneen dyakkeja avaamalla tulen samalla hetkellä kun he näyttäytyivät."

"Miten te jouduitte tappamaan yhden, Mir Jan?"

"Eräs dyakki seurasi minua luolaan. Odotin häntä pimeydessä."

"Hyvin tehty! Olisiko Taung S'Ali onnellisen sattuman kautta kuolleiden joukossa?"

"Ei, sahib", vastasi hindu. Mir Jan oli niin vakuutettu vihollisen saaneen tänä yönä kyllikseen, että otettuaan ylös Jenksin revolverin ja palautettuaan sen takaisin, meni aivan rohkeasti lähteelle hakemaan vettä.

Illallisen aikana kertoi Jenks Irikselle asiasta niin paljon kuin arveli olevan edullista tälle kuulla. Pakoitettuaan tytön menemään levolle palasi hän vahtipaikalleen. Mir Jan tarjoutui pitämään vahtia alhaalla, mutta Jenks käski hänen mennä luolaan, sillä päivä valkenisi pian.

Heti päivän noustua herätti hän Iriksen, sillä oli paljon suoritettavaa, jos dyakit panisivat toimeen Mir Janin kertoman suunnitelman.

Öllykangas käärittiin kokoon ja elintarpeista kyhättiin Irikselle suojamuuri.

Merimies oli juuri asettanut kiväärinsä ja muut tarvekalut saapuville, kun kuuli alhaalta sähinää. "Mikä on?" kysyi hän.

"Sahib, he tulevat!"

"Olen valmis. Antakaa käärmeen kadota vuorenkoloon, ettei joku *mongosse* iske siltä päätä poikki." Mir Jan katosi heti.

Ensimmäinen viittaus, jonka he vihollisen aikeista saivat, oli läpitunkeva, mutta miellyttävän hajuinen savu, joka täytti ilman. Dyakit laittoivat suuren tulen. Kuumuus oli ylhäällä ylätasangollakin kova; minuutit kuluivat eikä mitään merkittävämpää tapahtunut.

Iris, joka oli hiukan kalpea, sanoi pelokkaasti naurahtaen:

"Tämä ei tunnu minusta vaaralliselta. Se muistuttaa ruuanlaittokokeitani."

"Pelkään tulevan pahempaakin, rakkaani. Mutta dyakit ovat tyhmiä. Niiden olisi pitänyt odottaa yöhön ja väsyttää meidät pitkällä, koko päivän kestäväällä vahdinpidolla."

"Hyi!" Savupatsas kohosi ilmaan ja oli vähällä tukahduttaa heidät. Se laskeutui kuin musta kääriliina yli vuoren ja pimitti meren sekä taivaan. He

yskivät yhtenään ja olivat tukehtumaisillaan, sillä dyakit olivat heittäneet kuivien puiden päälle märkää meriruohoa.

"Paneudu pitkäksesi kalliolle!" huohotti Jenks, kastaen takin veteen ja antaen Iriksen haudata suunsa ja nenänsä märkään vaatteeseen. Se tuotti helpotusta ja hän osoitti naisellista kekseliäisyyttä sitomalla hihat niskan takaa yhteen. Jenks nyökkäsi ja seurasi esimerkkiä, sillä tavoin saivat he kätensä vapaiksi.

Musta pilvi tuli joka sekunti tiheämmäksi. Kiitos ylätasangon sisäänpäin viettäväisyyden ja savun taipumuksen kohota ylös, oli eteläpuoli paljon vapaampi savusta kuin pohjoinen.

Merimies pani heti merkille tämän suotuisan asianhaaran. Kauas oikealle ulottuva este tuottaisi suurta hyötyä. Hän hyppäsi ylös, veti öljykankaan mukaansa ja ripusti sen kuokan kädensijaan, lyötyään kuokan ensiksi kallion halkeamaan.

Heti väheni savu ja he saattoivat hengittää, vieläpä puhellakin. Esiripun edessä ja yläpuolella kohosi savu yhä tihenevin pilvin, mutta merimies oli vielä kerran voittanut dyakit viekkaudessa.

"Olemme voittaneet ensimmäisen erän", kuiskasi hän Irikselle.

He eivät eroittaneet mitään yläpuolella, alapuolella ja sivuilla. Ilma, jota he hengittivät, oli kuumaa ja kitkerää.

Rannalla näkyi epäselviä liikkuvia olentoja, hän laukaisi sinne. Yhteislaukaus seurasi vastaukseksi irroittaen kaikkialta hänen ympäriltään pieniä kiviä. Tällä kertaa olivat dyakit tehneet hyvän suunnitelman. Savupiirin ulkopuolelle sijoitettu ampuja-osasto alkoi ja piti yllä kiivasta tulta peittäen hyökkääjiä.

Jenks huomasi olevansa pakoitettu vetäytymään takaisin. Hän heitti pois kiväärin ja tarttui sorkkarautaan. Silloin tällöin kuuli hän kumeita jymähdyksiä laaksosta. Aluksi kummasteli hän, mutta keksi sitten, että Mir Jan oli luolassa toimessa.

Vahvojen, kömpelöiden portaiden päät heiluivat savussa ja asettuivat ylätasangon reunaa vasten. Ennenkuin Jenks ehti paikalle olivat niiden kohottajat kadonneet. He olivat seisoneet luolan edessä ja hindu työskenteli Lee-Metford kiväärillään kolmenkymmenen yardin päästä.

Sorkkaraudalla työnsi Jenks portaat pois. Ne kaatuivat ulospäin tuottaen ampujille ikävyyksiä.

"Hyvin tehty!" huudahti Iris.

Kummastuneena tytön äänensävyistä heitti merimies kiireimmiten katseen häneen. Hän oli hyvin kalpea, mutt'ei pelosta. Maatessaan toiseen polveen nojautuneena, revolveri kummassakin kädessään, ei hän ollut mikään sopimaton toveri rohkealle miehelle, joka taisteli hänen puolestaan.

"Me voitamme heidät lopuksi!" huudahti hän hymyillen.

Ei ollut aikaa puhella enempää. Kolmet portaat laskeutuivat ylätasangon reunalle; niitä pidettiin alhaalta kiinni, joten Jenks ei voinut kaataa niitä. Neljännetkin tulivat näkyviin, ja kaikki yhteensä peittivät melkein koko ylätasangon reunan, lukuunottamatta sitä pientä alaa, jota Mir Jan kivääreineen luolasta hallitsi.

Merimies seisoj suorana sorkkarauta lujasti käteen puristettuna. Ampuminen laaksossa lakkasi. Irvistävä dyakin naama näkyi Iristä lähinnä olevilla portailla.

"Älä ammu!" huusi Jenks ja sorkkarauta iski kuin salama. Kaksi muuta

villiä heittäytyi jo puoleksi ylätasangolle. Nyt tarvittiin sekä rautasorkka että revolveri. Nyt olivat kolmet portaat tehdyt hyvin vaikeakulkuisiksi ja Jenks juoksi viimeisten luo.

Miehiä kiipesi kuin muurahaisia niitä myöten. Aivan hänen jaloissaan oli tyhjä vesiastia. Se oli alkuperäinen, mutta vaikuttava ase, kun se heitettiin hyvin, ja merimies ei ollut koskaan tähdännyt paremmin kuin paikatessaan astian ylimmän rosvon päähän.

Nyt tuli rannalta uusi yhteislaukaus. Eräs luodeista kulki hänen hiustensa läpi ja pyyhkäisi pois hatun. Jälleen lähtivät piirittäjät joukottain rynnäkköön. Heidän täytyi onnistua tavalla tahi toisella. Yksi mies ja yksi nainen — ei edes sellainen mies ja sellainen nainen — voisi vastustaa viittäkymmentä raivoisaa villiä käsikähmässä.

Jenks tiesi mitä tapahtuisi. Häntä ammuttaisiin päähän tai rintaan torjuessaan hyökkääjiä. Ah, Iris! Hän ajatteli tyttöä!

"Takaisin! He eivät ikinä pääse ylätasangolle!" huusi Iris.

Ja laukausten räiskeen, haavottuneiden voivotuksen ja hyökkääjien ulvonnan läpi kuului ilmassa leikkaava, viheltävä ääni, joka voitti kaikki muut. Se läheni uskomattoman nopeasti ja ennenkuin merimies tohti luottaa korviinsa — sillä hän tunsu äänen mainiosti — iski ylätasangon eteen granaatti peittäen laakson ympäri sinkoilevilla lyijypaloilla.

Jenks ehti hädin tuskin painaa Iriksen maahan ennenkuin granaatti räjähti. Hän ei käsittänyt mitään eikä uskaltanut ruveta edes arvailemaan. Hän tiesi vain granaatin iskeneen alas levittäen kuolemaa laaksossa olevaan roistojoukkoon.

Portaat olivat tyhjäät. Kuului vaikerointia, juoksevien miesten askeleita ja

etäämpänä olevien huutoa ja kirkunaa.

"Sahib!" ulvoi Mir Jan tullen ulos luolastaan.

"Niin!" huusi Jenks vastaukseksi.

Mielenliikutuksesta käheällä äänellä kertoi hindu jotain. Merimies teki nopeasti muutamia kysymyksiä varmistuakseen, ettei Mir Jan ollut erehtynyt.

Sitten kietoi hän kätensä Iriksen ympärille, veti hänet luokseen ja kuiskasi:

"Armaani, olemme pelastetut. Sotalaiva on laskenut eteläisen riutan ulkopuolelle ankkurinsa ja kaksi veneellistä asestettuja merimiehiä on tulossa tänne."

Ja tyttö vastasi ylpeästi:

"Dyakit eivät olisi ikinä meitä voittaneet, Robert. Me olimme silminnähtävästi Jumalan erityisessä suojeluksessa. Oi, rakkaani, olen niin kiitollinen ja onnellinen!"

XV.

On vaikea olla kaikkien mieliksi.

Savusi vielä niin, etteivät he voineet eroittaa laakson pohjaa. Jenks ei uskaltanut tällaisena hetkenä jättää Iristä yksin. Eikä hän myöskään rohjennut viedä häntä alas portaita, sillä mahdollisesti saattaisi tulla toinen granaatti. Mutta jotain oli tehtävä.

Hän huusi Mir Jania.

"Ottakaa turbaaninne ja kiertäkää se päänne ympäri, jos luulette niiden näkevän teidät sotalaivasta."

"All right, sahib", tuli rohkaiseva vastaus. "Vene on lähellä maata. Univormuista päättäen luulen niiden olevan englantilaisia. Dyakit ovat jok'ikinen painuneet jo matkoihinsa."

Siitä huolimatta Jenks odotti. Liiallisella hätiköimisellä ei voittanut mitään.

Mir Jan tanssi ihastuksissaan.

"He ovat nähneet dyakkien juoksevan sampaaneilleen ja toinen vene soutaa sille suunnalle. Nyt lähtee laivasta vielä yksi vene", huusi Mir Jan.

Kun nämä sanat käännettiin Irikselle tuli hän hyvin innokkaaksi ja halusi

päästä maahan tätä ihmettä näkemään.

"On parasta, että odotat täällä, armas", sanoi Jenks. "Voi sattua, että vihollinen karkoitetaan takaisin tälle suunnalle, enkä minä halua asettaa sinua alttiiksi useammille vaaroille. Merimiehet nousevat pian maihin ja silloin voit vaaratta laskeutua alas."

Mereltä kuului tykinlaukaus. Vaistomaisesti kumartui tyttö ja Jenks hymyili hänen pelolleen.

"Joku sampaaneista on lähtenyt merelle", selitti Jenks, "ja sotalaiva ampuu sitä."

Vielä kaksi laukausta kuului. Sotalaiva tarkoitti nähtävästi totta.

"Lurjus raukat!" mutisi Iris. "Eivätkö eloonjääneet voi päästä pakoon?"

"Siihen asiaan emme voi mitään. Ne, jotka joutuvat vangiksi, viedään luultavasti mannermaalle ja hirtetään rikoksistaan, niin että saattaa olla samantekevä, millä tavoin he kuolevat."

Silminnähtäväksi huojennukseksi tytölle ei useampia laukauksia kuulunut ja Mir Jan ilmoitti joukon merisotilaita nousseen maihin. Heti senjälkeen kuului juoksumarssissa lähenevien jalkojen kopinaa ja upseerin ääni huusi huonolla hindustanin kielellä:

"Hei, musta! Onko täällä valkoisia?"

Jenks huusi:

"Kyllä, kaksi kappaletta! Vuorella teidän yläpuolellanne! Me tulemme alas!"

Hän laski köysiportaat. Iriksen koko ruumis vapisi.

"Rauhoitu, rakkaani!" kuiskasi merimies. "Älä pelkää! Olen aivan sinun alapuolellasi."

He olivat melkein maassa, kun kova huuto ja raskas iskunjymähdys saivat Jenksin pysähtymään.

Eräs rynnäkköportaiden juurella makaava dyakki oli nähnyt heidän alastulonsa. Vasemmassa kädessään piti villi parangia, oikea oli sidottu. Kykenemättömänä liikkumaan kokosi kostonhimoinen ryöväri kuitenkin viimeiset voimansa ja laahautui heiluvien köysitikkaiden luo. Se oli kuolevan käärmeen vihalla ja myrkyllä varustettu Taung S'Ali. Viime hetkellä toivoi hän voivansa tappaa miehen, joka oli uhmannut häntä ja hänen murhaajalaumaansa. Koska Jenksin huomio oli niin kiintynyt Irikseen, olisi rosvo kenties onnistunut, jollei Mir Jan olisi pitänyt silmiään auki. Muhamettilainen hypähti hänen luokseen ja antoi pyssynperällä sellaisen iskun, että dyakkipäällikkö huokasi viimeisen kerran.

Silmänräpäystä myöhemmin seisoivat Iris ja Jenks alhaalla ja englantilainen luutnantti sanoi innokkaasti:

"Näytämme saapuneen kreivinaikaan. Ette kai sattumalta kuulu *Sirdarenin* väkeen."

"Olemme ainoat eloonjääneet", vastasi Jenks.

"Vain te kaksi?"

"Niin. *Sirdaren* törmäsi luoteiselle riutalle myrskyssä. Tämä neiti, miss Iris Deane, ja minä jouduimme maihin —".

"Miss Deane! Onko se mahdollista? Sallikaa minun esittää sydämellisimmät onnitteluni. Sir Arthur Deane on tällä hetkellä *Orientin*

kannella."

Iris oli aivan huumannuksissa. Hän kääntyi Robertiin.

"Kuulitko? Hän sanoo isäni olevan laivalla. Vieköö minut hänen luokseen!"

"Ei tarvitse, miss", huomautti eräs aliupseeri. "Hän tulee juuri maihin. Hän tahtoi seurata meitä, mutta kapteeni ei sitä sallinut, koska saarella nähtävästi oli taistelu."

Ja aivan oikein — tyttökin saattoi kyynelten täyttämällä silmillään eroittaa harmaapartaisen, siviilipukuun puetun herran, joka istui pienessä venheessä erään upseerin vieressä. Viiden minuutin kuluttua kohtasivat isä ja tytär toisensa.

"Rohkenenko kysyä kuka te olette?" kysyi silläaikaan upseeri Jenksiltä.

"Nimeni on Anstruther — Robert Anstruther."

Iris, joka nojautui hänen käsivarteensa, kuuli vastauksen. Hellästi katsahtaen häneen huudahti tyttö:

"Niin, kapteeni Anstruther, intialaisesta pääesikunnasta. Joll'ei hän halua kertoa teille kaikkea mitä on tehnyt, kuinka hän on pelastanut henkeni parikymmentä kertaa, kuinka hän on yksin taistellut kahdeksaakymmentä vastaan, niin kysykää minulta."

Upseeri heitti ymmärtävän katseen vuoreen rynnäkköportaineen ja köysitikkaineen, luolaan, joukkoon kuolleita tahi tiedottomia rosvoja — ja veti syvään henkeään.

"Kuinka kauan olitte tuolla ylhäällä?" kysyi hän.

"Yli kolmekymmentä tuntia."

"Se oli kova ottelu!"

"Kovempi miltä näyttää", sanoi Anstruther. "Tämä on vain loppua. Kaiken kaikkiaan olemme tappaneet rosvoista nelisenkymmentä. — Kesken kaiken — tahdotteko olla hyvä ja sanoa nimenne?"

"Playdon — luutnantti Philip H. Playdon."

"Tiedättekö kenelle tämä saari kuuluu?"

"Ei kenellekään, luulen. Kartalla tämä on merkitty asumattomaksi."

"Siinä tapauksessa", sanoi Anstruther, "pyydän teitä, luutnantti Playdon ja kaikkia läsnäolevia todistamaan, että minä, Robert Anstruther, entinen upseeri Intian armeijasta, omasta ja miss Iris Deanen puolesta selitän, että me olemme Englannin kuninkaan nimessä ottaneet saaren haltuumme ja omistamme yhteisesti kaikki mitä sillä on."

Nämä tällaisessa tilaisuudessa sanotut juhlalliset sanat hämmästyttivät kuulijoita. Vain Iriksellä oli niiden merkityksestä aavistus.

"En luule kenenkään vastustavan vaatimustanne", sanoi meriupseeri vakavasti.

"Kiitos", sanoi Robert yhtä vakavana, vaikka hänen oli vaikea pysyä totisena nähdessään Playdonin hölmistyneen muodon. "Hetimit kun saan aikaa, ripustan kuulutuksen luolan seinälle."

Nyt lähtivät he kaikki rannalle. Vene oli vielä monen jalan päässä rannasta, kun Iris hypähti esiin ja levitti kätensä miehelle, joka tuijotti häneen epätoivoisin katsein.

"Isä, isä!" huudahti hän, "etkö enää tunne minua?"

Sir Arthur Dean tuijotti kahta rannalla olevaa omituista olentoa ja joka hetki tuli hänen sydämensä raskaammaksi. Tämä saari oli hänen viimeinen toivonsa. Monta viikkoa, erään ystävällisen amiraalin jätettyä risteilijä *Orientin* hänen käytettäväkseen, oli hän purjehtinut Kiinanmeren rantoja etsimässä tietoja *Sirdarenista*.

Hän ei ollut tavannut mitään. Ei venettä, ei pelastusrengasta, ei lautaakaan kadonneesta laivasta ollut missään.

Ainoa, mitä *Orient* saattoi tehdä, oli käydä kaikilla suurimmilla saarilla ja kuulustella kalastajia. Edellisenä iltana oli palkinnon houkutteleva malaiji tullut laivalle ja kertonut kapteenille kummallisen jutun saaresta, jossa asui kaksi valkoista henkiolentoa, mies ja nainen. Sinne oli eräs päällikkö Taung S'Ali joutunut sattumalta ja kadottanut paljon miehiään. Mutta Taung S'Ali oli naishaamun noituma ja oli palannut saarelle mukanaan suuri joukko, vannon vangitsevansa olennon tahi kuolevansa.

Tämä omituinen kertomus oli ensimmäinen viittaus, että saarella mahdollisesti oli valkoisia haaksirikkoisia, joskaan ei ehkä *Sirdarenista*, ja laiva suunnattiin sinne. Tapahtumat maissa, jotka vahtiupseeri huomasi, puhuivat omaa kieltään. Missä ikinä dyakit ovat ryhtyneet taisteluun, siinä on jotain konnanjuonia tekeillä, jonkavuoksi *Orient* myös sekaantui leikkiin.

Tarkasteltuaan kahta merimiesten rannalle saattamaa omituista olentoa laski sir Arthur Deane väsyneesti päänsä painumaan ja sanoi, ettei noista kumpikaan voinut olla hänen tyttärensä. Äkkiä luuli hän näkevänsä unta, sillä rannalta kuului Iriksen ääni:

"Isä! Isä! Etkö tunne minua?"

Sir Arthur nousi hämmästyneenä ja vapisten.

"Niin, rakas isä! Minä se olen — sinun oma pikku tyttösi, joka palaa luoksesi! Oi, rakas! En näe sinua kyyneleiltä!"

Ja sillä tavoin he viimein kohtasivat. Merimiehet jättivät heidät kahden ja kokoontuivat Anstrutherin ympärille, tehden hänelle sadottain kysymyksiä.

Hetken kuluttua huusi Iris:

"Robert, tule tänne!"

Hänen ristimänimensä käyttäminen herätti huomiota. Anstruther astui esiin.

"Tässä on isäni!" huudahti tyttö. "Ja, rakas isä, tässä on kapteeni Robert Anstruther, jota minun Jumalan ohella on kiittäminen hengestäni monta, monta kertaa *Sirdarenin* upottua."

Sir Arthur Deane paljasti päänsä ja ojensi kätensä.

"Kapteeni Anstruther", sanoi hän, "olen teille tyttäreni pelastamisesta suuremmassa kiitollisuudenvelassa kuin milloinkaan voin suorittaa. Ja minun on kiittäminen teitä myöskin omasta elämästäni, sillä Iriksen kuolema olisi ollut minunkin."

Robert tarttui ojennettuun käteen.

"Luulen, sir Arthur, että meistä kahdesta minä olen suuremmassa kiitollisuudenvelassa." Sitten kääntyi hän Irikseen sanoen: "Mielestäni on parasta, että isäsi vie sinut *Orientille*. Sieltä saat ruokaa toipuaksesi aamun vaikeista koettelemuksista ja löydät ehkä myöskin sopivia vaatteita. Myöhemmin voit tuoda sir Arthurin jälleen maihin ja näytämme hänelle

sitten saaren."

Sir Arthur ei ollut huomaamatta tapaa, jolla nämä kaksi puhuttelivat toisiaan eikä peittämätöntä rakkautta, joka loisti heidän silmistään, mutta mitä saattoi hän tehdä?

"Esityksenne on mainio", sanoi hän. "Laivan varusteiden joukossa on kenties jotain sopivia vaatteita Irikselle ja laivalla tapaa hän vanhan ystävän, jolla ei vielä tällä hetkellä ole aavistustakaan hänen löytymisestään. Lordi Ventnor on seurannut minua etsinnässäni. Hän luonnollisesti ihastuu."

Anstruther punastui, mutta Iris sanoi:

"Isä, minkävuoksi *hän* on mukana?"

"Niin, rakas lapseni, hän tunsu melkein yhtä suurta surua kuin minä."

"Mutta miksi? Miksi?"

"Onhan vain luonnollista, että sinun kihlattusi koetti kaikkensa pelastaakseen sinut."

"Kihlattuni —?"

"Niin, rakas lapsi. Sanontatapa ei ehkä sinun kannaltasi katsoen ole oikea. Mutta et kai ole unohtanut, että lordi Ventnor." —

"Rakas isä, kihlattuni on tässä! Me kihlauduimme kuoleman porteilla. En ole suostunut mihinkään lordi Ventnorin tarjouksiin. Hän on huono, kelvoton mies. Jos sinä tuntisit hänet, et asettaisi hänen nimeään yhteyteen minun nimeni kanssa. Vai kuinka, Robert?"

Ei ole milloinkaan ollut niin hölmistynyttä miestä kuin laivanvarustajarakka. Samalla hetkellä kun hänen rakastettu tyttärensä

löytyi, tuli hän pakoitetuksi joko näyttelemään pettyneen ja leppymättömän isän osaa tahi antamaan suostumuksensa tyttärensä avioliittoon rääsyisen, vaikkakin miehekkään näköisen olennon kanssa, joka tosin oli pelastanut tytön kuolemasta, mutta jota ei yksistään sillä perusteella voinut hyväksyä vävyksi.

Anstruther, joka nopeammin kuin Iris huomasi sir Arthurin pulan, tuli ritarillisesti avuksi. Hän pani kätensä hellästi tytön olkapäälle.

"Seuratkaa neuvoani, sir Arthur, ja sinä myöskin, Iris. Tämä ei ole oikea hetki selityksiin. Antakaa minun hoitaa lordi Ventnor. Olen täysin halukas jättämään lopullisen ratkaisun teille, sir Arthur. Te saatte aikanaan tietää mitä on tapahtunut. Mene laivalle, Iris. Kohtaa lordi Ventnor samalla tavoin kuin kohtaisit minkä muun miehen hyvänsä. Sinä et milloinkaan mene hänen kanssaan naimisiin, sen minä tiedän. Sinuun minä voin luottaa."

"Olen teille hyvin kiitollinen," mutisi sir Arthur, joka oli liian kokenut ollakseen näkemättä neuvon oivallisuutta niin ryysyinen kuin sen antaja olikin.

"Kesken kaiken", sanoi sir Arthur, "kuinka te jouduitte *Sirdarenille*. Minulla on luettelo kaikista matkustajista, eikä teidän nimeänne niiden joukossa ole."

"Ah, se on helposti selitetty. Otin laivalle pestin tarjoilijana Robert Jenksin nimellä."

"Robert Jenks! Tarjoilija!" Tämä oli yhä hullumpaa. Sir Arthurista tuntui, että taivaan pitäisi romahtaa alas.

"Niin. Se muodostaa osan selityksestä, jonka lupasin."

"Tule nyt, isä", huudahti Iris iloisesti. "Olen puolikuollut halusta saada

nähdä mitä laivan varasto sinun ja Robertin avustuksella saattaa tehdä vaatekysymyksessä."

Sir Arthur auttoi tyttärensä veneeseen, joka heti soudettiin laivalle. Luutnantti Playdon, joka oli melkein yhtä pitkä kuin Anstruther, lähetti palvelijalleen kirjelapun ja pian palasi vene tuoden mukanaan puvun ja liinavaatteita. Palvelijalla oli mukanaan parranajovehkeet ja kymmenen minuutin kuluttua näytti Anstruther toiselta ihmiseltä.

Hänen neuvostaan heitettiin kuolleiden dyakkien ruumiit laguniin, haavoittuneet vietiin laivalääkärin hoitoon ja vangit tuotiin Mir Janin eteen, joka ilmoitti jokaisen nimen, ja huomasi ettei ketään puuttunut.

Robert ei unohtanut kirjoittaa kuulutusta ja kiinnittää sitä vuoren seinään. Tämä toimitus herätti kummastusta upseereissa, jotka olivat muodostaneet itselleen käsityksen taistelusta, jonka molemmat haaksirikkoiset olivat suorittaneet, vaikkakin Anstruther oli hieman hämillään kuvitellessaan kuinka tyttö kertoisi taistelujen kulun. Asian näin ollen käytti hän tilaisuutta ja kuvaili vilkkaasti Iriksen rohkeutta, hänen milloinkaan pettämätöntä hyvää tuultaan ja valmiuttaan ryhtymään kaikkeen.

Hänen vaiettuaan sanoi ensimmäinen luutnantti:

"Te ette tarvitse ihailuamme, kapteeni Anstruther. Jokainen meistä kadehtii teitä kaikesta sielustaan."

"Te erehdytte minun arvostani", sanoi Anstruther. "Olen ollut kapteeni Intian armeijassa, mutta kuusi kuukautta sitten asetettiin minut Hongkongissa sota-oikeuteen ja poistettiin armeijasta. Tulin epäoikeudenmukaisesti tuomituksi ja toivon eräänä kauniina päivänä voivani puhdistautua. Mutta siihen saakka olen yksinkertaisesti vain mr Anstruther. Miss Deanen jaloluontoisuus ja osanotto saattoi hänet käyttämään entistä arvoani."

Jos upseerien keskuudessa olisi räjähtänyt pommi, ei se olisi voinut herättää suurempaa hämmästyksiä. Sotaoikeuteen vedetty! Pyyhitty pois armeijan rullista!

Ensimmäinen luutnantti katsoi olevansa pakoitettu sanomaan jotain.

"Se oli peijakkaan ikävä juttu!" huudahti hän.

"Niin, mutta ymmärrätte, että minun oli se teille kerrottava."

Hänen suoruudessaan oli sellaista jaloa arvokkuutta, sellaista viattomuutensa tietoisuutta, että ensimmäinen luutnantti tulkitsi omansa sekä toveriensa mielipiteen sanoessaan:

"Minä ja kaikki muut laivalla olijat emme siitä huolimatta lakkaa tuntemasta myötätuntoa kohtaanne. Mutta vaikka te olisitte karannut rangaistusvanki, ei kukaan voisi olla ihailematta teidän suurenmoista kykyänne ja rohkeuttanne taistelussa sellaista ylivoimaa vastaan. Meidän velvollisuutemme on selvä. Viemme teidät Singaporeen, jonne toisetkin epäilemättä heti tahtovat lähteä. Ilmoitan päällikölle mitä olette suvainneet meille kertoa. Sillääikaa tahdomme auttaa teitä kykymme mukaan."

Hyväksyvä mutina kuului ympäriltä.

"Saatan vain kiittää teitä!" vastasi Robert hieman epävarmalla äänellä.
"Ystävyysenne koskee minuun enemmän kuin vastoinkäyminen."

Sivulta kuului kahinaa ja parisilaispukuun ja -hattuun puettu nuori lady sai kaikkien vetämään henkeään.

"Oi, Robert, rakkaani, kuinka sinä *saatoit*? En todellakaan tuntenut sinua."

Iris tuijotti ihaillen Robertiin, joka maksoi katseen korkoineen.

"Saattaisiko ajatella, että vaatteet siihen määrin muuttavat naisen?" huudahti Anstruther nauraen.

"Sellainen ilkeä kohteliaisuus! Mutta tule nyt, rakas, sillä kapteeni Fitzroy ja lordi Ventnor ovat seuranneet isääni ja minua maihin. He haluavat, että näyttäisimme heille kaikki. Te suotte kai hänelle anteeksi", lisäsi Iris kääntyen ihastuttavasti hymyillen toisiin.

He lähtivät yhdessä.

XVI.

Hyvitys.

Lordi Ventnor ei ollut tyhmä. Iriksen muuttuessa villittärestä maailmannaiseksi kertoi sir Arthur Deane earlille osan tapahtumista saarella.

Hänen armonsä — kaunis, kylmäverinen ja häikäilemätön mies — neuvoi kärsivällisyyteen, vieläpä Anstrutherin ansioiden tunnustamiseenkin.

"Jättäkää Iris rauhaan. Nykyoloissa tuntee hän suurta kiitollisuutta, että hädän tuskin on välttänyt kuoleman. Antakaa hänen palata säännöllisiin oloihin. Anstrutherin huono maine tulee vähitellen hänelle tutuksi. Se herättää hänen halveksumistaan. Viikon kuluttua pyytää hän teitä vapauttamaan itsensä miehestä. Se on vain rahakysymys."

Lordi Ventnor seurasi Iristä ja hänen isäänsä maihin. *Orientin* kapteeni liittyi seuraan. Nuo kolme herraa seurasivat Robertia katseellaan kun hän tytön kanssa tuli heitä kohti.

"Anstruther on erinomaisen komea mies," huomautti kapteeni Fitzroy.
"Kuka hän on?"

Sir Arthur ei sanonut mitään, mutta hänen armonsä vastasi tyyneästi:

"Nimestä ja siitä, mitä Deane on minulle kertonut, päätän hänen olevan entisen upseerin Intian armeijasta."

"Ah, hän on eronnut armeijasta?"

"Niin. Tapasin hänet viimeksi Hongkongissa", sanoi lordi.

Silläaikaan sanoi Anstruther Irikselle:

"Rakkahin, älä tee mitään viittauksia entiseen arvooni. En ole oikeutettu siihen, mutta Jumalan avulla saan sen kyllä takaisin."

"Sinä olet hyvin kaunis", sanoi Iris.

"Älä kiusaa minua. Se ei ole kauniisti tehty, kun kaikki nämä ihmiset katselevat meitä."

"Mutta tiedätkö, Robert, muistan, että nähdessäni sinut ensikerran, olit minusta tavattoman hienon näköinen tarjoilijaksi."

"Niin, minä olen aivan avuton — en voi edes nipistää käsivarttasi. Sivumennen sanoen, Iris, älä puhu lähipäivinä kenellekään kaivoksestamme."

"Miksikä en?"

"Se on vain oikku. — Tekisit minulle sillä mieliksi."

"Jos sinä tahdot niin, Robert, olen minä tyytyväinen."

Hän painoi tytön käsivartta, sillä he olivat liian lähellä noita kolmea herraa, niin ettei hän voinut sanoa mitään.

"Kapteeni Fitzroy", huudahti Iris, "sallikaa minun esitellä mr Anstruther. Lordi Ventnor, teidän olette tavanneet mr Anstrutherin ennenkin."

Merimies ojensi kätensä; lordi hymyili rakastettavasti.

"Teidän pakollinen saarella oleskelunne näyttää sopineen teille mainiosti", sanoi lordi.

"Erinomaisesti. Elämällä täällä oli huonotkin puolensa, mutta me taistelimme vihollisiamme vastaan rehellisesti, eikö niin, Iris."

"Kyllä, armas. Dyakkiraukat eivät olleet kylliksi sivistyneitä hyökätäkseen väärillä todistuksilla."

Hänen armonsä kellertävät kasvot rypistyivät hiukan. Iris tiesi siis sota-oikeudesta eikä ollenkaan pelännyt julistaa koko maailmalle, että tämä mies oli hänen sulhasensa.

Siitä huolimatta hymyili lordi Ventnor jälleen.

"Yksinpä dyakitkin kunnioittivat miss Deanea", sanoi hän.

Mutta Anstruther, joka huomasi laivanvarustajan silminnähtävän masentuneisuuden, pidätti huulillaan olevan vastauksen ja esitti, että he ensiksi lähtisivät pohjoisrannalle, haaksirikon tapahtumapaikalle.

Seuraavan tunnin aikana oli hän pikemmin kuuli- ja kuin kertoja. Iris kuvaili hänen taisteluaan tuulta ja aaltoja vastaan. Iris osoitti paikan, jossa hän oli taistellut mustekalan kanssa, Iris kuvaili lakkaamattomassa työssä vietetyt pitkät päivät ja kertoi kuinka Robert oli pelastanut hänet villien käsistä, miten hän oli ryhtynyt varustautumaan odotettavissa olevan hyökkäyksen varalta ja vihdoin — paras kaikista — kuinka hän kerta toisensa jälkeen oli tehnyt tyhjäksi dyakkien viekkaimmatkin suunnitelmat ja torjunut heidän hyökkäyksensä kolmikymmentuntisen kauhistuttavan taistelun ajan.

Iriksellä oli tarkkaavainen kuulijakunta. Useimmat *Orientin* upseereista

tulivat paikalle ja seurasivat henkeään pidättäen tytön vaikuttavaa kuvausta. Robert koetti useammin kuin kerran kääntää kaikki leikiksi, mutta siitä ei Iris halunnut tietää mitään.

Tytöllä oli lopettaessaan kyyneleet silmissä, mutta ne olivat onnen ja kiitollisuuden kyyneleitä ja lordi Ventnor, joka oli ollut vaitelias, mutta tarkkaavainen kuuntelija, eikä ollut kadottanut sanaakaan, tunsikin kylmässä sydämessään vielä kylmempää sekä huomasi, ettei tämän naisen rakkaus kuuluisi koskaan hänelle.

Kapteeni Fitzroy sanoi:

"Käsitän sangen hyvin, että te pidätte tästä kauheasta paikasta, mutta tahtoisin mielelläni tietää miksi haluatte sitä omaksenne. Teillä tuskin on aikomus asettua tänne."

Anstruther tuumi hetken ennenkuin vastasi. Hän tunsikin lordi Ventnorin katselevan itseään. Kaikki olivat halukkaita saamaan siihen selityksen.

"Muutamissa maailmanosissa", sanoi hän, "on tuntemattomia, kartalle merkitsemättömiä vedenalaisia kallioita ja riuttoja, joille monet laivat ovat törmänneet ilman pienintäkään vikaa upseerin puolelta."

"Epäilemättä."

"Niin, kapteeni Fitzroy, ollessani rykmentissäni Hongkongissa törmäsin sellaiselle karille ja kärsin haaksirikon. Ainakin minusta näytti aivan siltä. Kohtalo heitti minut täällä maihin oltuani kauan veden alla. Te tuskin voisitte minua moittia, jos olen kiintynyt tähän pieneen paikkaan, joka lahjoitti minulle pelastukseni."

"En", myönsi meriupseeri. Hän ymmärsi tämän lausunnon takana piilevän jotain erikoista, mutta se asia ei liikuttanut häntä.

"Sitäpaitsi", lisäsi Robert hymyillen, "on minulla yhtiötoveri, kuten näette."

"Niin, ei näy olevan pienintäkään epäilystä yhtiötoveruudesta", vastasi kapteeni Fitzroy heti.

Kaikki nauroivat, vaikkakin sir Arthur Deanen iloisuus oli teeskenneltyä ja lordi Ventnor tunsi katkeran maun omassa hymyilyssään.

Myöhemmin päivällä kertoi luutnantti päällikölleen Anstrutherin vapaaehtoisen tunnustuksen sota-oikeudesta. Kapteeni Fitzroy tunsi tietysti kiusallista liikutusta tämän epämiellyttävän jutun kuullessaan, mutta omisti siitä huolimatta saman käsityksen, jonka hänen ensimmäinen luutnanttinsa oli Robertin läsnäollessa tuonut julki.

Iris ja hänen isänsä palasivat Robertin seurassa takaisin saarelle. Mietittyään asiaa päätti viimeksimainittu antaa Mir Janin jäädä saarelle siksi kunnes hän itse tulisi takaisin. Vaara uuden dyakkilauman saapumisesta ei ollut suuri. Taung S'Alia kohdannut kohtalo ei ollut omiaan houkuttelemaan muita seuraamaan hänen esimerkkiään ja Anstruther huolehtisi siitä, että muhamettilaisella olisi riittävästi elintarpeita ja aseita. Joka tapauksessa oli hindulle edullisempaa oleskella vapaudessa Sateenkaarisaarella, kuin tulla pidätetyksi karanneena rangaistusvankina, siksi kunnes viranomaiset päättäisivät hänen kohtalostaan.

Mir Jan oli haltioissaan. Hän otti päästään turbaaninsa, asetti sen Anstrutherin jalkoihin ja sanoi:

"Sahib, olen teidän koiranne. Jos jonain kauniina päivänä olen kylliksi arvokas olemaan palvelijanne, niin silloin tiedän Allahin antaneen syntini anteeksi. Minä tapoin miehen sentähden —"

"Rauhaa, Mir Jan! Anna hänen levätä."

Robert kokosi lompakot, rahat ja arvoesineet, jotka oli löytänyt kuolleilta laivatovereiltaan. Sir Arthur, joka luonnollisesti oli tuntenut kaikki korkeimmat upseerit *Sirdarenilla*, katseli niitä surullisin ilmein.

Iris oli antanut viedä laivalle ryysyiset vaatteensa, öljykangashattunsa ja kulmikkaat kenkensä. Nyt otti hän vielä raamatun, Tennysonin kootut runot, kuhmuisen tinapikarin, revolverin ja sen Lee-Metford-kiväärin, jolla hän oli "pelottanut" dyakkeja, kun nämä olivat yllättämäisillään Anstrutherin ja Mir Janin. Häntä varten kokosi Robert sitäpaitsi muutamia dyakkihattuja, voita ja aseita sekä Taung S'Alin parangin ja yhden *sumpitansin*.

Lopuksi täytti Anstruther kaksi tyhjää öljyastiaa kultakvartsilla ja asetti päälle hiukan antimoniummetallia. Mir Jan kantoi kaikki odottavaan veneeseen.

Sitten heräsi kysymys mitä tehtäisiin vangittujen dyakkien kanssa.

"Jos teemme pienen mutkan ja laskemme heidät maihin Borneossa, hirtetään heidät heti eikä meillä ole enempää vaivaa", sanoi kapteeni Fitzroy. "Jos viemme ne Singaporeen, asetetaan heidät oikeuden eteen ja tuomitaan pakkotyöhön. Kumman teemme?"

Iris ratkaisi asian.

"En siedä ajatusta, että useampia ihmishenkiä uhrataan", sanoi hän. "Jos näitä miehiä kohdellaan armeliaasti ja heidät lähetetään rangaistuksensa kärsittyään kotiin, niin ehkä heidän kohtalonsa peloittaa toisia." Ja niin tuli asia ratkaistuksi.

* * * * *

Samana päivänä kun *Orientin* piti saapua Singaporeen, houkuteltiin Iris jollain verukkeella ohjaushytettiin ja luutnantti Playdon vei Robertin syrjään. Merimiehen suoruudella kävi hän suoraan asiaan.

"Muutamat meistä ovat keskustelleet teistä, mr Anstruther, emmekä me arvatenkaan erehdy otaksuessamme teillä olevan puutteen rahoista. Se tosiasia, että te otitte pestin tarjoilijana *Sirdareniin*, osoittaa, ettei teillä ole halua kääntyä avunpyynnöllä omaistenne puoleen. Mutta maihin päästessämme tulee teille vaikeuksia. Lyhyesti ja selvästi — olen saanut tehtäväkseni tarjota teille viidenkymmenen punnan lainan maksettavaksi takaisin milloin teille sopii."

Robert puristi huulensa yhteen. Ensi hetkellä ei hän löytänyt sanoja ilmaistakseen tunteitaan. Playdon pelkäsi loukanneensa häntä.

"Olisi ikävää, jos olisimme loukanneet teitä", sanoi hän epäröiden, "mutta luulimme tosiaan —"

"Olkaa hyvä älkääkä koettako pyyhkiä pois jalomielisten sanojenne vaikutusta", huudahti Anstruther. "Otan tarjouksenne vastaan kiitollisena — mutta yhdellä ehdolla."

"Hiiteen ehdot! Mutta kuinka se kuuluu?"

"Että sanotte minulle niiden toisten nimet, paitsi itseänne, joille olen kiitollisuudenvelassa."

"Ah, se on helppoa. Toiset ovat Fitzroy ja ensimmäinen luutnantti. Säilytimme asian pienen piirin tietona. Arvelimme teidän pitävän parhaiten siitä."

Anstruther hymyili ja puristi hänen kättään. Kun kaikki kävi ympäri, niin oli maailmassa vielä monta kunnon poikaa. Nuo kolme upseeria toimivat

pelkästä hyvántahtoisuudesta. He auttoivat miestä, joka näytti aivan köyhtyneeltä ja pian sai taistella uusia vaikeuksia vastaan kihlauksensa vuoksi tytön kanssa, joka näytti olevan paljon ylempänä häntä itseään. Ja kaikkein viimeksi saattoivat he ajatella, että heidän toverillinen lainansa tuottaisi heille enemmän kuin kaikki ne vuodet, jotka he olivat laivastossa palvelleet, sillä heidän viisikymmentä puntaansa oli joutunut tulevan miljoonanomistajan taskuun, joka oli varustettu sillä harvinaisella ominaisuudella, ettei unohtanut ystäviään köyhyyden päiviltä.

* * * * *

Kun *Orient* Singaporeen satamaan saapuessaan hiljensi vauhtia, tuli sir Arthur Deane kannelle tapaamaan Iristä.

"Ah, siinähan sinä olet", huudahti tyttö. "Aioin juuri tulla tapaamaan sinua. Sinä menetät mitä ihanimman näköalan, pelkkää viheriää, sinistä ja ruskeaa. Kiiruhda! Haluan että näet kaikki."

Ja hän veti isänsä mukanaan. Kappaleen matkaa toisistaan seisoivat lordi Ventnor ja Anstruther kaiteen yli kumartuneina. On turhaa mainita kumman luokse Iris vei isänsä.

"Tässä hän on, Robert", sanoi tyttö nauraen. "Luulen hänen olleen harmissaan senvuoksi, että kapteeni Fitzroy oli niin huomaavainen minulle. Mutta sinähän et välittänyt siitä rahtuakaan."

Molemmat miehet vilkaisivat toisiinsa ja hymyilivät.

"Tahdon vain sanoa teille, Anstruther, että koska Iris on antanut teille sydämensä, en tahdo kieltää suostumustani hänen käteensä."

"Sinä rakas, vanha isä!"

Iris tarttui molemmin käsin hänen päähänsä ja suuteli häntä. Lordi Ventnor, joka kummasteli mikä tarkoitus tuolla hellyydenosoituksella oli, tuli heidän luokseen.

"Mitä on tapahtunut, miss Deane. Oletteko vasta nyt huomanneet mikä mainio isä teillä on?"

"Olisitte tuskin voineet keksiä parempaa selitystä", sanoi sir Arthur.

Hänen armonsä ei ollut oikein tyytyväinen. "Otaksun teidän vievän Iriksen Smithin hotelliin?" sanoi hän.

Iris vastasi hänelle. "Niin. Isäni on juuri pyytänyt Robertin seuraaman meitä. Mihin te menette?"

"Tosiaankin!" sanoi lordi Ventnor. "Sir Arthur näyttää tehneen koko joukon päätöksiä viimeisen tunnin aikana."

"Niin", kuului laivanvarustajan tyyni vastaus. "Olen päättänyt järeillä olevien päivieni ajan ajatella pääasiallisesti tyttärentä onnea. Kaiken muun täytyy sen edestä väistyä."

Hänen armonsä kasvot tulivat keltaisiksi raivosta ja hän käänti heille selkänsä ilman muuta.

* * * * *

Orientin saapuessa satamaan, otti sen vastaan pieni joukko uteliaita, osaksi tyhjäntoimittajia sekä kuleja. Heidän joukossaan oli kaksi henkilöä, jotka olivat kiireesti ajaneet satamaan kuullessaan *Orientin* saapumisesta. Toinen oli nähtävästi korkea upseeri, toinen epäilemättä siviilimies. Hän oli muuten vanha herra, joka kiroili ilmastoja, kaupunkia ja sen asukkaita. Hän oli hyvin pitkä, hyvin lihava ja hyvin punainen.

Hänen seuralaisensa tarkasteli kiikarilla venettä, joka juuri lähti *Orientista*.

"Jupiterin kautta!" huudahti hän. "Näen sir Arthur Deanen ja tytön, joka muistuttaa hänen tyttärtään. Ja siellä on tuo lurjus lordi Ventnor myöskin."

"Tuo kirottu roisto!" huudahti vanha herra. "Hän on ajanut minun veljenpoikani onnettomuuteen ja kuolemaan, mutta tulee itse takaisin pirteänä ja terveenä. Odottakaa vain kunnes saan hänet kynsiini. Minä — —".

"Kas niin, Anstruther, älkää unohtako lupaustanne! Pidän huolen lordi Ventnorista. Hyppivän Mooseksen kautta luulen. — Niin! Hän se on! Anstruther! Veljenpoikanne istuu tytön vieressä."

Jättiläisen punaset kasvot tulivat äkkiä valkoisiksi. Hän nojasi ystäväänsä ettei kaatuisi.

"Rauhoittukaa, Anstruther! Se on Robert, niin totta kuin elän. Ettekö usko minun tuntevan ystäväruukkaani, jonka kaikkien muiden tavoin hädän hetkenä hylkäsin? Mutta minulla oli syy."

Vene laski laituriin. Playdon auttoi Iriksen maihin. Senjälkeiset tapahtumat on parasta kertoa hänen omilla sanoillaan siten, kun hän myöhemmin kuvaili tapahtumaa tovereilleen.

"Olimme juuri nousseet maihin", kertoi hän, "ja joku miehistä työnsi syrjään kuleja, kun kaksi miestä ryntäsi esiin ja peijakkaanmoinen mellakka alkoi. Se tahtoo sanoa, tappelua ei oikeastaan tullut, mutta eräs veikko, joka osoittautui sittemmin olevan eversti Costobell, tarttui lordi Ventnorin rinnuksiin ja uhkasi lyödä hänen kallonsa halki, jollei hän kuuntelisi mitä everstillä oli sanottavaa. No niin, selvisi, että mrs Costobell oli kuollut. Hän sai hermokuumeen viikon kuluttua *Orientin* lähdöstä ja oli kuoleman oma neljän päivän kuluttua. Ennen kuolemaansa tunnusti hän kaiken.

"Hän pyysi mieheltään anteeksi ja tunnusti lordi Ventnorin kanssa suunnitelleensa jutun, jonka vuoksi Anstruther vedettiin sota-oikeuteen. Se mahtoi olla roskainen juttu, sillä Costobell hikoili raivosta, vaikkakin puhui jääkylmästi. Ja teidän olisi pitänyt nähdä Ventnorin naama kun hän kuuli puhuttavan kirjallisesta, oikeaksi todistetusta tunnustuksesta, jonka oli allekirjoittanut mrs Costobell ja muutamat kiinalaiset palvelijat, jotka oli houkuteltu tekemään väärä vala. Ventnor oli luvannut mennä naimisiin lady Costobellin kanssa everstin kuoltua tahi hankkia ainakin eron rouvalle kun tuo Hongkongin juttu olisi unohdettu. Mutta sitten sai mrs Costobell tietää lordin ajattelevan Iristä, eikä ole epäilystäkään, että kiukku lisäsi kuumetta. Costobell sanoi, että hän olisi vaimonsa vuoksi halunnut vaihtaa asian, mutta oli pakotettu puhdistamaan Anstrutherin nimen erittäinkin, kun oli tavannut toisen vanhan veikon."

"Pompey, puhut hajanaisesti. Kuka on 'toinen vanha veikko'?" kysyi ensimmäinen luutnantti.

"Enkö ole maininnut hänestä? Anstrutherin setä, tietysti, vanha virtahevonen, joka oli tehnyt veljenpoikansa perinnöttömäksi kuullessaan sota-oikeudesta. Sitten katui hän ja sähkötti. Mutta kun ei saanut mitään vastausta, tuli hän tänne itse ottamaan asiasta selkoa. Hän tapasi everstin pari päivää hänen vaimonsa kuoleman jälkeen ja he vanhoivat yhdessä — setä vannoo niin että sitä on hauska kuulla — kostavansa Ventnorille ja pesevänsä puhtaaksi Anstrutherin nimen olkoonpa tämä sitten elävä tahi kuollut. Vanha poika raukka, hän itki kuin lapsi pyytäessään veljenpojaltaan anteeksi. Se oli oikein liikuttavaa! Voin sanoa teille —."

Playdon oli etsivinä nenäliinaa taskustaan.

"Kas niin, kerro nyt, muuten käy hullusti!" huudahti ensimmäinen luutnantti.

"Odottakaa! Niin. Costobell päästi vihdoinkin Ventnorin sillä tiedolla, että Anstrutherin tuomio oli sota-oikeudessa peruutettava ja että hän pian saisi kapteenin valtakirjansa ja hänen ratkaistavakseen jäisi, vedetäänkö hänen armonsa sota-oikeuteen."

"Mitä miss Deane teki?"

"Hän riippui Anstrutherissa kuin itkevä enkeli ja kun Ventnor oli mennyt, suuteli hän kaikkia. Ei — tarkoitan: isäänsä, Anstrutheria ja paksua setää. Onnettomuudeksi en minä ehtinyt mukaan."

* * * * *

Saavuttuaan hotelliin kertoi Anstruther sir Arthur Deanelle ja sedälleen saaren rikkaista kultasuonista.

"Niin, rakas isä", sanoi Iris, "se on totta. Ne ovat niin arvokkaat, että voit tuskin sitä käsittää. Otaksun, että Robert senvuoksi pyysi minua olemaan niistä mainitsematta."

"Ei, Iris, se ei ollut syynä", vastasi sulhanen. "Sinun rakkautesi oli minulle suuremman arvoinen kuin kaikki maailman kulta. Olin voittanut sinut ja aioin sinut pitää, mutta en halunnut sinua ostaa."

Sitten kääntyi hän tytön isään. Hänen mielenliikutuksensa oli niin voimakas, että hän saattoi vain vaivalla puhua.

"En ole saanut ennenkuin nyt tilaisuutta kiittää teitä sanoista, jotka lausuitte ennen laivasta lähtöänne. Mutta tulen niitä koko elämäni ajan pitämään rakkaassa muistossa. Te lahjoititte minulle Iriksen, kun olin köyhä ja kunniaton. Ja minä tiedän miksi sen teitte. Senvuoksi, että asetitte hänen onnensa yläpuolelle rikkautta ja yhteiskunta-asemaa. Ja kiitän myöskin sinua, setä. Sinä matkustit tuhansia maileja auttaaksesi ja lohduttaaksesi minua

epätoivossani. Vaikka olisinkin ollut niin huono, kuin kerrottiin, tunsin vanha sydämesi kuitenkin osanottoa. Sinä olit valmis vetämään minut epätoivon kuilusta. Miksikä vihaisin lordi Ventnorin? Olisiko hän voinut tehdä minulle suurempaa palvelusta kuin. tämän? Hän on antanut minulle Iriksen. Hän on hankkinut Iriksen isän suostumuksen. Hän on vienyt vastoinikäymisen hetkenä setäni rinnalleni."

* * * * *

Seuraavana päivänä tutki hallituksen asiantuntija niiden kahden fotogenisäiliön sisällyksen ja arvioi ne viidensadan punnan arvoisiksi, vaikka mallit eivät olleet saaren suurimpia.

Ja nyt ei ole enää paljon kerrottavaa Sateenkaarisaaresta ja noista kahdesta haaksirikkoisesta.

Samana päivänä kun The Gazetessa oli Robert Anstrutherin nimitys entiseen rykmenttiinsä, vihittiin hänet ja Iris englantilaisessa kirkossa Hongkongissa, sillä Iriksen tahto oli, että se paikka, joka oli ollut hänen miehensä nöyryytyksen todistajana, todistaisi myöskin hänen riemuvoittonsa.

Luutnantti Playdon oli *best man* ja *Orient* oli useiden tuntien ajan melkein miehistön hylkäämä.

* * * * *

Eräänä iltana kesäkuun alussa laski kaksi laivaa ankkurinsa Palmupuuluodon eteen ja Mir Jan juoksi edestakaisin rannalla ilman muuta syytä kuin se, ettei voinut pysytellä hiljaa. Sahib toi hyviä uutisia. Hongkongin kuvernööri oli kirjoittanut Intian hallitukselle ja esittänyt Mir Janin asian niin hyvin, ettei ollut pienintäkään epäilystä siitä, että seuraava posti toisi hänelle armahduksen.

Kaivostutkijat vahvistivat Robertin suurimmatkin toiveet. Ja kahdenkymmenenneljän tunnin kuluttua oli työ täydessä käynnissä.

Kun suuri laiva seuraavana päivänä ennen hämärän tuloa kääntyi Singaporea kohti, saattoi Iris kuulla jyskeen koneista, jotka irroittivat metallia vuoresta.

Nyt oli Robertin työn ensi osa lopussa. Hänen vaimonsa, sir Arthur ja setä seisoivat kävelykannella hänen tullessaan heidän luokseen kertomaan antaneensa määräyksen, että kalliolle oli asetettava vilkkumajakka heti, kun dynamo alkaisi toimia.

"Kun tulemme tänne kylmän vuodenajan aikana, ei meidän tarvitse pelätä saavamme osaksemme *Sirdarenin* kohtaloa, vaikka saapuisimmekin yöllä."

Iris ei vastannut. Hänen katseensa suuntautui nopeasti katoaviin kallioihin.

"Armahin, miksikä olet niin vaitelias?" kysyi hänen miehensä.

Iris kääntyi häneen. Laskevan auringon säteet valaisivat nuoren rouvan suloisia kasvoja.

"Senvuoksi, että olen niin onnellinen. Oi, Robert, niin onnellinen ja kiitollinen."

P.S. Pitkäaikaisten ja kalliiden tutkimusten kautta onnistui Robert Anstruther saamaan selville, että höyrylaivan koneenkäyttäjä James Spencer oli, kaivettuaan ensin kultaa Kaliforniassa, ottanut pestin Shanghaihin menevään laivaan. Siellä jätti hän laivan. Vietettyään maissa epäsäännöllistä elämää, otti hän toimen kiinalaisella jokialuksella. Hänestä kuultiin viimeksi kahdeksantoista kuukautta ennen *Sirdarenin* tuhoa.

Silloin oli hän kertonut eräälle kiinalaiselle merimieskapakoitsijalle

aikovansa ansaita omaisuuden seuraamalla kiinalaisia kalastajia. Ei kukaan tiennyt mihin hän lähti, mutta siitä päivästä oli hän kadonnut jäljettömiin. Ainoat, jotka häntä surivat, olivat äiti ja sisar. Viimeinen häneltä saatu kirje oli leimattu Shanghaissa. Vaikka ei täysin sitovasti käynyt selville tämän miehen olleen saman, joka oli murhattu Sateenkaarisaarella, piti Robert Anstruther kuitenkin huolen hänen omaisistaan tavalla, joka hankki hänelle heidän ikuisen kiitollisuutensa.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SEIKKAILUJEN
SAARI ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project

Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using

this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg

Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose

to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including

outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate.

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in

compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility:
www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.

Table of Contents

SEIKKAILUJEN SAARI

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE